

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Baudžiamosios justicijos katedra**

Mildos Krasauskaitės,
V kurso, baudžiamosios justicijos
studijų šakos studentės

**Magistro darbas
Viešosios tvarkos pažeidimo sudėties analizė**

Vadovas: lekt. dr. Paulius Veršekys
Recenzentė: lekt. dr. Andželika Vosyliūtė

Vilnius
2017

Turinys

Ižanga	3
1. Viešosios tvarkos pažeidimo samprata	6
1.1. Viešosios tvarkos pažeidimo reglamentavimo ypatumai ir istorinė raida	6
1.2. Straipsnių, numatančių atsakomybę už viešosios tvarkos pažeidimą, pakeitimų raidos analizė	16
2. Viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymiai.....	24
2.1. Objektas	24
2.2. Veika ir būdas	26
2.3. Padariniai ir priežastinis ryšys	38
2.4. Vieta	41
2.5. Subjektas.....	43
2.6. Kaltė	45
3. Viešosios tvarkos pažeidimo atirbojimas pagal nusikalstamos veikos sudėties požymius	49
3.1. Viešosios tvarkos pažeidimo atirbojimas nuo kitų nusikalstamų veikų	49
3.2. Viešosios tvarkos pažeidimo atirbojimas nuo administracinių nusižengimų.....	57
Išvados	66
Literatūra	69
Santrauka	77

Ižanga

Nagrinėjamos temos aktualumas ir originalumas. Nacionalinės teismų administracijos duomenimis 2016 m. pirmosios instancijos teismuose gauta 1182 viešosios tvarkos pažeidimo bylų¹. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 284 straipsnis yra vienas iš trijų dažniausiai taikomų BK straipsnių baudžiamosiose bylose. Nors teismų praktika yra gausi ir susiformavusi, – taikant atsakomybę už viešosios tvarkos pažeidimą, tam tikrais aspektais gali būti traktuojama kaip prieštaringa.

Darbo aktualumas pasireiškia tuo, kad panaikintą Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksą (toliau – ATPK) pakeitė Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas (toliau – ANK). Iki padarytų pakeitimų, atsakomybė už viešosios tvarkos pažeidimą buvo numatyta ATPK 174 straipsnyje („Nedidelis chuliganizmas“), kurį pakeitė ANK 481 straipsnis („Nedidelis viešosios tvarkos pažeidimas“). Lyginant su nedidelio chuliganizmo sudėtimi, nedidelio viešosios tvarkos pažeidimo sudėtyje įtvirtintas naujas sudėties požymis – tikslas pažeisti viešąją tvarką.

Šio darbo naujumas išsiskiria tuo, kad darbe analizuojami aktualiausi įstatymų pakeitimai, kurie buvo padaryti 2016 m. gruodžio 31 d. panaikinus baudžiamojo nusižengimo sudėtį ir ATPK. Apibendrinama ne tik teisės doktrina, bet ir aktualiausia teismų praktika, susijusi su viešosios tvarkos pažeidimo požymiais. Bet to, pateikiami pastebėjimai ir pasiūlymai, kurie skirti tobulinti teisinį reglamentavimą bei teismų praktiką.

Aktualumo bei darbo originalumo aspektas pasireiškia, tuo, kad Lietuvos baudžiamosios teisės doktrinoje stinga mokslinių darbų, kuriuose būtų išsamiai ir visapusiškai analizuojami viešosios tvarkos sudėties požymiai. Vienas iš darbų, kuriame analizuojami viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymiai yra P. Veršekio disertacija „*Vertinamieji nusikalstamos veikos sudėties požymiai*“. Disertacijoje P. Veršekys analizuoja viešosios tvarkos pažeidimo sudėtį per vertinamųjų požymių prizmę. Taip pat E. Gruodytė, straipsnyje „*Takoskyra tarp administracinio teisės pažeidimo ir nusikalstamos veikos viešosios tvarkos sektoriuje*“, analizuoja, viešosios tvarkos pažeidimo atribojimo nuo nedidelio chuliganizmo, ypatumus. Vis dėlto šie moksliniai

¹ Nacionalinės teismų administracijos pateikta „Baudžiamųjų bylų nagrinėjimo ataskaita. Bylų procesas (I instancijos teismuose)“, 2016, forma Nr. 0201. Prieiga per internetą: <http://www.teismai.lt/lt/visuomenei-ir-ziniasklaidai/statistika/106/>.

darbai apsiriboja minimalia teismų praktikos analize, be to, jie yra parašyti dar iki padarytų BK pakeitimų ir priimto ANK.

Darbo tikslas ir uždaviniai. Magistro darbo tikslas – išanalizuoti viešosios tvarkos pažeidimo sudėtį ir remiantis atlikta analize, spręsti pagrindinius magistro darbo uždavinius.

Vienas iš uždavinių – remiantis Lietuvos ir užsienio valstybių baudžiamosios teisės doktrina, atskleisti viešosios tvarkos ir viešosios tvarkos pažeidimo sampratą, šio nusikaltimo kilmę bei raidą. Pirmoje darbo dalyje, taip pat analizuojami BK 284 straipsnio pakeitimai bei nedidelio viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymiai. Šios analizės pagrindinis uždavinys – atsižvelgus į atliktą tyrimą, atsakyti į klausimą, kaip naujieji pakeitimai gali įtakoti nepadaraus elgesio traktavimą.

Antros darbo dalies uždavinys – apibrėžti atskirų viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymių turinį, išryškinti požymių tarpusavio skirtumus, apibendrinti teismų praktikoje suformuotus požymių vertinimo kriterijus.

Trečios magistro darbo dalies uždavinys – remiantis atlikta analize, išskirti viešosios tvarkos pažeidimo sudėties ir kitų nusikalstamų veikų sudėčių požymių turinio skirtumus. Trečioje dalyje, taip pat siekiama apibendrinti teismų praktikoje suformuotus administracinės (ANK 481 straipsnis) ir baudžiamosios atsakomybės (BK 284 straipsnis) atribojimo kriterijus.

Darbo objektas. Magistro darbo pavadinimas apibrėžia ir pagrindinį magistro darbo objektą – viešosios tvarkos pažeidimo (BK 284 straipsnio) sudėtį. Darbe analizė atliekama išskaidant sudėtį į atskirus požymius. Analizuojant sudėtį yra remtasi požymių vertinimo kriterijais, kurie suformuoti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – LAT) praktikoje.

Atsižvelgiant į darbo uždavinius, autorė darbo objektą išplėtė ir pirmoje darbo dalyje analizuoja pasirinktų užsienio valstybių baudžiamųjų įstatymų reglamentavimą. Taip pat atliekamas nedidelio viešosios tvarkos pažeidimo sudėties, – kuris pakeitė nedidelio chuliganizmo sudėtį, – tyrimas. Paskutinėje darbo dalyje išryškinami viešosios tvarkos pažeidimo ir kitų nusikalstamų veikų požymių turinio skirtumai.

Tyrimo metodai. Darbe naudotas lyginamasis metodas – viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymiai lyginami su kitų nusikaltimų veikų sudėčių požymiais, nedideliu viešosios tvarkos pažeidimo požymiais. Taip pat yra lyginami ir viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymiai tarpusavyje, atskleidžiant jų tarpusavio skirtumai. Naudotas lingvistinis metodas – darbu reikšmingos sąvokos aiškinamos pasitelkiant

Lietuvių kalbos žodyną. Sisteminiu metodu naudotasi aprašant viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymius bei kriterijus, kuriais vadovaujantis ši sudėtis yra atribojama nuo administracinės atsakomybės. Loginis metodas naudotas analizuojant prieštaringai vertinamą teismų praktiką. Analizės metodas padėjo atskleisti viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymių turinio skirtumus.

Svarbiausi šaltiniai. Svarbiausias magistro darbo norminis teisės aktas – BK (2016 m. ir 2017 m. redakcijos). Atsižvelgiant į tai, kad darbo objektas yra išplėstas, taip pat analizuojami ir ANK straipsniai. Istoriniam viešosios tvarkos pažeidimo tyrimui reikšmingas šaltinis – Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos baudžiamasis kodeksas (Toliau – LTSR BK). Darbe, – taip pat analizuojami Švedijos, Vokietijos ir Rusijos baudžiamuosiuose įstatymuose įtvirtinti, viešosios tvarkos pažeidimo reglamentavimo ypatumai.

Atliekant viešosios tvarkos pažeidimo sudėties tyrimą, remtasi aktualiausia teismų praktika (2011 m. – 2017 m.) baudžiamosiose ir administracinių teisės pažeidimų bylose. Teismų praktika ištirta išsamiai ir visapusiškai.

Teorinei medžiagai svarbiausi šaltiniai – Baudžiamojo kodekso specialiosios dalies komentaras, užsienio baudžiamosios teisės vadovėliai: „*Reconstructing criminal law*“, „*Crime types and criminals*“, „*Hooligans in Khrushchev's Russia – Defining, Policing, and Producing Deviance during the Thaw*“ ir „*An introduction to criminal law*“, taip pat Lietuvos baudžiamosios teisės vadovėliai, P. Veršekio disertacija „*Vertinamieji nusikalstamos veikos sudėties požymiai*“ ir E. Gruodytės mokslinis straipsnis „*Takoskyra tarp administracinio teisės pažeidimo ir nusikalstamos veikos viešosios tvarkos sektoriuje*“. Darbe remiamasi Ukrainos mokslininkų L.M. Rozinas ir A. V. Seriogino mintimis.

1. Viešosios tvarkos pažeidimo samprata

1.1. Viešosios tvarkos pažeidimo reglamentavimo ypatumai ir istorinė raida

Jau ankstyvuose rašytiniuose Lietuvos teisės šaltiniuose buvo įtvirtinta baudžiamoji atsakomybė už viešosios tvarkos pažeidimą. Vienas iš istorinių Lietuvos teisės šaltinių, kuriame buvo numatyti nusikaltimai viešajai tvarkai yra Prūsų (Pamedės) teisynas. Šiame teisyne nusikaltimu viešajai tvarkai buvo laikomas pasikėsinimas į vokiečio gyvybę, neatvykimas į teismą daugiau nei keturis kartus, nusikaltėlio tyčinis slėpimas, trukdymas paimti įkaitą, taip pat numatyta atsakomybė už apiplėšimą ar tykojimą kelyje². Šie Prūsų teisės akte įvardyti nusikaltimai dabar nebelaikomi viešosios tvarkos pažeidimu ir yra numatyti skirtinguose BK skyriuose. Tiesa, tai yra ne vienintelis istorinis teisės šaltinis, kuriame buvo numatyta atsakomybė už viešosios tvarkos pažeidimą. Lietuvoje galiojusiame Baudžiamojo statuto XII skirsnyje buvo numatyta atsakomybė už triukšmavimą ar kitokį netvarkos kėlimą viešoje vietoje arba visuomenės susirinkime, arba ir kitose vietose, jeigu dėlto buvo sutrikdyta visuomenės rimtis arba tvarka³.

1961 m. įsigaliojusiame LTSR BK, buvo numatyta atsakomybė už chuliganizmą⁴. Būtent viešosios tvarkos pažeidimas pakeitė chuliganizmą 2000 m. priėmus naująjį baudžiamąjį įstatymą. Chuliganizmas pagal Lietuvių kalbos žodyną reiškia šiurkštų visuomeninių elgesio normų pažeidimą⁵. Sovietų Sąjungoje chuliganizmas buvo laikoma sunkia nusikalstama veika, kuria yra rodoma nepagarba Sovietų Sąjungos santvarkai. N. Chruščiovo valdymo laikotarpiu, milijonai Sovietų Sąjungos piliečių buvo nuteisti už chuliganizmą, skiriant nuo trijų iki penkių metų įkalinimo bausmes. Priverčiamųjų darbų stovyklose asmenys nuteisti už chuliganizmą sudarė didelę dalį nuteistųjų (pavyzdžiui 1956 metais, nuteistųjų skaičius už šią veiką sudarė 15,9 procentus)⁶.

Lietuvoje chuliganizmo sudėtis buvo įtvirtinta LTSR BK 225 straipsnio dispozicijoje. Pagal E. Bieliūną paprastasis chuliganizmas, tai: „*tyčiniai veiksmai, šiurkščiai*

²ABRAMAVIČIUS, A., et. al. *Baudžiamoji teisė (antrasis papildytas leidimas)*. Vilnius: Eugrimas, 1998, p. 70-71.

³ABRAMAVIČIUS, A., *Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis*. Vilnius: Eugrimas, 2001, p. 136.

⁴ LTSR BK 225 straipsnis. Chuliganizmas – šiurkštus viešosios tvarkos pažeidimas, rodantis aiškų negerbimą visuomenės, – baudžiamas laisvės atėmimu iki vienerių metų, arba pataisos darbais tam pačiam laikui, arba bauda iki penkiasdešimt rublių. Ta pati veika, padaryta asmens, turinčio teistumą už chuliganizmą, arba susijusi su pasipriešinimu valdžios atstovui ar visuomenės atstovui, einančiam viešosios tvarkos palaikymo pareigas, ar su smurtu asmeniui, arba pasižyminti nepaprastu cinizmu ar įžūlumu, arba padaryta itin pavojingo recidyvisto, – baudžiama laisvės atėmimu iki penkerių metų su ištrėmimu nuo vienerių iki trejų metų ar be ištrėmimo.

⁵Lietuvių kalbos žodynas [interaktyvus]. [žiūrėta 2017-01-10]. Prieiga per internetą: <http://www.lkzd.lki.lt/Zodynas/Visas.asp>.

⁶ LAPIERRE, B. *Hooligans in Khrushchev's Russia – Defining, Policing, and Producing Deviance during the Thaw*. The university of Winsconsin press. 2012, p. 3–4.

*pažeidžiantys viešąją tvarką ir rodantys aiškų visuomenės negerbimą, bet padaryti nesant BK 225 str. 2 ir 3 d. numatytų sunkinančių aplinkybių*⁷. Viešosios tvarkos pažeidimas buvo laikomas šiurkščiu: „jeigu juo padaroma esminė žala viešajai tvarkai: pažeidžiami svarbūs valstybiniai, visuomeniniai ir asmeniniai interesai arba šis pažeidimas pasireiškia piktybiniu socialistinės dorovės normų nepaisymu“⁸. Pažymėtina, kad chuliganizmo sudėtis buvo kritikuojama A. Abramavičiaus, kuris chuliganizmą apibūdino kaip: „tam tikrą baudžiamosios teisės „kanalizaciją“, su kurios pagalba visus atvejus, kai nusikaltimo sudėties požymių visumos neįmanoma tiksliai nustatyti, pripažinti chuliganizmu ir asmenis atitinkamai nubausti“⁹.

Lyginant viešosios tvarkos pažeidimo sudėtį su chuliganizmo sudėtimi, pastebėtina, kad BK 284 straipsnyje dispozicijoje nėra nurodyta, kad turi būti šiurkščiai sutrikdyta visuomenės rimtis ar tvarka. Kita vertus, atsakomybė už šiurkštų viešosios tvarkos pažeidimą yra numatyta BK 283 straipsnio 1 dalyje (Riaušės)¹⁰. LTSR BK komentare nurodoma, kad chuliganizmo formos gali būti labai įvairios¹¹. Chuliganizmo sudėtyje, taip pat nebuvo numatyta viešos vietos požymio. Pagal E. Gruodytę: „senojo BK 225 straipsnyje viešos vietos požymis nebuvo numatytas ir chuliganizmas buvo traktuojamas gerokai plačiau. Tam tikrais atvejais apėmė ir privačių aplinką“¹².

Pagal V. Piesliaką chuliganizmo sudėties atsisakymo nereikėtų vertinti kaip chuliganizmo dekriminalizavimo: „Veikos, atitinkančios chuliganizmo požymius, atsižvelgiant į kilusias pasekmes, naujajame BK atitinka nusikaltimų žmogaus sveikatai – nesunkaus sveikatos sutrikdymo, numatyto 138 straipsnio 2 dalyje, dėl chuliganiškų paskatų, nežymaus sveikatos sutrikdymo, numatyto 140 straipsnyje, ar viešosios tvarkos pažeidimo (284 str.) sudėtys“¹³. Chuliganizmo sąvoka pirmą kartą pavartota 1940 m.

⁷ BIELIŪNAS, E. *Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras*. 1989, p. 362.

⁸ Ibidem.

⁹ ABRAMAVIČIUS, A., *Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis*. Vilnius: Eugrimas, 2001, p. 137.

¹⁰ 283 straipsnis. Riaušės. Tas, kas organizavo ar išprovokavo žmonių sambūrį viešai smurtauti, niokoti turtą ar kitaip šiurkščiai pažeisti viešąją tvarką, taip pat tas, kas riaušių metu smurtavo, niokojo turtą ar kitaip šiurkščiai pažeidė viešąją tvarką.

¹¹ Past. – pavyzdžiui, chuliganiški veiksmai, susiję su šiurkščiu visuomenės priimtų dorovės normų pažeidimu (viešas cinizmo pasireiškimas, tvirkinamieji veiksmai ir panašiai) [BIELIŪNAS, E. *Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras*. 1989, p. 363].

¹² GRUODYTĖ, E., Takoskyra tarp administracinio teisės pažeidimo ir nusikalstamos veikos viešosios tvarkos sektoriuje. *Jurisprudencija Mokslo darbai* 2007 8(98); 89–94, p. 91.

¹³ PIESLIAKAS, V. *Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas ir naujos baudžiamosios politikos teisiniai pagrindai*. *Jurisprudencija*, 2003, t. 45(37); p. 12.

Rusijos Baudžiamajame kodekse ir kaip tam tikras reliktas išliko¹⁴ iki kol ATPK 2016 m. gruodžio 31 d. neteko galios.

Įsigaliojus naujam BK, baudžiamoji atsakomybė už viešosios tvarkos pažeidimą buvo numatyta BK 284 straipsnyje, kuriame įtvirtinta: „*Tas, kas viešojoje vietoje įžūliu elgesiu, grasinimais, piktybiškai tyčiodamasis arba vandališkais veiksmais demonstravo nepagarbą aplinkiniams ar aplinkai ir sutrikdė visuomenės rimtį ar tvarką*¹⁵“. Viešosios tvarkos pažeidimo atveju, mintys bei įsitikinimai yra realizuojami pavojingais veikos padarymo būdais – įžūliu elgesiu, grasinimais, piktybiškais patyčiomis, vandališkais veiksmais, yra demonstruojama nepagarba aplinkiniams ar aplinkai. Šie veikos padarymo būdai visuomenės yra netoleruojami, nes viešosios tvarkos pažeidimu padaroma žala ne tik visuomenės nariui, bet ir visuomenei, todėl baudžiamojo įstatymo yra draudžiami. Viešoji tvarka saugoma, taip pat ir administracinės teisės priemonėmis. Administracinė atsakomybė už nedidelį viešosios tvarkos pažeidimą numatyta ANK 481 straipsnyje: „*Necenzūriniai žodžiai ar gestai viešosiose vietose, įžeidžiamas kibimas prie žmonių, kiti tyčiniai veiksmai, kuriais siekiama pažeisti viešąją tvarką ir žmonių rimtį*¹⁶“. Nedideliu viešosios tvarkos pažeidimu, taip pat yra siekiama padaryti žalą asmens ar visuomenės interesams.

Viešosios tvarkos pažeidimo ir nedidelio viešosios tvarkos pažeidimo sudėčių požymiai yra vertinamieji. Tai reiškia, kad jų turinys nėra apibrėžtas įstatyme, o nustatomas teismo kiekvienu individualiu atveju, atsižvelgiant į faktines bylos aplinkybes¹⁷. Norint tinkamai išanalizuoti viešosios tvarkos pažeidimo sudėtį, prieš tai yra svarbu atskleisti viešosios tvarkos ir viešosios tvarkos pažeidimo sampratas.

Formuluotė viešoji tvarka vartojama Lietuvos Respublikos Konstitucijos 94 straipsnio 1 punkte: „*Lietuvos Respublikos Vyriausybė tvarko krašto reikalus, saugo Lietuvos Respublikos teritorijos neliečiamybę, garantuoja valstybės saugumą ir viešąją tvarką*¹⁸“. Ši sąvoka vartojama ir kituose Lietuvos Respublikos įstatymuose – Lietuvos

¹⁴ ABRAMAVIČIUS, A., *Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis*. Vilnius: Eugrimas, 2001, p. 136;

¹⁵ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000–10–25, Nr. 89–2741 (galiojanti suvestinė redakcija 2017–01–01).

¹⁶ Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas. *Teisės aktų registras*, 2015–07–10, Nr. 11216.

¹⁷ VERŠEKYS, P. *Vertinamieji nusikalstamos veikos sudėties požymiai*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius, 2013, p. 63–64.

¹⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*, 1992, Nr. 33–1014 (1992–11–30).

Respublikos civiliniame kodekse¹⁹, Lietuvos Respublikos policijos veiklos įstatyme²⁰, ANK²¹, Lietuvos Respublikos susirinkimų įstatyme²² ir kituose teisės aktuose.

Pastebėtina, kad teisės aktuose nėra pateikiama viešosios tvarkos apibrėžimo. Dėl šios priežasties, viešosios tvarkos formuluotės turinio atskleidimas yra teismų praktikos ir teisės doktrinos uždavinys²³. Būtina atsižvelgti į tai, kad viešosios tvarkos apibrėžimas, skirtingose teisenose yra formuojamas skirtingai. Pavyzdžiui, civilinių bylų teisenos praktikoje viešoji tvarka apima: „*pagrindinius principus, kuriais grindžiama valstybės teisinė sistema, o principai įtvirtinti Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir kituose teisės aktuose*“²⁴.

Lyginant su civilinių bylų teisingumu, administracinių teisės pažeidimų bylose viešoji tvarka yra apibūdinama visiškai kitaip: „*viešoji tvarka, tai moralės ir pagarbos vieni kitiems principais pagrįstos bendros viešo elgesio taisyklės, egzistuojančios visuomenėje. Todėl šis pažeidimas gali būti padaromas tik tyčine veika, kuria tiesiogiai arba netiesiogiai per papildomus objektus (pavyzdžiui, žmonių garbę ir orumą, rimtį, sveikatą arba turtą) pažeidžiama būtent minėta viešoji tvarka*“²⁵. Vilniaus apygardos teismas nedidelį chuliganizmą apibūdino kaip administracinį teisės pažeidimą: „*kuriuo kėsinama į viešąją tvarką. Tokia veika rodo žemą pažeidėjo kultūros lygį, jo egoizmą, panieką visuomenės interesams, mandagumo ir padorumo taisyklių nepaisymą (ignoravimą)*“²⁶. Pabrėžtina, kad toks nepadorus ir nemandagus elgesys pažeidžia visuomenės interesus. Pagal E. Gruodytę: „*Įstatymų leidėjas viešąją tvarką glaudžiai sieja su visuomenės saugumu, ir tokia sąsaja yra pagrįsta, nes tik užtikrinant viešąją tvarką garantuojamas ir asmenų saugumas viešosiose vietose, užtikrinama remtis teroro aktų prevencija, vienas kito viešas įžeidinėjimas, muštynės ir kiti panašūs reiškiniai*“²⁷

¹⁹ Civilinio Kodekso 1.81 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad viešajai tvarkai ar gerai moralei prieštaraujantis sandoris yra niekinis ir negalioja.

²⁰ Policijos veiklos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodyti policijos uždaviniai yra: asmens, visuomenės saugumo ir viešosios tvarkos užtikrinimas.

²¹ ANK 481 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad necenzūriniai žodžiai ar gestai viešosiose vietose, įžeidžiamas kibimas prie žmonių, kiti tyčiniai veiksmai, kuriais siekiama pažeisti viešąją tvarką ir žmonių rimtį.

²² Susirinkimų įstatymo 9 straipsnio 5 punkte nurodyta, kad pranešime turi būti nurodyta: pageidavimai policijai dėl viešosios tvarkos palaikymo.

²³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2015 lapkričio mėn. 20 d. nutartis, priimta civilinėje byloje 3K-3-546-915/2015.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2014 m. kovo 14 d. nutarimas, priimtas administracinių teisės pažeidimų byloje Nr. A2.9.-594-889/2014.

²⁶ Vilniaus apygardos teismo 2014 m. rugpjūčio 6 d. nutarimas, priimtas administracinių teisės pažeidimų byloje Nr. ATP-880-256/2014.

²⁷ GRUODYTĖ, E., Takoskyra tarp administracinio teisės pažeidimo ir nusikalstamos veikos viešosios tvarkos sektoriuje. Jurisprudencija Mokslo darbai 2007 8(98); 89-94, p. 90.

Viešosios tvarkos samprata pateikiama ir užsienio valstybių teisinėje doktrinoje. Pavyzdžiui, Ukrainos mokslininkas L.M. Rozinas viešosios tvarkos sampratą apibrėžia kaip: „*sistemą visuomeninių santykių, kurie susiklosto žmonėms esant viešose vietose. Asmens buvimas viešose vietose įpareigoja jį savo veiksmais nepažeidinėti kitų asmenų teisių ir teisėtų interesų, laikytis visuomenėje priimtų bendro elgesio taisyklių*”²⁸. Panašiai viešosios tvarkos sampratą siūlo apibrėžti ir A. V. Serioginas, pagal kurį viešosios tvarkos sampratos sritį sudaro: „*visuomeniniai santykiai, kuriais užtikrinama viešoji rimtis, sudaromos palankios sąlygos dirbantiems visuomenei naudingą darbą, užtikrinama jų darbo ir poilsio tvarka, pagarba dorovės normoms, kitų asmenų garbė ir orumas*”²⁹. Atkreiptinas dėmesys, kad LTSR BK komentare, viešoji tvarka, taip pat buvo apibrėžiama kaip visuomeninių santykių sistema.

Nuomonės, kad viešoji tvarka turi būti saugoma baudžiamojo įstatymo, laikomasi ir užsienio teisė doktrinoje. Teigiama, kad viešosios tvarkos samprata yra susijusi su baudžiamojo įstatymo pagrindiniu tikslu – siekiu apsaugoti visuomenės interesus jaustis saugiams ir fiziškai neliečiamiems, taip pat užtikrinti asmenų teises į nuosavybę. Pabrėžtina, kad pažeidus šiuos interesus kyla baudžiamoji atsakomybė. Viešoji tvarka, taip pat yra saugoma baudžiamosios teisės priemonėmis. Kita vertus, lyginant su teisiniais gėriais, tokiais kaip sveikata ar nuosavybė, nėra aišku ar viešoji tvarka, taip pat turi būti saugoma baudžiamojo įstatymo³⁰. Vis dėlto viešoji tvarka užtikrina visuomenės ramybę, orumą ir kultūringą bendravimą, apsaugo visuomenę nuo muštynių, triukšmo, necenzūrinių žodžių ar gestų, eismo, visuomenės susirinkimų sutrikdymo³¹. Chuliganiškais ir smurtiniais veiksmais yra pažeidžiama ne tik viešoji tvarka, bet ir sukeliama aplinkiniams neigiami išgyvenimai. Šių neigiamų jausmų padarinys gali būti fizinė ar psichinė žala³².

Apžvelgus įstatymus, teismų praktiką ir užsienio teisinę doktriną, galima teigti, kad akivaizdu, jog valstybės prioritetas yra visuomenės narių saugumo užtikrinimas.

²⁸ Розин Л. М. *Общественный порядок как объект правового регулирования* // Сборник научных трудов. КВИШ МВД. – Киев, 1982[KALESNYKAS, R. Administracinių teisės pažeidimų, kuriais kėsiamasi į viešąją tvarką, sudėčių teisinės analizės aspektai. Jurisprudencija, 1999, t. 13(5); p. 6].

²⁹ Серюгин А. В. *Общественный порядок и образ жизни в условиях развитого социализма* // Советское государство и право. 1978. Но 4[KALESNYKAS, R. Administracinių teisės pažeidimų, kuriais kėsiamasi į viešąją tvarką, sudėčių teisinės analizės aspektai. Jurisprudencija, 1999, t. 13(5); p. 7].

³⁰ LACEY, N., WELLS, C., QUICK, O. *Reconstructing criminal law* (third edition). Cambridge university press. 2003, p. 171 (autorės vertimas).

³¹CARLAN, P.E., NORED, L.S., DOWNEY, R.A. *An introduction to criminal law*. Jones and Bartlett Publishers. 2010 p. 127 (autorės vertimas).

³² LACEY, N., WELLS, C., QUICK, O. *Reconstructing criminal law* (third edition). Cambridge university press. 2003, p. 171 (autorės vertimas).

Nusikalstamos veikos, kurios yra daromos viešose vietose, matant pašaliniais asmenimis, paveikia ne tik nukentėjusiuosius, bet ir aplinkinius asmenims. Nors fizinė ar turtinė žala pašaliniais asmenimis gali ir nebūti padaryta, vis dėlto, iškyla tokios žalos grėsmė. Ne tik smurtas, bet ir amoralus, nemandagus ir nepagarbus elgesys, viešose vietose, gali pažeisti aplinkinių interesus. Toks elgesys ypatingai gali paveikti pažeidžiamiausius visuomenės narius: senyvus, neįgalius asmenis, vaikus, nėščias moteris. Atsižvelgiant į tai, viešojo tvarka yra saugoma ne tik administracinės, bet ir baudžiamosios teisės priemonėmis. Tokia įstatymo leidėjo pozicija yra įtvirtinta BK 284 straipsnyje, kurioje numatyta atsakomybė už viešosios tvarkos pažeidimą. Tiesa, šiame straipsnyje numatyta atsakomybė ne tik už viešosios (visuomenės) tvarkos, bet ir už visuomenės rimties sutrikdymą.

Pažymėtina, kad BK 284 straipsnio dispozicijoje įtvirtinti viešosios tvarkos pažeidimo padariniai išskiriami jungtuku „ar“. Tai reiškia, kad veika laikoma baigta atsiradus bent vienam alternatyviam padariniui: sutrikdoma visuomenės rimtis arba sutrikdoma visuomenės tvarka. Pagal lietuvių kalbos žodyną rimtis – tai ramybė, rami būklė, o tvarka – nusistovėjęs veikimo būdas, norma, paprotys³³. Iš to galima daryti išvadą, kad tai du skirtingi savo turiniu požymiai, tai yra, kaltininko veika gali sutrikdyti arba rimtį, arba gali atsirasti abu padariniai kartu³⁴.

Viešosios tvarkos pažeidimo padariniai – sutrikdyta visuomenės rimtis ir sutrikdyta visuomenės tvarka, teismų praktikoje ir teisės doktrinoje, taip pat nėra laikomi tapačiais. Teisės doktrinoje teigiama, kad visuomenės rimtis yra sutrikdyta, kai: „*kaltininko elgesys sukėlė aplinkiniams didelį išgąstį ar sumaištį, šiurkščiai juos pažemino, buvo atlikti tokioje vietoje ir tokiu metu, kai įprasta elgtis labai santūriai (teatre, kino teatre, oficialaus renginio metu ir t.t.), arba buvo nukreipta prieš pažeidžiamesnę asmenį (vaiką, nėščią moterį, nusenusį žmogų, neįgalų žmogų ir t.t.)*³⁵“. Tiesa, visuomenės rimtis teismų praktikoje apibūdinama skirtingai, pavyzdžiui, LAT nutartyje 2K–520–303/2015, konstatavo, kad pažeista rimtis, nes buvo sutrikdyta šeimos ramybė: „*dėl kurio buvo nutrauktas V. P. šeimos poilsis, sutrikdyta rimtis (prabudo mažametis vaikas, nukentėjusiojo žmona buvo priversta į pagalbą kviešti policijos pareigūnus)*“. Kitokios

³³ Lietuvių kalbos žodynas [interaktyvus]. [žiūrėta 2017–02–05]. Prieiga per internetą: <http://www.lkzd.lki.lt/Zodynas/Visas.asp>.

³⁴ Past. – autorės nuomone, sutrikdyti vien tvarką nesutrikdžius rimties nėra įmanoma. Pavyzdžiui, nustačius, kad asmuo nutraukė renginį, sutrikdė eismą ar įmonės veiklą, galima konstatuoti, kad ta pačia veika kaltininkas sutrikdė poilsį ar darbą.

³⁵ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas)*. Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 444.

pozicijos laikomasi LAT nutartyje 2K–429/2012, kurioje teismas visuomenės rimties pažeidimą susieją su fizinio smurto panaudojimo faktu: „*Visuomenės rimties sutrikdymu paprastai laikomi veiksmai, kai prieš asmenį viešoje vietoje panaudojamas fizinis smurtas, aplinkiniai asmenys dėl to pasijunta šiurkščiai pažeminti ar šokiruoti ir panašiai*³⁶“.

Teisės doktrinoje visuomenės tvarkos sutrikdymas apibūdinamas kaip situacija, kai: „*buvo smurtauojama, panaudotas ginklas ar daiktas skirtas kūnui žaloti ar gyvybei atimti, padaryta didelė materialinė žala, sutrikdyta normali įmonių ir įstaigų veikla, sustabdytas eismas, nutrauktas žmonių poilsis ar darbas ir panašiai*³⁷“. Pagal teismų praktiką galima konstruoti, kad buvo sutrikdyta visuomenės tvarka kai: „*buvo nutrauktas žmonių poilsis ar darbas, padaryta žymi materialinė žala, sutrikdyta normali įstaigų ar įmonių veikla ir panašiai*³⁸“. Pastebėtina, kad doktrinoje ir teismų praktikos pateiktas aiškinimas skiriasi tuo, kad pagal doktriną panaudojus fizinį smurtą sutrikdoma tvarka, pagal teismų praktiką – sutrikdoma rimtis. Taip pat pagal doktriną sumaišties, išgąščio sukėlimas vertinamas kaip visuomenės rimties trikdymas, pagal teismų praktiką laikoma viešosios tvarkos sutrikdymu.

Atsižvelgiant į tai, kad rimties sinonimas yra ramybė, siūlytina darbo, laisvalaikio ar poilsio sutrikdymą vertinti kaip visuomenės rimties sutrikdymą. Manytina, kad pozicija, jog fizinis smurtas, dėl kurio asmenys pasijuto šiurkščiai pažeminti ar šokiruoti, lemia visuomenės rimties sutrikdymą, prieštarauja formuluotės „visuomenės rimtis“ turiniui. Šią mintį galima pagrįsti, tuo, kad ANK 488 straipsnio 1 dalyje numatyta atsakomybė už viešosios rimties trikdymą³⁹. Vertinant šio straipsnio dispozicijoje įtvirtintus administracinio nusižengimo požymius⁴⁰, galima teigti, kad įstatymo leidėjas formuluotę „viešojo rimtis“ susiejo su ramybe, poilsiu ar darbu.

³⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2012 m. rugsėjo mėn. 25 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–429/2012.

³⁷ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis* (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas). Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 444.

³⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. birželio mėn. 14 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–219–693/2016.

³⁹ Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas. *Teisės aktų registras*, 2015–07–10, Nr. 11216.

⁴⁰ ANK 488 straipsnis. Viešosios rimties trikdymas 1. Šauksmai, švilpimas, garsus dainavimas arba grojimas muzikos instrumentais, kitokiais garsiniais aparatais ar kiti triukšmą keliantys veiksmai gatvėse, aikštėse, parkuose, paplūdimiuose, viešajame transporte ir kitose viešosiose vietose, o vakaro (nuo 18 val. iki 22 val.) ir nakties (nuo 22 val. iki 6 val.) metu – ir gyvenamosiose patalpose, įmonėse, įstaigose ar organizacijose, kai tai trikdo asmenų ramybę, poilsį ar darbą.

Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į ANK 481 straipsnio 1 dalį, kurioje numatyta, kad kaltininkas siekia pažeisti viešąją tvarką ir žmonių rimtį⁴¹. Analizuojant lingvistiškai ANK 481 straipsnio dalies dispoziciją, matyti, kad viešoji tvarka ir žmonių rimtis išskiriami jungtuku „ir“. BK 284 straipsnio dispozicijoje padariniai atskirti jungtuku „ar“. Remiantis tuo, galime daryti išvadą, norint konstatuoti, kad padarytas nedidelis viešosios tvarkos pažeidimas būtina nustatyti, kad kaltininkas siekė abiejų padarinių. Autorės nuomone, nedidelio viešosios tvarkos pažeidimo sudėties tikslas turėtų būti aprašomas alternatyviai: „siekė pažeisti viešąją tvarką arba žmonių rimtį“. Šią mintį pagrindžiant tuo, kad kaltininkas gali siekti arba sutrikdyti visuomenės rimtį⁴² arba visuomenės tvarką ir rimtį⁴³.

Atsakomybė už viešosios tvarkos pažeidimą numatyta ne tik BK ir ANK, bet kitų valstybių baudžiamosiose įstatymuose. Pavyzdžiui, Švedijos Karalystės baudžiamojo kodekso (toliau – Švedijos BK) 16 skyriuje įtvirtintos nusikalstamos veikos, kuriomis yra kėsinama į viešąją tvarką. Kita vertus, šiame skyriuje yra numatytas platesnis ratas veikų, lyginant su BK XL skyriumi. Švedijos BK 16 skyriuje numatyta atsakomybė ne tik už riaušes ar melagingą pranešimą apie gresiantį pavojų, bet ir už kurstymą daryti nusikalstamas veikas, diskriminavimą, vaikų pornografiją, žiaurų elgesį su gyvūnais bei kitas nusikalstamas veikas. Švedijos BK 4 straipsnyje įtvirtinta baudžiamoji atsakomybė už smurto panaudojimą, triukšmo sukėlimą ar kitus veiksmus, kurie sutrikdo ar kuriais siekiama sutrikdyti religines apeigas, vestuves, laidotuves, teismo posėdį, valstybės ar savivaldybių institucijų darbą, visuomenės susibūrimus (skirtus mokytis, klausytis paskaitų). Taip pat Švedijos BK 16 straipsnyje numatyta baudžiamoji atsakomybė už triukšmavimą ar kitus veiksmus, viešose vietose, kurie papiktina visuomenę⁴⁴.

Lyginant su BK, Švedijos BK 4 straipsnio ir Švedijos BK 16 straipsnio dispozicijose numatytos veikų požymiai yra skirtingi. Vis dėlto kaip ir BK 284 straipsnyje, Švedijos BK 4 straipsnyje numatyta atsakomybė už smurto panaudojimą. Taip pat Švedijos BK 4 straipsnyje numatyta, atsakomybė ne tik už sutrikdymą, bet ir už siekį sutrikdyti viešąją tvarką. Pagal Lietuvos įstatymus už siekį sutrikdyti viešąją tvarką išskyla administracinė

⁴¹ Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas. *Teisės aktų registras*, 2015–07–10, Nr. 11216.

⁴² Past. – pavyzdžiui, paplūdimyje kaltininkas įžeidžiamai kibo prie žmonių, taip siekdamas nutraukti žmonių poilsį.

⁴³ Past. – pavyzdžiui, kaltininkas siekė sutrikdyti įmonės veiklą, tuo pačiu ir įmonės darbuotojų darbą.

⁴⁴ Švedijos karalystės baudžiamasis kodeksas. [žiūrėta: 2017–04–01] Prieiga per internetą: <http://www.government.se/contentassets/5315d27076c942019828d6c36521696e/swedish-penal-code.pdf> (autorės vertimas).

atsakomybė (ANK 481 straipsnis). Be to, Švedijos BK 4 straipsnyje numatytas baigtinis sąrašas viešosios tvarkos sutrikdymo padarinių: religinių apeigų, vestuvių, laidotuvių, teismo posėdžių, valstybės ar savivaldybių institucijų darbo ar visuomenės susibūrimų sutrikdymas. Lietuvos teismų praktikoje, sutrikdytas valstybės ar savivaldybės institucijų darbas, visuomenės susibūrimai, pripažįstami viešosios tvarkos pažeidimo padariniais. Švedijos BK 16 straipsnio dispozicijoje, kaip ir BK 284 straipsnio dispozicijoje, numatytas būtinas požymis – vieša vieta. Kita vertus, atsakomybė už triukšmavimą yra numatyta ne BK, bet ANK 488 straipsnyje.

Vokietijos Respublikos baudžiamajame kodekse (toliau – Vokietijos BK) kaip ir Švedijos BK įtvirtintas daug platesnis ratas veikų, kuriomis yra kėsinama į viešąją tvarką (7 Vokietijos BK skyrius). Vokietijos BK 126 straipsnio 1 dalyje numatyta atsakomybė už visuomenės rimties sutrikdymą, kai asmuo grasina padaryti kitas nusikalstamas veikas: nužudyti, sunkiai sutrikdyti sveikatą, neteisėtai atimti laisvę, apiplėšti, šantažuoti ir kitas straipsnio dispozicijoje nurodytas nusikalstamas veikas⁴⁵. BK 284 straipsnio dispozicijoje, taip pat numatytas būdo požymis – grasinimai, kuriais sutrikdoma visuomenės rimtis ar tvarka. Vis dėlto Vokietijos BK nėra numatyta analogiškos viešosios tvarkos pažeidimo sudėties, kurioje būtų numatyta atsakomybė ne tik už grasinimus, bet ir už įžūlų elgesį, piktybiškas patyčias arba vandališkus veiksmus, kurie sutrikdo viešąją tvarką.

Vokietijos 13 skyriuje (“Nusikaltimai seksualinio apsiprendimo laisvei”) numatyta atsakomybė už ekshibicionizmą (Vokietijos BK 183 straipsnis) ir už lytinį santykiavimą viešoje vietoje (Vokietijos BK 183a straipsnis)⁴⁶. Atkreiptinas dėmesys į padarytus BK pakeitimus, kuriais panaikintas viešosios tvarkos pažeidimo kaip baudžiamojo nusižengimo sudėtis, kurioje buvo įtvirtinta atsakomybė už nepadorų elgesį. Tokios veikos už kurias Vokietijoje kyla baudžiamoji atsakomybė, kaip ekshibicionizmas ar lytinis santykiavimas viešose vietose (nepadorus elgesys), pagal Lietuvos įstatymus turėtų būti laikoma administraciniu nusižengimu (ANK 481 straipsnis)⁴⁷.

Rusijos Federacijos baudžiamojo kodekso (toliau – Rusijos BK) skyriaus “Nusikaltimai visuomenės saugumui ir viešajai tvarkai” poskyryje “Nusikaltimai visuomenės saugumui” numatyta atsakomybė už chuliganizmą (Rusijos BK 213 straipsnis) ir už vandalizmą (Rusijos BK 214 straipsnis). Rusijos BK 213 straipsnio 1

⁴⁵ Vokietijos Respublikos baudžiamasis kodeksas. [žiūrėta: 2017-04-01] Prieiga per internetą: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html (autorės vertimas).

⁴⁶ Ibidem.

⁴⁷ Past. – toliau darbe analizuojama nepadoraus elgesio požymio panaikinimo problematika.

dalyje numatyta atsakomybė už šiurkštų visuomenės rimties ar susibūrimų sutrikdymą, viešoje vietoje panaudojant šaunamąjį ginklą arba veikiant politiniais, ideologiniais, rasistiniais, nacionalistiniais ar religiniais motyvais. Antroje to paties Rusijos BK straipsnio dalies dispozicijoje, įtvirtinta kvalifikuota sudėtis, tai yra, jei minėta veika padaroma bendrininkų ar organizuotos grupės arba, kai veika padaryta prieš pareigūnus, kurie užtikrina viešąją tvarką⁴⁸. Lyginant su BK 284 straipsnio dispozicijoje įtvirtintos viešosios tvarkos pažeidimo sudėtimi, pastebėtina, kad sudėtys skiriasi iš esmės, sutampa tik viešos vietos ir visuomenės rimties sutrikdymo požymiai. Taip pat atsakomybė už chuliganizmą kyla panaudojus ginklą arba nustačius rasistinius, ideologinius ir panašius motyvus. BK 284 straipsnio dispozicijoje nėra numatyta įrankio ar motyvų požymio. Be to chuliganizmo sudėtyje nėra numatyta būdo požymių. Be to, Rusijos BK 214 straipsnio 1 dalyje, numatyta atsakomybė už vandalizmą, tai yra, tas kas viešajame transporte arba kitose viešose vietose padarė turtinės žalos statiniams, pastatams, kitam turtui. Kaip ir Rusijos BK 213 straipsnio 2 dalyje, numatyta tokia pati kvalifikuota sudėtis⁴⁹. Vandališki veiksmai – būdo požymis, įtvirtintas viešosios tvarkos pažeidimo sudėtyje (BK 284 straipsnis). Tiesa, Rusijos BK 213 straipsnyje nėra numatyta, kad atsakomybė kyla, kai vandališkais veiksmais yra sutrikdoma visuomenės tvarka.

Apibendrinant užsienio valstybių atsakomybės už viešosios tvarkos pažeidimus reglamentavimo ypatumus, pastebėtina, kad nei viename analizuotų valstybių BK straipsnių nėra įtvirtinta sudėties, kuri analogiškai atitiktų viešosios tvarkos pažeidimo sudėtį (BK 284 straipsnis). Kita vertus, galime aptikti reglamentavimo panašumų, pavyzdžiui, tiek Lietuvos, tiek užsienio valstybių baudžiamieji įstatymai saugo viešąją tvarką baudžiamosios teisės priemonėmis. Švedijos BK numatyta atsakomybė už smurto panaudojimą, kuris sutrikdo viešąją tvarką (fizinio smurto panaudojimas yra pripažįstamas įžūliu elgesiu). Vokietijos BK numatyta baudžiamoji atsakomybė ne tik už grasinimus, kurie sutrikdo viešąją tvarką, bet ir už nepadorų elgesį. Taip pat Rusijos BK numatyta atsakomybė už chuliganizmą ar vandališkus veiksmus. Kita vertus, analizuotų Rusijos BK straipsnių dispozicijose nėra numatyta piktybiškų patyčių ar grasinimų požymių. Vis dėlto, esminis reglamentavimų skirtumas yra tai, kad BK 284 straipsnio dispozicijoje įtvirtintoje viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymiai yra vertinamieji.

⁴⁸ Rusijos Federacijos baudžiamasis kodeksas [žiūrėta: 2017-04-01] Prieiga per internetą: <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/7>.

⁴⁹ Rusijos Federacijos baudžiamasis kodeksas [žiūrėta: 2017-04-01] Prieiga per internetą: <http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/7>.

Tai lemia, kad atsakomybės taikymas už viešosios tvarkos pažeidimą, priklauso ne tik nuo formalių požymių, bet ir nuo veiką kvalifikuojančio subjekto teisinės sąmonės.

1.2. Straipsnių, numatančių atsakomybę už viešosios tvarkos pažeidimą, pakeitimų raidos analizė

Vertinant 2016 m. administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimo ataskaitą, pastebėtina, kad atsakomybė už pažeidimus, kuriais kėsinama į viešąją tvarką (ATPK 174 – 186 straipsniai) buvo taikyta 19258 kartus. Dažniau taikyti tik tie straipsniai, kuriuose numatyta atsakomybė už kėsimąsi į nuosavybę bei straipsniai numatantys atsakomybę už pažeidimus transporte, kelių ūkio, bei ryšio srityje⁵⁰.

ATPK 174 straipsnyje buvo numatyta atsakomybė už nedidelį chuliganizmą: „*Nedidelis chuliganizmas, tai yra necenzūriniai žodžiai ar gestai viešosiose vietose, įžeidžiamas kibimas prie žmonių ar kiti panašūs veiksmai, pažeidžiantys viešąją tvarką ir žmonių rimtį*“⁵¹. ATPK 175 straipsnyje buvo numatyta atsakomybė už paauglių padarytą chuliganizmą: „*Nepilnamečių nuo keturiolikos iki šešiolikos metų padarytas nedidelis chuliganizmas arba chuliganizmas, taip pat tyčinis suaugusiųjų garbės ir orumo žeminimas*“⁵². Šie straipsniai panaikinti ATPK netekus galios⁵³.

ATPK 175 straipsnį pakeitė ANK 481 straipsnis. Šio straipsnio dispozicijoje numatyti tokie pat kaip ir nedidelio chuliganizmo sudėties veikos požymiai: „*necenzūriniai žodžiai ar gestai, įžeidžiamas kibimas prie žmonių ar kiti panašūs veiksmai*“⁵⁴. Kita vertus, ANK 481 straipsnio 1 dalies dispozicijoje įtvirtintas naujas sudėties požymis – tikslas pažeisti viešąją tvarką ir žmonių rimtį. Vertinant ANK 481 straipsnio pavadinimą „Nedidelis viešosios tvarkos pažeidimas“ („nedidelis“ yra kiekybinis vertinimo kriterijus) galima daryti išvadą, kad įstatymo leidėjas šį administracinį nusižengimą laiko nedideliu viešosios tvarkos pažeidimu BK 284 straipsnio atžvilgiu. Vis dėlto ši išvada prieštarautų ANK 481 straipsnio 1 dalies turiniui. Įstatymo leidėjas šio nusižengimo pavojingumą susiejo su pasikėsiniu pažeisti viešąją tvarką. Tai reiškia, kad kaltininkas gali nepažeisti

⁵⁰ Nacionalinės teismų administracijos pateikta „Administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimo ataskaita. Bylų procesas (I instancijos teismuose)“, 2016, forma Nr. 0401. Prieiga per internetą: <http://www.teismai.lt/lt/visuomenei-ir-ziniasklaidai/statistika/106/>.

⁵¹ Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas. *Vyriausybės žinios*, 1985–01–01, Nr. 1–1. Suvestinė redakcija (2016–12–01–2016–12–31).

⁵² Ibidem.

⁵³ Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas. *Teisės aktų registras*, 2015–07–10, Nr. 11216. Suvestinė redakcija (2017–03–01–2017–12–31).

⁵⁴ Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas. *Teisės aktų registras*, 2015–07–10, Nr. 11216.

viešosios tvarkos, o tik siekti ją pažeisti. Atsiradus padariniams, tai yra sutrikdžius viešąją tvarką, tikėtina, kad teismai tokią veiką kvalifikuotų pagal BK 284 straipsnį.

ATPK 183 straipsnyje buvo numatyta atsakomybė už viešosios rimties trikdymą. Šį ATPK straipsnį pakeitė ANK 488 straipsnis, kuriame uždraudžiamas viešosios rimties trikdymas, tai yra: *šauksmai, švilpimas, garsus dainavimas arba grojimas muzikos instrumentais, kitokiais garsiniais aparatais ar kiti triukšmą keliantys veiksmai gatvėse, aikštėse, parkuose, paplūdimiuose, viešajame transporte ir kitose viešosiose vietose, o vakaro (nuo 18 val. iki 22 val.) ir nakties (nuo 22 val. iki 6 val.) metu – ir gyvenamosiose patalpose, įmonėse, įstaigose ar organizacijose, kai tai trikdo asmenų ramybę, poilsį ar darbą*⁵⁵. Pastebėtina, kad administracinės teisės pažeidimo sudėtyje įtvirtinti požymiai beveik identiškai atitinka administracinio nusižengimo sudėties požymius, išskyrus, tai, kad ANK 488 straipsnyje numatyta atsakomybė už tuos veiksmus, kurie trikdo asmenų ramybę, poilsį ar darbą, kai ATPK buvo numatyta atsakomybė už viešosios rimties trikdymą⁵⁶.

2016 m. gruodžio 31 d. buvo ne tik panaikintas ATPK, bet ir padaryti atitinkami BK pakeitimai. Iki padarytų BK 284 straipsnio pakeitimų⁵⁷ požymis – piktybiškai tyčiodamasis, buvo apibūdinamas kaip patyčios. Atkeiptinas dėmesys, kad patyčių požymis išliko BK 171 straipsnio („Trukdymas atlikti religines apeigas ar religines iškilmes“) sudėties požymiu. Taip pat pastebėtina, kad sąvoka „piktybiškas (– inis)“ nevertojamas kitose BK straipsnių sudėtyse. Tiesa, teismų praktikoje sąvoka „piktybinis“, apibūdinami nusikalstamos veikos, numatytos BK 164 straipsnyje, subjektyviosios pusės požymiai. Piktybinis vengimas išlaikyti vaiką – tai sąmoningas, žinant apie savo pareigą pagal teismo sprendimą išlaikyti vaiką, tokios pareigos nevykdymas⁵⁸. Atsižvelgiant į tai galima teigti, kad sąvoką „piktybiškas tyčiojimasis“ galima suprasti kaip tyčinį veikimo būdą. Tiesa, viešosios tvarkos pažeidimas padaromas tik tyčia, todėl nėra aišku, kodėl įstatymo leidėjas nusprendė apibrėžti veikos padarymo būdą – patyčios kaip tyčinį, jeigu atsakomybė už viešosios tvarkos pažeidimą gali kilti tik, jei kaltininkas veikė tyčia.

⁵⁵ Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas. *Teisės aktų registras*, 2015–07–10, Nr. 11216.

⁵⁶ Past. – yra užregistruotos ANK pataisos, kuriose siūloma pakeisti ANK 488 straipsnyje vakaro (nuo 18 val. iki 22 val.) ir nakties (nuo 22 val. iki 6 val.) laiko apibrėžtis į vakaro (nuo 19 val. iki 22 val.) ir nakties (nuo 22 val. iki 7 val.) laiko apibrėžtis. Šias pataisas argumentuojant tuo, kad ANK 488 straipsnio pirmoje dalyje numatyti laikai nėra suderinti su pakeistu Lietuvos Respublikos triukšmo valdymo įstatymu.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 47, 176, 220, 221, 272, 273, 281, 284 straipsnių pakeitimo įstatymas. *Teisės aktų registras*, 2015–07–10, Nr. 11240.

⁵⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2007 m. vasario mėn. 13 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–65/2007.

Kita vertus, piktybinis chuliganizmas LTSR BK buvo apibūdinamas kaip nepaprastas cinizmas, kai veiksmai pasižymėjo ypatingu begėdiškumu, pasityčiojimu iš ligonių, nusenusių žmonių, asmenų esančių bejėgiškoje būklėje ir panašiai⁵⁹. Požymis patyčios teisės doktrinoje buvo apibūdinamas kaip: „*demonstratyvus, ciniškas žmonių orumo žeminimas įvairiais žodžiais ir veiksmais*“⁶⁰. Tyčiojimas pagal Lietuvių kalbos žodyną reiškia įžeidimą, panieką, negarbę⁶¹. Vienas iš patyčių pasireiškimų formų yra orumo žeminimas įvairiais žodžiais. Atsižvelgiant taip pat į tai, kad patyčios yra vertinamasis požymis, galima teigti, kad įstatymų pakeitimai nebuvo būtini, siekiant aiškiau apibrėžti būdo požymį – patyčias.

Atkreiptinas dėmesys į 2016 m. baudžiamųjų bylų nagrinėjimo praktiką. Šios praktikos analizė atskleidžia, kad viešosios tvarkos pažeidimas kaip nusikaltimo (BK 284 straipsnio 1 dalis) sudėtis buvo taikyta 1182 kartus. Kita vertus, viešosios tvarkos pažeidimas kaip baudžiamojo nusižengimo (BK 284 straipsnio 2 dalis) sudėtis taikyta tik 22 kartus⁶². Teismų praktikoje teigta, kad tiek BK 284 straipsnio 2 dalyje, tiek ATPK 174 straipsnyje atsakomybė yra numatyta už iš esmės analogiškas veikas⁶³. Iš to galime daryti išvadą, kad teismai sprendami baudžiamąją ar administracinę atsakomybę taikyti, tik išskirtiniais atvejais taikydavo atsakomybę už viešosios tvarkos pažeidimą kaip baudžiamąjį nusižengimą.

Autorės nuomone, viena iš priežasčių lėmusių būtinybę naikinti viešosios tvarkos pažeidimo kaip baudžiamojo nusižengimo sudėtį galėjo būti teismų praktika, kurioje retai taikyta baudžiamojo nusižengimo sudėtis. Taip pat teisės doktrinoje buvo teigiama, kad BK 284 straipsnio 2 dalis dubliuoja ATPK 174 straipsnį. Pagal O. Fedosiuką, nedidelio viešosios tvarkos pažeidimo: „*tiesiog neįmanoma atriboti nuo analogiško administracinės teisės pažeidimo – nedidelio chuliganizmo (ATPK 174 str.)*“⁶⁴.

BK 284 straipsnio 2 dalyje buvo numatyti viešosios tvarkos pažeidimo kaip baudžiamojo nusižengimo sudėties požymiai. Pagal šį straipsnį atsakomybė kildavo už

⁵⁹ BIELIŪNAS, E., *Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras*. 1989 m., p. 362.

⁶⁰ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas)*. Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 442.

⁶¹ Lietuvių kalbos žodynas [interaktyvus]. [žiūrėta 2017-02-03]. Prieiga per internetą: <http://www.lkzd.lki.lt/Zodynas/Visas.asp>.

⁶² Nacionalinės teismų administracijos pateikta „Baudžiamųjų bylų nagrinėjimo ataskaita. Bylų procesas (I instancijos teismuose)“, 2016, forma Nr. 0201. Prieiga per internetą: <http://www.teismai.lt/lt/visuomenei-ir-ziniasklaidai/statistika/106/>.

⁶³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. lapkričio mėn. 18 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-484/2014.

⁶⁴ FEDOSIUK, O. *Baudžiamoji atsakomybė kaip kraštutinė priemonė (ultima ratio): teorija ir realybė*. Jurisprudencija 2012, 19(2), p.725.

tai: „kas viešoje vietoje necenzūriniais žodžiais ar nepadoriu elgesiu trikdė visuomenės rimtį ar tvarką⁶⁵“. Pagal LAT, atibojant nusikaltimo sudėtį nuo baudžiamojo nusizengimo, esminis skirtumas buvo tai, kad BK 284 straipsnio 1 dalyje numatyta nusikalstamos veikos sudėtis yra materiali, o BK 284 straipsnio 2 dalyje – formali. Jeigu pagal BK 284 straipsnio 2 dalį visuomenės rimtis ar tvarka tik trikdoma (dėl tokio elgesio aplinkiniai pradeda nepatogiai jaustis, išgyvena gėdos, baimės, pažeminimo jausmus ir panašiai⁶⁶), tai pagal BK 284 straipsnio 1 dalį – ji sutrikdoma (atsiranda padariniai). Tai vertinamieji požymiai, kurių turinys nustatomas įvertinus veikos padarymo aplinkybes ir atsiradusius padarinius⁶⁷.

Baudžiamojo nusizengimo sudėtyje buvo įtvirtinti du alternatyvūs veikos padarymo būdai – necenzūriniai žodžiai ir nepadorus elgesys. Pagal lietuvių kalbos žodyną būdvardis nepadorus – nepaisantis doros normų, nemoralus, negero elgesio, nemandagus⁶⁸. BK komentare nepadorus elgesys apibūdinamas kaip: „visuomenėje netoleruojamas, akivaizdžiai begėdiškas, aplinkinių jausmus ir orumą žeidžiantis elgesys. Tai gali būti apsinuoginimas viešoje vietoje, atskirų kūno dalių begėdiškas demonstravimas, šlapinimasis aplinkinių akivaizdoje, spjaudymasis, įžeidžiamas kabinėjimasis prie aplinkinių, jų gąsdinimas, nepadorių gestų demonstravimas ir panašūs veiksmai⁶⁹“. Identiškai nepadorus elgesys apibūdinamas ir teismų praktikoje, kurioje nurodoma, kad nepadoraus elgesio samprata gali būti labai plati ir jie gali pasireikšti labai įvairiai, priklausomai nuo jų atlikimo vietos, pobūdžio, dalyvavusių asmenų ir panašiai⁷⁰. Pagal P. Veršekį: „nepadorus elgesys dažniausiai susijęs su žmogaus ir visos visuomenės išsiauklėjimo lygiu (pavyzdžiui, viešas šlapinimasis)⁷¹“.

Necenzūriniai žodžiai – tai viešai vartoti netinkami, nepadorūs žodžiai⁷². Pagal LAT necenzūrinių žodžių vartojimą pripažįstant baudžiamuoju nusizengimu ir kvalifikuojant

⁶⁵ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. Valstybės žinios, 2000–10–25, Nr. 89–2741. Suvestinė redakcija (2016–11–17 – 2016–12–31).

⁶⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. lapkričio mėn. 22 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–349–699/2016.

⁶⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. vasario mėn. 12 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–34/2008.

⁶⁸ Lietuvių kalbos žodynas [interaktyvus]. [žiūrėta 2017–01–25]. Prieiga per internetą: <http://www.lkzd.lki.lt/Zodynas/Visas.asp>.

⁶⁹ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas)*. Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 442.

⁷⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. spalio mėn. 6 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–397–895/2015.

⁷¹ VERŠEKYS, P. *Vertinamieji nusikalstamos veikos sudėties požymiai*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius, 2013, p. 255.

⁷² ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas)*. Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 446.

pagal BK 284 straipsnio 2 dalį būtina nustatyti: *„kad pasakyti žodžiai, frazės ar posakiai buvo aiškiai netinkamo, nepadoraus turinio ir jų pavartojimo aplinkybėmis akivaizdžiai žeidė aplinkinius⁷³“*. Pagal E. Gruodytę pagrindinis skirtumas tarp nepadoraus elgesio ir necenzūrinių žodžių yra išsireiškimo būdas: *„Pirmuoju atveju tai išsakoma žodžiais, antruoju atveju – elgesiu⁷⁴“*.

Teismų praktikoje nepadoriu elgesiu laikomi tokie veiksmai kaip: kaltinamasis ligoninėje naktį, keikdamasis necenzūriniais žodžiais daužė budinčių slaugytojų kabineto duris, rėkavo⁷⁵, arba tyčinis žmogaus apipylimas vandeniu automobilių plovimo aikštelėje⁷⁶, necenzūrinių žodžių vartojimas laiptinėje bei sudavimas ranka į nukentėjusiojo pakaušį⁷⁷, žalių kiaušinių mėtymas į prokuratūros langus⁷⁸, įžeidžiamas kibimas prie asmenų kavinėje, pasireiškęs visu kompleksu veiksmy⁷⁹, antstolių kontoros darbuotojų įžeidinėjimas, spjaudymas, spyrimas į priimamojo sieną ir duris⁸⁰, net gi smurtavimas viešoje vietoje⁸¹.

Atlikus baudžiamųjų bylų analizę, kuriose prieš tai minėti veiksmai pripažinti nepadoriu elgesiu, pastebėtina, kad teismai šio požymio turinį nepateisinamai išplėtė. Pavyzdžiui, LAT baudžiamojoje byloje 2K–397–895/2015 nurodė, kad pritaria apeliacinės instancijos teismo nuomonei, kad: *„A. M. veiksmai: antstolių kontoros darbuotojų įžeidinėjimas, spjaudymas, spyrimas į priimamojo sieną ir duris, visuomenėje netoleruoti, žeidžiantys aplinkinių jausmus ir orumą, todėl vertintini kaip BK 284 straipsnio 2 dalies dispozicijoje numatytas nepadorus elgesys, trikdantis viešąją tvarką ir rimtį“*. Pagrindinis teismo argumentas, kad šiais veiksmais nebuvo sutrikdyta visuomenės rimtis ar tvarka. Vis dėlto autorės nuomonė, tokie veiksmai labiau atitinka įžūlaus elgesio požymį, kuris apibūdinamas kaip agresyvus, moralės požiūriu nepriimtinas, aplinkinius

⁷³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. spalio mėn. 6 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–349–699/2016.

⁷⁴ GRUODYTĖ, E., *Takoskyra tarp administracinio teisės pažeidimo ir nusikalstamos veikos viešosios tvarkos sektoriuje*. Jurisprudencija Mokslo darbai 2007 8(98); 89–94, p. 92.

⁷⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. gruodžio mėn. 4 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–221/2013.

⁷⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. liepos mėn. 1 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–335/2014.

⁷⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. lapkričio mėn. 26 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–472/2013.

⁷⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. balandžio mėn. 8 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–156/2014.

⁷⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2010 m. balandžio mėn. 13 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–142/2010.

⁸⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. spalio mėn. 6 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–397–895/2015.

⁸¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. spalio mėn. 15 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–405/2013.

šokiruojanti elgesys⁸². Manytina, vien konstatavimas, kad veika nesutrikdė visuomenės rimties ar tvarkos nėra pagrindas pripažinti, kad veika atitinka viešosios tvarkos pažeidimo kaip baudžiamojo nusižengimo (BK 284 straipsnio 2 dalis) sudėtį.

Atkeiptinas dėmesys į LAT nutartį 2K–156/2014, iš kurios galime daryti išvadą, kad teismas įžūlaus elgesio požymį pripažino viešosios tvarkos pažeidimo kaip baudžiamojo nusižengimo sudėties požymiu: „*M. V. pagal BK 284 straipsnio 2 dalį nuteistas už tai, kad 2012 m. kovo 29 d., 16.09 val., viešojoje vietoje Tauragėje, prie pastato Vytauto g. 55, šiurkščiai pažeisdamas viešąją tvarką, demonstruodamas nepagarbą aplinkiniams ir aplinkai, tyčia metė keturis kiaušinius į Tauragės rajono apylinkės prokuratūros vyriausiojo prokuroro G. Ž. Darbo kabineto langus ir du kiaušinius į vyriausiojo prokuroro padėjėjos J. L. darbo kabineto langus, šiais įžūliais veiksmais trikdė prokuratūros darbą, visuomenės rimtį ir tvarką*⁸³“. LAT sutiko su prieš tai byla nagrinėjusių teismų išvadomis bei pripažino, kad kaltinamasis šiurkščiai pažeidė viešąją tvarką ir demonstravo nepagarbą aplinkai, trikdė prokuratūros darbą. Taip pat neprieštaravo teismų išvadai, kad mėtymas kiaušinių į prokuratūros langus yra įžūlus veiksmas. Nors šie požymiai atitinka viešosios tvarkos pažeidimo kaip nusikaltimo (BK 284 straipsnio 1 dalis) sudėtį, teismas šią veiką vis dėlto pripažino baudžiamuoju nusižengimu.

Teisės doktrinoje nurodoma, kad teisingai nusikaltimas kvalifikuotas bus tada, kai konkreti veika savo bendrais ir specifiniais požymiais tiksliai atitiks BK specialiosios dalies normoje numatytus požymius⁸⁴. Dėl šios priežasties autorės nuomone, šis teismo sprendimas prieštarauja ne tik susiformavusiai teismų praktikai, bet ir teisės doktrinai, nes byloje nustatyti požymiai atitinka BK 284 straipsnio 1 dalyje numatytus požymius, o ne baudžiamojo nusižengimo požymius. Pritartina P. Veršekio nuomonei, kuris teigia, kad nusikaltimo ir baudžiamojo nusižengimo sudėčių požymiai nėra tapatūs vienas kitam: „*įžūlus elgesys savaime neapima necenzūrinių žodžių ar nepadoraus elgesio, o pastarųjų dviejų požymių traktavimas įžūlaus elgesio turinio dalimi nėra pagrįstas sistemiškai ir neatitinka nusikalstamos veikos sudėties požymio teorijos*⁸⁵“.

⁸² ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis* (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas). Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 442;

⁸³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. balandžio mėn. 8 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–156/2014.

⁸⁴ APANAIVIČIUS, M., PAVILONIS V., *Nusikaltimų kvalifikavimo teoriniai pagrindai*. Vilnius: LTSR aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerija, 1980, p. 15.

⁸⁵ VERŠEKYS, P. *Vertinamieji nusikalstamos veikos sudėties požymiai*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius, 2013, p. 259–260.

Panaikinus baudžiamojo nusižengimo sudėtį, necenzūrinių žodžių ir nepadoraus elgesio požymiai nebuvo įtvirtinti BK 284 straipsnio dispozicijoje. Remiantis tuo, galima teigti, kad baudžiamoji atsakomybė už šiuos veiksmus buvo panaikinta. Kita vertus, už nepadorų elgesį ir necenzūrinius žodžius atsakomybė gali kilti pagal ANK 481 straipsnį. Teismų praktikoje ir teisės doktrinoje nedidelio chuliganizmo sudėtis buvo laikoma analogiškai atitinkanti viešosios tvarkos pažeidimo kaip baudžiamojo nusižengimo (BK 284 straipsnio 2 dalis) sudėtį. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad vartojus necenzūrinius žodžius ar nepadoriai elgiantis, asmeniui turėtų kilti administracinė, o ne baudžiamoji atsakomybė. Vis dėlto teismų praktikoje tokie veiksmai kaip pavyzdžiui: kiaušinių mėtymas į prokuratūros langus arba antstolių kontoros darbuotojų įžeidinėjimas, spjaudymas, spyrimas į priimamojo sieną ir duris, yra pripažintos veikomis, kurios savo pavojingumo laipsniu aiškiai viršija administracinės atsakomybės ribas. Dėl šios priežasties tikėtina, kad teismai gali pradėti traktuoti įžūlų elgesį kaip nepadorų (necenzūrišką).

Teismų praktikoje necenzūrinių žodžių ir nepadoraus elgesio požymiai nuo požymių įtvirtintų viešosios tvarkos pažeidimo kaip nusikaltimo (BK 284 straipsnio 1 dalis) sudėtyje būdavo atskiriami ne pagal tai, kad jie savo turiniu yra nepanašūs, bet vertinant ar buvo sutrikdyta, ar trikdyta visuomenės rimtis ar tvarka. Tikėtina, kad teismų praktikoje elgesys, kuris atitinka nepadoraus elgesio ir necenzūrinių žodžių požymius bus traktuojamas kaip įžūlus elgesys. Teismų praktikoje ir teisės doktrinoje apsinuoginimas viešoje vietoje, atskirų apnuogintų kūno dalių begėdiškas demonstravimas buvo traktuojamas kaip nepadorus elgesys⁸⁶. Atsižvelgiant į tai, panaikinus iš BK 284 straipsnio baudžiamąjį nusižengimą, būtų pagrindas išplėsti įžūlaus elgesio požymio aiškinimą, priskiriant prie šio požymio ir lytinio organo demonstravimą viešai. Pavyzdžiui, Kauno apygardos teismas, nutartyje 1A–506–478/2015, dar iki padarytų įstatymo pakeitimų, išplėtė įžūlaus elgesio požymio aiškinimą: „*D. S. nusimovus kelnes ir vaikščiojant važiuojamąja kelio dalimi, įžūliu elgesiu demonstruojant A. A. G. ir aplinkiniams asmenims savo lytinius organus bei sėdmenis, šiais veiksmais demonstravo nepagarbą aplinkiniams ir sutrikdė visuomenės rimtį*“⁸⁷. Pastaruoju atveju būtų pagrindas teigti, kad išsprendus viešosios tvarkos pažeidimo ir nedidelio chuliganizmo atribojimo problemą kaltinamųjų padėtis gali ne palengvėti, bet priešingai pasunkėti.

⁸⁶ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas)*. Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 446.

⁸⁷ Kauno apygardos teismo 2015 m. gruodžio mėn. 16 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 1A–506–478/2015.

Tokia pati situacija galima, taikant atsakomybę už necenzūrinių žodžių vartojimą. Jeigu kaltininko veiksmai yra nukreipti pažeminti konkretų žmogų ar žmones, jo veiksmai būtų vertinami kaip patyčios. Priešingai, jei tokie pat veiksmai, kaip lytinių organų demonstravimas ar necenzūrinių žodžių vartojimas yra nukreipti į atitinkamą žmogų, o tik būdas demonstruoti nepagarbą aplinkiniams ir aplinkai, tokį veikimo būdą galima būtų vertinti kaip įžūlų elgesį. BK 284 straipsnio dispozicijoje nurodyti požymiai yra vertinamieji ir šių požymio turinys priklauso nuo įstatymą taikančio subjekto sąmonės. Tai lemia, kad situacijos, kai viešosios tvarkos sutrikdymas necenzūriniais žodžiais ar nepadoriu elgesiu būtų pripažintas įžūliu elgesiu, yra tikėtinos. Teismai, tai gali argumentuoti tuo, kad nepadorus elgesys ar necenzūriniai žodžiai yra moralės požiūriu nepriimtinas elgesys, todėl atitinka įžūlaus elgesio sampratą. Autorės nuomonė, toks aiškinimas turėtų lemti ir BK 171 straipsnio pakeitimus, atsižvelgiant į tai, kad šio straipsnio dispozicijoje yra numatyti įžūlaus elgesio ir nepadoraus elgesio požymiai.

Apibendrinant galima teigti, kad kritikuotina teismų praktika, kuriose viešosios tvarkos pažeidimo nusikaltimo ir baudžiamojo nusižengimo sudėčių požymiai sutapatinami. Pabrėžtina, kad turinio atžvilgiu, įžūlaus elgesio, piktybinių patyčių, grasinimų, vandališkų veiksmų ir necenzūrinių žodžių, gestų, įžeidžiamo kibimo požymiai nėra tapatūs vienas kitam. Kita vertus, tikėtina, kad teismai remdamasis savo teisine sąmone, bendraisiais teisės principais, atsižvelgdamas į faktines bylos aplinkybes, įžūlaus elgesio požymį sutapatins su nepadoraus elgesio ir necenzūrinių žodžių požymiais.

2. Viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymiai

BK 2 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad pagal baudžiamąjį įstatymą atsako tik tas asmuo, kurio padaryta veika atitinka baudžiamojo įstatymo numatytą nusikaltimo sudėtį⁸⁸. Pagal LAT nusikalstamos veikos sudėtis, tai: „*baudžiamajame įstatyme numatytų objektyviųjų ir subjektyviųjų požymių, apibūdinančių pavojingą veiką kaip nusikaltimą ar baudžiamąjį nusižengimą, visuma. Nustačius, kad bent vieno nusikalstamos veikos sudėties požymio nėra, negalima pripažinti, kad yra nusikalstamos veikos sudėtis*“⁸⁹. Nusikalstamos veikos sudėties objektyvūs ir subjektyvūs požymiai yra tik abstraktus nusikalstamo elgesio aprašymas įstatyme, išskiriant požymius, kurie yra būtini ir privalomi, kad veiką būtų galima pripažinti nusikaltimu, o kaltą asmenį patraukti baudžiamojon atsakomybėn⁹⁰.

Viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymiai yra įtvirtinti BK XL skyriaus „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai viešąją tvarkai“ 284 straipsnyje⁹¹. Panaikinus BK 284 straipsnio antroje dalyje įtvirtintą baudžiamojo nusižengimo sudėtį, liko tik pagrindinė viešosios tvarkos pažeidimo sudėtis, tai yra sudėtis neturinti nei veikos pavojingumo laipsnį didinančių, nei mažinančių aplinkybių. Atkreiptinas dėmesys, kad įvykę XL skyriaus straipsnių pakeitimai lėmė, tai, kad šiame BK skyriuje nebeliko straipsnių, kuriuose būtų įtvirtinta baudžiamųjų nusižengimo sudėčių⁹².

2.1. Objektas

Vienas iš nusikalstamos veikos sudėties požymių yra objektas, nuo kurio darbe yra pradėta viešosios tvarkos pažeidimo sudėties analizė. Kaip jau minėta, baudžiamojo įstatymo paskirtis – „*baudžiamosios teisės priemonėmis ginti žmogaus ir piliečio teises bei laisves, visuomenės ir valstybės interesus nuo nusikalstamų veikų*“⁹³. Tai reiškia, kad BK įtvirtintas tikslas ginti bendruosius teisinius santykius, į kuriuos kėsinamasi nusikalstama veika. Nusikalstamos veikos objektas ir yra tas baudžiamojo įstatymo saugomas teisinis gėris į kurį kėsinamasi nusikalstama veika. Dėl tokio kėsinimosi šiems

⁸⁸ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000–10–25, Nr. 89–2741 (galiojanti suvestinė redakcija 2017–01–01).

⁸⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2006 m. vasario mėn. 21 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–107/2006.

⁹⁰ ABRAMAVIČIUS, A., et. al. *Baudžiamoji teisė (antrasis papildytas leidimas)*. Vilnius: Eugrimas, 1998, p. 145.

⁹¹ Past. –BK 284 straipsnio dispozicija neaprašo visų sudėties požymių, pvz.: subjekto požymių.

⁹² Past. – skyriaus pavadinimas nėra pakeistas.

⁹³ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000–10–25, Nr. 89–2741 (galiojanti suvestinė redakcija 2017–01–01).

teisiniams gėriams padaroma žala arba sukeliama tokios žalos grėsmė⁹⁴. Atsižvelgiant į tai, neatsiradus žalai ar neiškilus tokios žalos grėsmei, negalima teigti, jog yra padarytas nusikaltimas. Paprastai, nusikalstamos veikos sudėties objektą galima nustatyti pagal skyriaus, kuriame uždrausta nusikalstama veika, pavadinimą remiantis gramatiniu įstatymo aiškinimu⁹⁵.

Viešosios tvarkos pažeidimu yra pažeidžiama viešoji tvarka. Tai yra šios nusikalstamos veikos pagrindinis baudžiamojo įstatymo saugomas gėris. Viešoji tvarka yra vertinamojo pobūdžio sąvoka, kurios prasmė atskleidimas priklauso nuo faktinių nagrinėjamos bylos aplinkybių. BK XL skyriaus saugomas rūšinis objektas, Lietuvos baudžiamosios teisės doktrinoje, apibrėžiama kaip: „*Visuomenėje priimtos bendros išorinio elgesio taisyklės, pagrįstos pagarbos vieni kitiems principu. Šių taisyklių laikymasis užtikrina normalią visuomenės gyvenimo eigą, tolerantišką bendravimą, civilizuotus tarp žmonių kylančių konfliktų sprendimo būdus, susilaikymą nuo agresyvumo įgyvendinant savo interesus*“⁹⁶. Taip pat teigiama, kad: „*Visuomenės tvarkos pažeidimas daro moralinę žalą visuomenės nariams ar jų grupėms*“⁹⁷.

LAT nutartyje 2K–7–404/2014 argumentuoja įstatymo leidėjo pasirinkimą saugoti viešąją tvarką baudžiamosios teisės priemonėmis: „*Valstybės nustatytas teisinis reguliavimas įtvirtina, kad visuomenės narių bendrabūvio tvarka, žmonių bendravimas viešose erdvėse turi būti grindžiamas kultūros tradicijomis, pagarbos, tolerancijos principais. Asmens saugumas, moralinių – kultūrinių tradicijų apsauga ir dvasinis komfortas viešajame gyvenime yra socialinė vertybė, kuri valstybės ne tik skatinama ir puoselėjama, bet ir ginama atitinkamais teisės aktais, o įstatymo numatytais atvejais baudžiamosios teisės priemonėmis*“⁹⁸.

Apibendrinant galima teigti, kad tiek baudžiamosios teisės doktrinoje, tiek teismų praktikoje, viešoji tvarka apibrėžiama – kaip elgesio taisyklės (principai, tradicijos), kurios saugo kitus teisinius gėrius, tokius kaip: kultūringą bendravimą, asmenų saugumą, dvasinį komfortą ir kitus panašius gėrius. Pabrėžtina, kad viešosios tvarkos samprata yra

⁹⁴ ABRAMAVIČIUS, A., et. al. *Baudžiamoji teisė (antrasis papildytas leidimas)*. Vilnius: Eugrimas, 1998, p. 119.

⁹⁵ PIESLIAKAS, V., *Lietuvos baudžiamoji teisė (pirmoji knyga. Baudžiamasis įstatymas ir baudžiamosios atsakomybės pagrindai)*. Vilnius: Justitia, 2006, p. 213.

⁹⁶ ABRAMAVIČIUS, A., et. al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas)*. Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 483.

⁹⁷ ABRAMAVIČIUS, A., et. al. *Baudžiamoji teisė (antrasis papildytas leidimas)*. Vilnius: Eugrimas, 1998, p. 158–160.

⁹⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. gruodžio mėn. 2 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–7–404/2014.

siejama su elgesiu viešose vietose, kuriose visuomenė nori jausti saugumą ir ramybę. Manytina, kad konstatuojant viešosios tvarkos pažeidimą, svarbu nustatyti, kad veika pažeidė ne tik vieno asmens, bet ir visuomenės dalies interesus. Teismų praktikoje, konstatuojamas viešosios tvarkos pažeidimas, tais atvejais, kai yra nustatyti realūs padariniai⁹⁹, pavyzdžiui, sutriko įmonės veikla arba pašaliniai asmenys buvo šokiruoti. Manytina, kad nenustačiau realių padarinių, asmeniui baudžiamoji atsakomybė už viešosios tvarkos pažeidimą, neturėtų kilti. Kita vertus, nustatčius, kitų nusikalstamų veikų požymius, veika galėtų būti kvalifikuojama pagal kitus BK straipsnius.

2.2. Veika ir būdas

Be objekto ir dalyko, yra būtina aptarti ir kitus viešosios tvarkos pažeidimo objektyviosios pusės požymius. Viešosios tvarkos pažeidimo sudėties objektyvieji požymiai nurodyti BK 284 straipsnio dispozicijoje. Šio straipsnio dispozicijoje įtvirtinta veika – nepagarbos aplinkiniams ar aplinkai demonstravimas, reiškiasi bent vienu iš įstatymo dispozicijoje nurodytų savarankiškų alternatyvių būdo požymių – įžūliu elgesiu, grasinimais, piktybiškomis patyčiomis ar vandališkais veiksmais¹⁰⁰. Teismų praktikoje nustatčius būdo požymį kartu nustatomas ir nepagarbos aplinkiniams ar aplinkai demonstravimo požymis: „įžūlūs veiksmai, kuriais demonstruojant nepagarbą aplinkiniams šiurkščiai pažeidžiamos visuomenėje nusistovėjusios ir įstatymais įtvirtintos jos narių bendro gyvenimo taisyklės¹⁰¹“. Atsižvelgiant į tai, pritartina P. Veršekio nuomonei, kad viešosios tvarkos pažeidimo veikos ir būdo požymiai visada yra vertinami kartu ir neatsietai¹⁰².

Analizuojant šią sudėtį gramatiškai, pažymėtina, kad veikos padarymo būdai išskiriami jungtuku „arba“. Jungtukas „arba“ išskiria sakinius arba jų dalis¹⁰³. BK 284 straipsnyje šis jungtukas atskiria skirtingus veikos padarymo būdus, todėl yra pagrindas teigti, kad šioje sudėtyje veikos padarymo būdai aprašomi alternatyviai. Teismų praktikoje yra pabrėžiama, kad: „nusikaltimas būtų laikomas baigtu pakanka bent vieno

⁹⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2017 m. sausio mėn. 19 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–54–222/2017.

¹⁰⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. sausio mėn. 13 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–141/2015.

¹⁰¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2017 m. sausio mėn. 10 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–32–511/2017.

¹⁰² VERŠEKYS, P. *Vertinamieji nusikalstamos veikos sudėties požymiai*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius, 2013, p. 257.

¹⁰³ Lietuvių kalbos žodynas [interaktyvus]. [žiūrėta 2017–02–01]. Prieiga per internetą: <http://www.lkzd.lki.lt/Zodynas/Visas.asp>.

*iš šių alternatyvių būdų atlikimo. Kvalifikavimui reikšmės neturi ar veika buvo atlikta vienu, dviem ar trimis būdais. Kita vertus, sprendžiant dėl asmens patraukimo baudžiamojon atsakomybėn yra svarbu nustatyti kokie konkretūs veiksmai buvo atlikti*¹⁰⁴.

Nusikalstama veika, baudžiamosios teisės moksle, apibrėžiama kaip – priešingas teisei, pavojingas, sąmoningas ir valingas žmogaus elgesys išoriniame pasaulyje. Veika, tai požymis, kurį įstatymų leidėjas visada naudoja formuluodamas nusikalstamų veikų sudėtis¹⁰⁵. BK 284 straipsnio dispozicijoje įtvirtinta, kad nusikalstama veika pasireiškia kaip nepagarbos aplinkiniams ar aplinkai demonstravimu¹⁰⁶.

Kauno apygardos teismo nutartyje 1A–483–245–2012, sąvokos aplinka ir aplinkiniai nėra sutapatinamos. Pagal teismą, nepagarbos aplinkiniams demonstravimas suprantamas kaip nusikalstamas elgesys, kuris pasireiškia viešoje vietoje, esant aplinkiniams žmonėms¹⁰⁷. Priešingai, nepagarbos demonstravimas aplinkai pripažįstamos tokios situacijos, kai asmuo nepagarbą demonstruoja nesant kitiems žmonėms¹⁰⁸. Autorės nuomone, tai galėtų būti tokia situacija, kaip pavyzdžiui, keleivinis traukinys apipurškiamas aeroliniais dažais, pašaliniams asmenims nepamatant¹⁰⁹. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad skirtumas tarp aplinkos ir aplinkinių yra tai, ar veika buvo padaryta šalia esant ar nesant pašaliniams asmenims. Pabrėžtina, kad pašalinių asmenų dalyvavimas veikos padarymo metu gali būti vienas iš kriterijų, sprendžiant, ar buvo realiai sutrikdyta viešoji tvarka¹¹⁰. Autorės nuomone, taikant atsakomybę už viešosios tvarkos pažeidimą, grasinimų ar patyčių atveju, visada turi būti nustatyta aplinkybė ar grasinimus ir įžeidžiančius žodžius girdėjo pašaliniai asmenys, ir kokius padarinius šie veiksmai sukėlė aplinkiniams.

Vienas iš BK 284 straipsnio dispozicijoje įtvirtintų būdo požymių dažniausiai taikomas praktikoje – įžūlus elgesys. Pagal Lietuvių kalbos žodyną, žodžio „įžūlus“

¹⁰⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. liepos mėn. 1 d. nutartis, priimta baudžiamojame byloje Nr. 2K–335/2014.

¹⁰⁵ PIESLIAKAS, V., *Lietuvos baudžiamoji teisė (pirmoji knyga. Baudžiamasis įstatymas ir baudžiamosios atsakomybės pagrindai)*. Vilnius: Justitia, 2006, p. 230.

¹⁰⁶ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas)*. Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 442.

¹⁰⁷ Kauno apygardos teismo 2012 m. birželio mėn. 22 d. nutartis, priimta baudžiamojame byloje Nr. 1A–483–245–2012.

¹⁰⁸ Ibidem.

¹⁰⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. vasario mėn. 25 d. nutartis, priimta baudžiamojame byloje Nr. 2K–76/2014.

¹¹⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. kovo mėn. 14 d. nutartis, priimta baudžiamojame byloje Nr. 2K–146–511/2016.

reikšmė yra akiplėšiškas, šurkštus¹¹¹. Toks pats požymis numatytas ir BK 171 straipsnio dispozicijoje. Atkreiptinas dėmesys, kad BK 171 straipsnio dispozicijoje įvirtinti nusikalstamos veikos sudėties požymiai: necenzūriniai žodžiai, įžūlus veiksmai, grasinimai, patyčios, kiti nepadorūs veiksmai yra ne veikos padarymo būdą, o veiką apibūdinantys požymiai¹¹².

Požymis – įžūlus elgesys, teisės doktrinoje apibūdinamas kaip: „*agresyvus, moralės požiūriu nepriimtinas, aplinkinius šokiruojantis veikimas ar neveikimas, kuriuo trikdoma visuomenės rimtis ir viešoji tvarka*“¹¹³. Teismų praktikoje, požymis įžūlus elgesys, asmeniui inkriminuojamas paprastai tada, kai jis susijęs su akivaizdžiu, demonstratyviu agresyvumu¹¹⁴. Tai toks elgesys, kai yra fiziškai smurtaujama prieš žmogų¹¹⁵, pavyzdžiui: „*A. R. P., viešoje vietoje, ne mažiau kaip penkis kartus tyčia rankomis smogė nukentėjusiajam į veidą, taip sutrikdęs nukentėjusiojo sveikatą, įžūliu elgesiu demonstravo nepagarbą aplinkiniams bei sutrikdė visuomenės rimtį ir tvarką*“¹¹⁶. Šioje nutartyje LAT įžūliu elgesiu pripažino kelių smūgių sudavimą nukentėjusiajam į veidą kitų asmenų akivaizdoje. Pagal teismų praktiką, smurto panaudojimas prieš asmenį viešoje vietoje prieštarauja visuomenėje nusistovėjusioms žmonių tarpusavio bendravimo normoms¹¹⁷. Taip pat teismų praktikoje, bet koks fizinis smurtas viešoje vietoje, kitų asmenų akivaizdoje, net ir nesukėlęs sveikatos sutrikdymo, laikomas įžūliais veiksmais¹¹⁸.

BK komentare nurodoma, kad įžūlus elgesys gali pasireikšti neteisėtu žmogaus laisvės ribojimu¹¹⁹. Tokios pat pozicijos yra laikomasi ir LAT praktikoje¹²⁰. Kita vertus, teismų praktikoje retai pasitaiko atvejų, kai teismai pripažintų neteisėtą žmogaus laisvės

¹¹¹ Lietuvių kalbos žodynas [interaktyvus]. [žiūrėta 2017–02–03]. Prieiga per internetą: <http://www.lkzd.lki.lt/Zodynas/Visas.asp>.

¹¹² ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas)*. Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 252.

¹¹³ Ibidem, p. 442.

¹¹⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. spalio mėn. 13 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–310–942/2016.

¹¹⁵ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas)*. Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 442.

¹¹⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. gruodžio mėn. 2 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–7–404/2014.

¹¹⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. kovo mėn. 17 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–164–976/2015.

¹¹⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. sausio mėn. 14 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–134/2014.

¹¹⁹ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas)*. Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 442.

¹²⁰ Past. – pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. gegužės mėn. 6 d. nutartyje, priimtoje baudžiamojoje byloje Nr. 2K–229/2014 nurodoma, kad įžūlus elgesys gali būti neteisėtas žmogaus laisvės ribojimas.

ribojamą viešosios tvarkos pažeidimu. Pavyzdžiui, Lietuvos apeliacinis teismas savo sprendime konstatavo neteisėtą žmogaus laisvės atėmimą: *“demonstravo nepagarbą aplinkiniams, sutrikdydami rimtį ir sukeldami E. R. fizinį skausmą, įkėlė E. R. į bagažinę uždarydami jos dangtį, taip neteisėtai atimdami E. R. laisvę¹²¹“*. Autorės nuomone, neteisėtą laisvės ribojimą būtų galima pripažinti ir šioje situacijoje: *„nukentėjusieji už rankų ir kojų buvo prie metalinės lovos pririšami, taip atimant iš jų galimybę priešintis¹²²“*.

Teisės doktrinoje ir teismų praktikoje gyvūno kankinimas kitų žmonių akivaizdoje pripažįstamas, taip pat įžūliu elgesiu, pavyzdžiui, tyčinis šuns partrenkimas mašina, kai dėl tokių veiksmų šuo buvo suluošintas¹²³. Tiesa, įžūliu elgesiu gali būti pripažintas ne tik žiaurus elgesys su gyvūnais, bet ir atvejai, kai asmuo naudoja gyvūną kaip priemonę, bauginti arba žaloti kitą žmogų¹²⁴.

Požymis įžūlus elgesys konstatuojamas ir tais atvejais, kai kaltininkas trukdo kitiems žmonėms dirbti, mokytis ar leisti laisvalaikį. Pavyzdžiui, LAT pripažino įžūliu elgesiu kaltininko veiksmus, kurie sutrikdė aplinkinių žmonių laisvalaikį leidžiamą restorane: *„G. E. be priežasties sukėlė triukšmą restorane, keikėsi necenzūriniais žodžiais, užgauliojo restorano darbuotojus, užkabinėjo restorano klientus, pastūmė vieną iš restorane buvusių lankytojų kai ši norėjo įsiterpti dėl jo netinkamo elgesio, moteris nugriuvo. Nuteistasis nepakluso ir apsaugos darbuotojų reikalavimui apleisti restorano patalpas, todėl buvo pritaikyti atitinkami veiksmai, tam, kad pašalinti jį iš restorano patalpų, buvo iškvieistas policijos ekipažas¹²⁵“*. Dėl įžūlaus elgesio, necenzūrinių žodžių vartojimo, užgauliojimo, kabinėjimosi prie aplinkinių, gali būti nutrauktas žmonių poilsis, darbas, sutrikti normali įstaigų ar įmonių veikla, asmenys gali patirti neigiamas emocijas.

Viešosios tvarkos pažeidimas gali būti padaromas ir neveikimu. Teismų praktikoje eismo trikdymas pripažįstamas įžūliu elgesiu: *„Kolegija laiko, kad byloje pakankamai aiškiai nustatyti BK 284 straipsnyje numatyto nusikaltimo požymiai, o būtent nukentėjusiojo automobilio blokavimas, užkertant jam ir kartu kitiems automobiliams*

¹²¹ Lietuvos apeliacinio teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2011 m. kovo mėn. 4 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 1A–116/2011.

¹²² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. birželio mėn. 9 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–360–677/2015.

¹²³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. sausio mėn. 8 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–25/2013.

¹²⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2012 m. birželio mėn. 19 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–369/2012.

¹²⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2010 m. kovo mėn. 8 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–115/2010.

*galimybę judėti*¹²⁶. Eismo trikdymas, aplinkiniams žmonėms gali trukdyti dirbti (kurių darbas susijęs su transporto priemonės vairavimu), kitiems trikdėti laisvalaikį. Atsižvelgiant į tai būtų galima teigti, kad yra pagrindas eismo trikdymus vertinti kaip įžūlius veiksmus. Šią mintį, taip pat pagrindžia ir padaryti įstatymo pakeitimai. Pagal LAT: „Lietuvos Respublikos 2007 m. birželio 28 d. įstatymu Nr. X–1233 BK 284 straipsnio 1 dalis buvo pakeista dėl to, kad buvo siekta nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriam esant nusikalstami viešosios tvarkos pažeidimai apimtų ir tuos atvejus, kai jie padaromi neveikimu. Toks nusikaltimo objektyviojo požymio pakeitimas vietoje „įžūlių veiksmų“ nustatant platesnę „įžūlaus elgesio“ sąvoką nereiškia, kad buvo dekriminalizuotas viešosios tvarkos pažeidimas, pasireiškiantis veikimu – t. y. padarytas įžūliais veiksmais¹²⁷“.

Neveikimas, tai pasyvus žmogaus elgesys, sukeltis ar galintis sukelti išoriniame pasaulyje tam tikrus pasikeitimus. Kad asmuo atsakytų už neveikimą reikia nustatyti, ar šis asmuo privalėjo elgtis atitinkamu būdu¹²⁸. Asmuo tyčia sutrikdydamas eismą kelyje dėl savo ankstesnio elgesio įgyja pareigą pašalinti savo transporto priemonę iš važiojamosios kelio dalies, to nepadarius, tokį elgesį galime laikyti atitinkantį įžūlaus elgesio požymį. Tiesa, tik tyčinis eismo sutrikdymas yra laikomas viešosios tvarkos pažeidimu. Situacijos, kai asmuo važiuodamas automobiliu, pavyzdžiui, užstrigo pusnyje ir dėl to sustojo eismas, savaime viešosios tvarkos nepažeidžia, priešingai, jie vertintini kaip atsitiktinis įvykis, nelaimė kelyje¹²⁹.

Įžūliu elgesiu gali būti laikomas ne tik eismo trikdymas bet ir pavojingi manevrai su automobiliu: „T. A., statydamas automobilį į savo garažą, įžūliais, demonstratyviais veiksmais, t. y. automobilio priekiu vos nepartrenkdamas E. B. bei N. R., įvažiavo į nukentėjusiojo garažą ir tik po to į priešais esantį savąjį, taip, jis sutrikdė visuomenės rimtį ir tvarką¹³⁰“. Tiesa, šioje nutartyje teismas nekonstatavo viešosios tvarkos pažeidimo, argumentuodamas, tuo, kad asmens elgesys nesutrikdė visuomenės rimties ar tvarkos. Autorės nuomone, nustačius, kad pavojingi manevrai su automobiliu sukėlė

¹²⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2009 m. lapkričio mėn. 10 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–205/2009.

¹²⁷ Ibidem.

¹²⁸ ABRAMAVIČIUS, A., et. al. *Baudžiamoji teisė (antrasis papildytas leidimas)*. Vilnius: Eugrimas, 1998, p. 174–175.

¹²⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. spalio mėn. 21 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–520–303/2015.

¹³⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. birželio mėn. 3 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–257/2014.

realius padarinius aplinkai ar aplinkiniams, veika turėtų būti kvalifikuojama kaip viešosios tvarkos pažeidimas.

Apibendrinus teismų praktiką, įžūlaus elgesio požymį galima apibrėžti kaip fizinį smurtą prieš žmogų, neteisėtą žmogaus laisvės ribojimą, gyvūnų kankinimą, trukdymą kitiems žmonėms dirbti, mokytis, poilsiauti. Kaip jau prieš tai aptarta, išplėtus įžūlaus elgesio požymio aiškinimą, prie šio požymio galėtų būtų priskiriamas ir lytinių organų aplinkiniams demonstravimas ar kitas amoralus elgesys, kuriuo demonstruojama nepagarba aplinkai ar aplinkiniams. Pabrėžtina, kad įžūlus elgesys gali pasireikšti ir neveikimu, tai gali būti tokia situacija, kai, kaltininkas tyčia sutrikdo eismą. Pažymėtina, kad tai yra šio požymio išskirtinumas, nes grasinimai, piktybiškos patyčios, vandališki veiksmai negali pasireikšti neveikimu.

Dažniausiai viešosios tvarkos pažeidimų bylose, nustatoma, kad asmuo demonstruoja nepagarbą aplinkai ir aplinkiniams, tada kai jis panaudoja fizinį smurtą. Kita vertus, jeigu kaltininkas tik grasina panaudoti smurtą, bet jokių veiksmų nesiima, jam gali būti inkriminuotas kitas viešosios tvarkos pažeidimo būdo požymis – grasinimai. Tiek teisės doktrinoje, tiek teismų praktikoje grasinimų požymis apibūdinamas kaip žmonių bauginimas žodžiais ar veiksmais¹³¹. Bauginimas – tai tokie veiksmai, kurie sukelia kitam žmogui baimę, nerimą, įtampą, nesaugumo jausmą¹³², o viešosios tvarkos pažeidimo atveju tokį išgąsti gali sukelti ir aplinkiniams. Tai gali būti grasinimas nužudyti, pavyzdžiui, paskandinti nukentėjusįjį Nemune, susidoroti su jo šeima¹³³. Teismų praktikoje, šis požymis pripažįstamas, kai grasinama panaudoti seksualinį smurtą, pavyzdžiui, grasinama fiziniu ir seksualiniu susidorojimu¹³⁴, taip pat ir fizinį smurtą, pavyzdžiui, grasinimas paleisti bokalą į galvą¹³⁵.

Grasinimai gali būti nukreipti ir į turtą: „*K.K. grasindamas, kad padegs šašlykinę, nugriovė ir sulankstė lauke buvusias dvi kilnojamas šašlykines, tokiais savo veiksmais sutrikdė visuomenės rimtį ir tvarką*¹³⁶. Autorės nuomone, nustačius, kad kaltininkas tik

¹³¹ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis* (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas). Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 442.

¹³² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. spalio mėn. 18 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–327–696/2016.

¹³³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. gruodžio mėn. 2 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–520–303/2015.

¹³⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. balandžio mėn. 29 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–180/2008.

¹³⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. kovo mėn. 5 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–136/2013.

¹³⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2006 m. rugsėjo mėn. 25 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–429/2012.

grasino sunaikinti ar sugadinti turtą, tai nebūtų pagrindas pripažinti, kad kaltininko veiksmai atitinka grasinimų požymį. Kita vertus, nustačius visą kompleksą veiksmy, tai yra, kad kaltininkas ne tik grasino sunaikinti ar sugadinti turtą, bet ir panaudojo fizinį smurtą, įvykdė savo grasinimus sunaikinti ar sugadinti turtą arba grasino panaudoti fizinį smurtą, ir nustačius kitus sudėties požymius, atsakomybė turėtų kilti už viešosios tvarkos pažeidimą.

Grasinimai tiek tuoj pat, tiek ateityje panaudoti fizinį smurtą, taip pat gali būti pripažinti atitinkantys grasinimų požymį¹³⁷. LAT praktikoje šį viešosios tvarkos pažeidimo būdo požymį pripažįsta tiek tada, kai grasinimai yra nukreipti į konkretų žmogų: „*M. Ž. Sugriebęs mažametį E. K už drabužių, papurtė jį bei, įrėmęs peilį į pilvą, grasino papjauti, taip sukeldamas mažamečiui E. K. išgąstį*¹³⁸“, tiek tada, kai grasinimai nukreipti į aplinkinius: „*B. S. būdamas apsvaigęs nuo alkoholio demonstravo nepagarbą aplinkiniams, sutrikdė visuomenės rimtį bei tvarką, o taip pat grasino nužudyti bare buvusius žmones*¹³⁹“. Svarbu nustatyti, kad šiais veiksmais buvo demonstruojama nepagarba aplinkiniams.

Grasinimai gali pasireikšti įvairias būdais: garsiu rėkimu, šaudymu, pavojų keliančių daiktų demonstravimu (mojavimas peiliu, lazda, grasinimas ginklu,¹⁴⁰kovine granata¹⁴¹, kirviu¹⁴² ir kitais įrankiais ar priemonėmis, kurios gali sužaloti žmogų). Tai yra nebaigtinis sąrašas situacijų, kai asmens veiksmai ar žodžiai gali būti pripažinti grasinimais. Įvykdžius grasinimus tuoj pat, kaltininko veikoje, taip pat kartu galėtų būti nustatytas įžūlaus elgesio ar vandalizmo požymis. Kita vertus, grasinimus įvykdžius vėliau ir nustačius kitų nusikalstamų veikų sudėties požymius, atsakomybė galėtų kiltų pagal kitus BK straipsnius.

Atsakomybė už atitinkamų žodžių vartojimą kyla ne tik grasinimų, bet ir patyčių atveju. Piktybiškai tyčiodamasis – alternatyvus viešosios tvarkos pažeidimo būdo požymis. Pažymėtina, kad panaikinus baudžiamojo nusižengimo sudėtį, nėra aišku kaip

¹³⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2010 m. vasario mėn. 2 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–72/2010.

¹³⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2010 m. balandžio mėn. 20 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–131/2010.

¹³⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2006 m. gegužės mėn. 22 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2A–42/2006.

¹⁴⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. liepos mėn. 1 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–335/2014.

¹⁴¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. liepos mėn. 1 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2A–42/2006.

¹⁴² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2009 m. lapkričio mėn. 24 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–452/2009.

teismai traktuos necenzūrinių žodžių vartojimą. Dar iki padarytų BK pakeitimų, patyčių ir necenzūrinių žodžių požymiai teisės doktrinoje nebuvo laikomi tapačiais. Pagal E. Gruodytę, patyčių požymio skiriamasis bruožas nuo necenzūrinių žodžių vartojimo yra tai: *“kiek asmeniškai tie necenzūriniai žodžiai yra taikomi nukentėjusiajam ir ar jais galėjo būti sumenkintas asmens orumas ir garbė. Pavyzdžiui, jeigu bus tyčiojama iš žmogaus fizinių ar psichinių savybių (asmens trūkumų), jį apibūdinat necenzūriniais žodžiais, paprastai tai turėtų būti laikoma tyčiojimusi ir kvalifikuojama pagal straipsnio 1 dalį*¹⁴³“.

Tokios pat pozicijos yra laikomasi ir teismų praktikoje. Nustačius, kad necenzūriniai žodžiai buvo vartojami siekiant pažeminti žmogų turėtų yra konstatuojamas patyčių požymis. Patyčių požymis gali būti apibūdinamas kaip įžeidus elgesys. Įžeidimas – tai viešas kito žmogaus užgaulus pažeminimas veiksmu ar žodžiu¹⁴⁴. Patyčių požymis pasireiškia žeidžiančių žodžių vartojimu kitiems girdint, pavyzdžiui: *„M. K. nuteista už tai, kad ji viešai, girdint kitiems asmenims, išvadino mažametį I. B. „benkartu“, „išsigimėliu“, „nevispročiu“, ir taip jį užgauliai pažemino*¹⁴⁵“. Tai gali būti tiek lietuviški, tiek kitos kalbos (pavyzdžiui, rusų¹⁴⁶, anglų kalboje vartojami) necenzūriniai žodžiai, kurie žemina žmogų.

Patyčios tiek teismų praktikoje, tiek teisinėje doktrinoje apibūdinamos kaip įžeidžiančių veiksmų atlikimas ar rodymas necenzūrinių gestų: *„R. D. būdamas neblaivus, viešoje vietoje – UAB „Himalaya Laisvė“ priklausančios kavinės „Mojo“ terasoje – vartojo necenzūrinius žodžius ir demonstravo nepadorius gestus A. L. H. bei tuo metu kavinėje buvusiai jo žmonai M. A*¹⁴⁷“. Šiuo atveju kyla problema norint nustatyti žeidžiantys veiksmai atitinka įžūlaus elgesio ar patyčių požymį. Manytina, kad jei žeidžiantys veiksmai, net kurie paprastai atitinka nepadoraus elgesio požymį, buvo nukreipti į žmogaus pažeminimą, turėtų būti nustatomas patyčių požymis.

¹⁴³ GRUODYTĖ, E., *Takoskyra tarp administracinio teisės pažeidimo ir nusikalstamos veikos viešosios tvarkos sektoriuje*. Jurisprudencija Mokslo darbai 2007 8(98); 89–94, p. 91.

¹⁴⁴ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis* (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas). Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 442.

¹⁴⁵ Klaipėdos apygardos teismo 2010 m. birželio mėn. 14 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 1A–174–557–2010.

¹⁴⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. gruodžio mėn. 30 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–557/2014.

¹⁴⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. kovo mėn. 31 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–206–697/2015.

Baudžiamosios teisės doktrinoje patyčiomis taip pat pripažįstami veiksmai: staigiu judesiu apnuoginimas kito žmogaus tam tikros kūno vietos, juokimasis iš neįgalaus žmogaus, ligonio ar seno žmogaus ir kiti panašūs žeminantys veiksmai¹⁴⁸.

Teismų praktikoje dažnai pasitaiko atveju, kai kaltininkas demonstratyviai, ciniškai siekia pažeminti asmenį jį papildamas įvairiais skysčiais, tokiais kaip vanduo¹⁴⁹ ar alkoholis¹⁵⁰. Atlikus žeidžiančius veiksmus ir sugadinus ne tik rūbus, bet ir kitą nukentėjusiajam priklausantį turtą, gali būti nustatytas ir vandalizmo požymis, pavyzdžiui: „*J. M. viešojoje vietoje išūliu elgesiu, patyčiomis ir vandališkais veiksmais demonstravo nepagarbą aplinkiniams ir aplinkai bei sutrikdė visuomenės rimtį ir tvarką, t. y. Gariūnų turgavietėje, priėjusi prie turguje prekiavusios M. N., išvadino ją necenzūriniais žodžiais rusiškai, apipylė jos galvą, veidą ir prekes fekalijomis smirdinčiu skysčiu ir sudavė jai penkis smūgius koja ir ranka*¹⁵¹“.

Viešosios tvarkos pažeidimas būdo požymis – vandališki veiksmai, teisinėje doktrinoje apibūdinamas kaip: „*barbariškas kultūros ir materialinių vertybių naikinimas. Vandališki veiksmai suprantami kaip svetimo turto daužymas, ardyimas, padegimas, apipylimas dažais ar kitoks niokojimas*¹⁵²“. Pagal A. L. Wade, vandalizmas – „*tai turto naikinimas ar gadinimas neturint jokio tikslo ar nesiekiant jokios materialinės naudos. Toks elgesys dažniausiai būdingas jauniems žmonėms, kurie tai daro grupėse „dėl smagumo*¹⁵³“. E. Gruodytės nuomone, vandališkais veiksmais turėtų būti laikomi visuomeninio turto naikinimas: „*suolelių gatvėse ir parkuose sulaužymas, sudeginimas, išteplojimas, pastatų išteplojimas grafičiais, telefonų būdelių ar autobusų stotelių nuvertimas, stiklų išdaužymas ir kiti panašūs veiksmai*¹⁵⁴“. Vis dėlto autorė nesutinka su E. Gruodytės nuomone, kad vandališkais veiksmais būtų galima laikyti tik visuomeninio turto naikinimą ar gadinimą. Manytina, kad taikant atsakomybę už viešosios tvarkos pažeidimą, nesvarbu kam turtas priklauso nuosavybės teise, jeigu turto gadinimas ar naikinimas sutrikdė visuomenės rimtį ar tvarką.

¹⁴⁸ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas)*. Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 442–443.

¹⁴⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. birželio mėn. 9 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–360–677/2015.

¹⁵⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2012 m. sausio mėn. 30 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–60/2012.

¹⁵¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. gruodžio mėn. 30 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–557/2014.

¹⁵² ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas)*. Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 443.

¹⁵³ HANK, F.E. *Crime types and criminals*. SAGE Publications, Incorporated. 2009, p. 153.

¹⁵⁴ GRUODYTĖ, E., *Takoskyra tarp administracinio teisės pažeidimo ir nusikalstamos veikos viešosios tvarkos sektoriuje*. Jurisprudencija Mokslo darbai 2007 8(98); 89–94, p. 91.

Teismų praktikoje vandališki veiksmai nesusiejami vien tik su visuomeninio turto naikinimu ar gadinimu: „*Vandalizmas – betikslis, beprasmiškas, nemotyvuotas kultūros, meno vertybių, kitokio turto niokojimas parkuose, skveruose, kapinių, kultūros ir kulto pastatų, namų fasadų, vitrinų ir kitokių objektų dergimas, niokojimas bei naikinimas. Bet kokio turto, neatsižvelgiant į jo vietą, paskirtį, kultūrinę, inžinerinę ir socialinę vertę, gadinimas negali būti vertinamas kaip vandalizmas*¹⁵⁵“. Pagrindiniai vandališkų veiksmų požymio turinio atskleidimo kriterijai, kuriais vadovaujantis teismas sprendžia, ar turto sunaikinimą ar sugadinimą, pripažinti vandališkais veiksmais yra: vandališkų veiksmų motyvai (betiksliai, beprasmiškai, nemotyvuoti), turto buvimo vieta (viešos vietos), paskirtis ir reikšmė (kultūrinė, inžinerinė ir socialinė).

LAT nutartyje 2K–52/2012 betikslį ir nemotyvuotą šokinėjimą ant automobilio pripažino vandališkais veiksmais: „*Nustatydami viešosios tvarkos pažeidimo būdą teismai pagrįstai įvertino, kad nuteistojo H. L. viešojoje vietoje padaryti veiksmai, niokojant svetimą automobilį, buvo betiksliai, nemotyvuoti, pažeidžiantys geros moralės normas, darantys akivaizdžią turtinę žalą. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai atkreipė dėmesį, kad vandališki veiksmai apima ne tik kultūros vertybių niokojimą, bet ir kitokio svetimo turto daužymą, ardymą, padegimą, apipylimą dažais ar kitokį niokojimą, atsižvelgiant ir į niokojamo turto vietą, paskirtį, kultūrinę, inžinerinę ir socialinę vertę*¹⁵⁶“. Vertinant šią teismo nutartį, taip pat galima išskirti vertinimo kriterijų – vandališkų veiksmų atlikimo laiką. Šios bylos atveju, kaltininkas šokinėjo ant automobilio šventės metu, matant kitiems žmonėms. Aplinkybė, kad turtas buvo gadinamas ar naikinamas švenčių, poilsio ar darbo metu, gali būti pagrindas pripažinti, kad kaltininko veiksmai atitinka vandališkų veiksmų požymį.

Turto gadinimas ir naikinimas visuotinai pavojingu būdu gali būti, taip pat vienu iš kriterijų vertinant ar veiksmai atitinka vandališkų veiksmų požymį: „*nuteistieji nusikalstamą veiką padarė viešojoje vietoje, daugiabučio namo laiptų aikštelėje, kai jie, paskambinę į butą, jame buvusiems asmenims atidarius duris, iš karto atliko vandališkus veiksmus – ėmė laistyti benzinau ir padegė koridorių, taip demonstruodami nepagarbą aplinkiniams ir sutrikdydami ne tik bute buvusių asmenų, bet ir kitų namo gyventojų rimtį,*

¹⁵⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. liepos mėn. 1 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–335/2014.

¹⁵⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2012 m. vasario mėn. 28 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–52/2012.

*nes, išplitus gaisrui, buvo iškvieistos specialiosios tarnybos, daug namo gyventojų buvo evakuoti iš savo butų, patyrė išgąstį ir įvairius nepatogumus*¹⁵⁷“.

Apibendrinant, galima teigti, kad sprendžiant, ar kaltininko veiksmai atitinka vandališkų veiksmų požymį teismų praktikoje yra vertinami nusikaltimo motyvai. Sprendžiama ar turto naikinimas ar gadinimas yra betikslis, beprasmiškas, nemotyvuotas. Vertinama turto buvimo vieta – ar turtas naikinamas ar gadinamas viešojoje vietoje (parkuose, skveruose, kapinėse, gyvenamųjų namų kiemuose, ligoninėse, mokymo įstaigose, parduotuvėse, turgavietėse, kitose masinės susibūrimo vietose). Taip pat turėtų būti įvertinamas ir veikos padarymo laikas – turtas naikinamas ar gadinamas nakties metu, šventės metu. Be to, teismai vertina kultūrinę, inžinerinę, socialinę turto reikšmę, paskirtį.

Autorė siūlo dar vieną vertinimo kriterijų – pavojingas veikos padarymo būdas. Pavyzdžiui, turtas naikinamas ar gadinamas šaudant, sproginant, padegant. Teismų praktikoje didelė (žymi) materialinė žala pripažįstama visuomenės tvarkos sutrikdymo padariniu. Vis dėlto žalą siūloma laikyti vienu iš kriterijų vertinant ar veika atitinka vandališkų veiksmų požymį. Taip pat nustačius kitus viešosios tvarkos pažeidimo požymius ir kitus veiksmų pavojingumą didinančias aplinkybes būtų pagrindas turto gadinimą ar naikinimą pripažinti vandališkais veiksmais. Pastebėtina, kad sužalojus ar nužudžius gyvūną, nors tai yra laikoma asmens turtu, tokia veika būtų vertinama ne kaip vandališki veiksmai, bet kaip įžūlus elgesys.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad teismų praktikoje kyla problemų atibojant vandalizmo ir įžūlaus elgesio požymius. Pavyzdžiui, LAT nutartyje 2K–538–788/2015 turto sugadinimas kartu su fizinio smurto panaudojimu ir patyčiomis pripažino įžūliu elgesiu: „*G. B. dienos metu viešojoje vietoje – parke – aplinkinių akivaizdoje tyčia atliko nusikalstamus veiksmus: vartojo necenzūrinius žodžius, naudojo smurtą prieš nukentėjusįjį, nežymiai sutrikdydamas jo sveikatą, ir sugadino jo turtą. Tokie veiksmai pagrįstai įvertinti kaip įžūlus. Įžūlus elgesys – tai agresyvus, moralės požiūriu nepriimtinas, aplinkinius šokiruojantis veikimas ar neveikimas, kuriuo trikdoma visuomenės rimtis ir viešoji tvarka*¹⁵⁸“. Galima padaryti išvadą, kad teismas konstatuodamas įžūlų elgesį, jį apibūdino ne tik kaip smurto panaudojimą, bet ir kaip patyčias, turto sunaikinimą. Tai prieštarauja suformuotai teismų, pagal kurią vandališki ir įžūlus veiksmai nėra tapatūs požymiai.

¹⁵⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. kovo mėn. 8 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–89–139/2016.

¹⁵⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. gruodžio mėn. 1 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–538–788/2015.

Kitokios pozicijos yra laikomasi LAT nutartyje 2K–76/2014: „Pagal BK 284 straipsnio prasmę bei kasacinio teismo praktiką *įžūliu elgesiu, kaip viešosios tvarkos pažeidimo objektyviuoju požymiu, laikomas agresyvus, moralės aspektu nepriimtinas, aplinkinius šokiruojantis veikimas ar neveikimas, kuriuo trikdoma visuomenės rimtis ir viešoji tvarka. Toks elgesys gali būti fizinis smurtas prieš žmogų, neteisėtas žmogaus laisvės ribojimas, gyvūno kankinimas kitų žmonių akivaizdoje, trukdymas kitiems asmenims dirbti, mokytis ir panašiai. O vandališkais veiksmais, kaip viešosios tvarkos objektyviuoju požymiu, laikomi veiksmai, kai tyčia daužomas, ardomas, padegamas, apipilamas dažais ar kitaip niokojamas svetimas turtas*¹⁵⁹“. Šioje byloje teismas konkrečiai nurodo kokie veiksmai pripažįstami įžūliais, kokie vandališkais. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad abu būdo požymiai yra savarankiški, o vandališkų požymių turinys susietas su turto naikinimu ar gadinimu. Atsižvelgiant į tai manytina, kad nustačius turto sunaikinimo ar sugadinimo faktą, teismas tokius veiksmus turėtų vertinti kaip vandališkus. Kita vertus, nustačius turto naikinimo ar gadinimo faktą, bet nenustačius kitus viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymius, asmeniui atsakomybė gali kilti pagal kitus BK straipsnius.

Apibendrinant galima teigti, kad teismų praktikoje kyla problemų ne tik atirbojant įžūlaus elgesio ir vandališkų veiksmų požymius, bet ir kitus būdo požymius. Visi viešosios tvarkos pažeidimo sudėties būdo požymiai yra savarankiški turinio atžvilgiu. Tiesa praktikoje atskirti juos ne visada paprasta, ypatingai tada, kai nustatomas kompleksas veiksmų: asmuo grasina, tada naudojo smurtą, vartojo necenzūrinius žodžius ir dar sugadino turtą. Pabrėžtina, kad įžūlaus elgesio požymis nustatomas, tada, kai asmuo naudoja fizinį smurtą, trikdo eismą ir atlieka kitus agresyvius, moralės požiūriu nepriimtinius veiksmus. Grasinimų požymis nustatomas tada, kai asmuo grasina panaudoti fizinį smurtą, patyčių – kai asmuo yra žeminamas. Vandališkų veiksmų požymis konstatuojamas, tada, kai asmuo naikina ar gadina turtą. Turinio atžvilgiu, tai yra esminiai viešosios tvarkos pažeidimo būdo požymių skirtumai.

¹⁵⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. vasario mėn. 25 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–76/2014.

2.3. Padariniai ir priežastinis ryšys

Pavojinga veika be kitų viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymių nelemia padarytos veikos nusikalstamumo ir asmens baudžiamumo¹⁶⁰. Todėl aptarus viešosios tvarkos pažeidimo veikos ir būdo požymius, svarbu analizuoti ir nusikalstamos veikos sudėties požymį – nusikalstamos veikos padarinius. Nusikalstamos veikos padariniai – tai nusikaltimo rezultatas. Padariniai atskleidžia kokie pakitimai įvyko nusikalstamos veikos objekte. Priklausomai nuo to ar BK straipsnyje yra nurodyti padariniai, visos konkrečios nusikaltimų sudėtys yra skirstomos į materialias ir formalias sudėtis¹⁶¹. Sprendžiant, ar straipsnio dispozicijoje nurodyti padariniai, svarbu yra pasitelkti gramatinį įstatymo aiškinimo metodą. Viešosios tvarkos pažeidimo straipsnio dispozicijoje nurodoma „*tas, kas sutrikdė visuomenės rimtį ar tvarką*“. Padariniai apibūdinami žodžiais „sutrikdė“, „visuomenės rimtį“, „visuomenės tvarką“. Sutrikdymas apibūdina ne tik procesą, bet ir jo rezultatą – visuomenės rimties ar tvarkos sutrikdymą. Remiantis šiuo aiškinimu galima daryti pagrįsta išvadą, kad viešosios tvarkos sudėties konstrukcija yra materialinė¹⁶².

Atsižvelgiant į tai, kad padariniai, tai pakitimai veikos objekte, sutrikdžius rimtį arba sutrikdžius tvarką, žala padaroma viešajai tvarkai. Visuomenės tvarkos ar rimties sutrikdymo aplinkybė yra vertinamasis nusikalstamos veikos požymis, kuris turi būti nustatomas kiekvienu atveju kvalifikuojant veiką pagal BK 284 straipsnio 1 dalį¹⁶³. Šių alternatyvių padarinių turinys neatskleidžiamas įstatyme, tai reiškia, kad nėra oficialaus įstatymo aiškinimo. Nustačius kitus BK 284 straipsnio sudėties požymius, veiką kvalifikuojantys subjektai, remdamiesi teismų praktikoje suformuotais kriterijais, teisine doktrina, sprendžia ar buvo padaryta žala viešajai tvarkai. Nuosprendyje teismui nenurodžius, kuo pasireiškė BK 284 straipsnio dispozicijoje nurodyti padariniai, nuosprendis gali būti panaikintas¹⁶⁴.

Vienas iš atvejų, kai teismai konstatuoja, kad yra sutrikdyta viešoji tvarka, kai prieš asmenį viešojoje vietoje yra panaudojamas fizinis smurtas ir aplinkiniai asmenys dėl to pasijunta šiurkščiai pažeminti ir šokiruoti: „*Tyčinis be priežasties smūgio sudavimas į*

¹⁶⁰ PIESLIAKAS, V., *Lietuvos baudžiamoji teisė (pirmoji knyga. Baudžiamasis įstatymas ir baudžiamosios atsakomybės pagrindai)*. Vilnius: Justitia, 2006, p. 229.

¹⁶¹ ABRAMAVIČIUS, A., et. al. *Baudžiamoji teisė (antrasis papildytas leidimas)*. Vilnius: Eugrimas, 1998, p. 178–179.

¹⁶² PIESLIAKAS, V., *Lietuvos baudžiamoji teisė (pirmoji knyga. Baudžiamasis įstatymas ir baudžiamosios atsakomybės pagrindai)*. Vilnius: Justitia, 2006, p. 269.

¹⁶³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. balandžio 29 d. nutartis, priimta baudžiamojame byloje Nr. 2K–180/2008.

¹⁶⁴ PIESLIAKAS, V., *Lietuvos baudžiamoji teisė (pirmoji knyga. Baudžiamasis įstatymas ir baudžiamosios atsakomybės pagrindai)*. Vilnius: Justitia, 2006, p. 274–277.

*veidą kitam asmeniui viešoje vietoje viešo renginio metu, matant aplinkiniams, šiurkščiai pažeidžia ne tik nukentėjusiojo teises, bet ir kuria žmonių tarpusavio bendravimo normų nesilaikymo atmosferą, sugriauna konfliktą matančių asmenų saugumo jausmą, gadina šventinę nuotaiką, nes kiekvienas tokį elgesį matantis asmuo nėra tikras, jog chuliganiški veiksmai nebus nukreipti ir prieš jį*¹⁶⁵“.

Kaltininko įžūlus elgesys – fizinio smurto panaudojimas sukelia atitinkamus išorinius objekto (viešosios tvarkos) pasikeitimus. Aplinkiniai žmonės gali būti pažeminti ar šokiruoti, visuomenės dalis gali pasijusti nesaugiai, jiems gali būti sugadinta šventinė nuotaika. *„Padarinių konstatavimas kartu reiškia ir tai, kad vertinama veika peržengė privataus konflikto ribas ir yra pavojinga ne tik konkrečiam konflikto dalyviui, bet ir aplinkai ar aplinkiniams*¹⁶⁶“. Šių padarinių nustatymas yra svarbus kvalifikuojant veiką ir pripažįstant, kad kaltininko elgesys pažeidė viešąją tvarką. Nustačius, kad: *„nors smurtas ir buvo vartojamas viešoje vietoje, pašaliniai asmenys įvykio nematė, negalima konstatuoti, kad visuomenės rimtis ir tvarka buvo sutrikdyta*¹⁶⁷“.

Siūlytina padarinius – šiurkštų pažeminimą ir šokiravimą, nesusieti vien tik su fizinio smurto panaudojimo faktu. Aplinkinių asmenų šiurkštus pažeminimas ir šokiravimas, autorės nuomone, gali būti nustatomas ne tik naudojant fizinį smurtą, bet ir atliekant kitus veiksmus, kuriais yra demonstruojama nepagarba aplinkai ir aplinkiniams, pavyzdžiui, pasityčiojus iš neįgalaus asmens. Kad veiką būtų galima kvalifikuoti pagal BK 284 straipsnį, teismas turi nurodyti kokie realūs ir konkretūs padariniai atsirado demonstravus nepagarbą aplinkai ar aplinkiniams¹⁶⁸. Pabrėžtina, kad turi būti nustatoma, kad veika šokiravo ne tik nukentėjusįjį, jo artimus asmenis, bet ir aplinkinius, kurie buvo priversti stebėti konfliktą.

Kiti padariniai, kurie nurodomi teismų praktikoje – sukeltas aplinkinių didelis išgąstis ar kilusi sumaištis: *„dalis smurto naudojimo buvo filmuojama, patys nuteistieji pripažino, jog „krikštynos“ buvo žiaurios, kėlė jiems baimę, ypač „krikštijamiems“ asmenims, daliai nukentėjusiųjų bėgo kraujas ir panašiai*¹⁶⁹“. Išgąstis, pažeminimas ar šokiravimas

¹⁶⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. vasario 12 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–34/2008.

¹⁶⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. gruodžio mėn. 2 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–520–303/2015.

¹⁶⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. lapkričio 11 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–426/2008.

¹⁶⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2017 m. sausio mėn. 19 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–54–222/2017.

¹⁶⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. birželio mėn. 9 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–360–677/2015.

yra neigiamos emocijos, kurios sukeltos aplinkiniams asmenims demonstruojant nepagarbą. Šių neigiamų emocijų sukėlimas gali būti pagrindas pripažinti, kad viešoji tvarka buvo sutrikdyta.

Nutrauktas darbas arba poilsis (laisvalaikis) – teismų praktikoje pripažįstamas viešosios tvarkos pažeidimo padariniais. Pavyzdžiui: „*teismas konstatavo, kad kaltininkas demonstravo nepagarbą aplinkiniams ir sutrikdė visuomenės rimtį (dėl šių veiksmų buvo nutrauktas nukentėjusiojo šeimos poilsis, prižadintas mažametis vaikas, V. P. žmona turėjo į pagalbą kviešti policijos pareigūnus)*¹⁷⁰“. Be to, viešosios tvarkos pažeidimu gali būti sutrikdyta įmonės, įstaigos veikla: „*kaltininkų veiksmais buvo sutrikdyta įprasta įmonės (baro) veikla (tai patvirtina nukentėjusiųjų ir liudytojos parodymai), nes darbuotojai, nebegalėdami susitvarkyti su chuliganišku nuteitųjų elgesiu, buvo priversti kviešti policiją*¹⁷¹“. Visuomenės tvarkos sutrikdymu pripažįstama situacijos, kai nutraukiami renginiai, sutrikdomas eismas: „*dėl A. M. veiksmų sutrikdytas eismas, teko sustoti kitiems automobiliams, kiti žmonės turėjo įsikišti į konfliktą, šalia buvę asmenys kvietė policiją. Tai aiškiai rodo, kad aplinkiniai suvokė, jog pažeista viešoji tvarka ir rimtis ir reikia policijos įsikišimo*¹⁷²“.

Apibendrinant, viešosios tvarkos pažeidimo padarinius, juos būtų galima suskirstyti į aplinkinių asmenų patirtas neigiamas emocijas (išgąstis, pažeminimas ar šokiravimas ir panašiai) ir kitus padarinius (nutrauktas darbas, poilsis, renginiai, kilusi sumaištis, sutrikdomas eismas ar įmonių, įstaigų veikla). Kaip prieš tai minėta darbe, autorė siūlo susieti visuomenės rimtį su darbu ir poilsiu. Atsižvelgiant į tai, visi kiti padariniai būtų laikomi visuomenės tvarkos sutrikdymu: sutrikdyta įmonės ar įstaigos veikla, nutrauktas renginys (šventė), sutrikdomas eismas, sumaištis kilimas. Vis dėlto nėra aišku prie kurio padarinio priskirti aplinkiniams sukeltas neigiamas emocijas – pažeminimą, šokiravimą ar išgąstį ir kitus panašius jausmus. Manytina, kad šių neigiamų emocijų priskyrimą prie konkrečių padarinių gali lemti kitos veikos aplinkybės. Pavyzdžiui, nustačius, kad buvo nutrauktas renginys ir asmenys pasijuto šokiruoti, būtų pagrindas, tai pripažinti visuomenės tvarkos sutrikdymu. Kita vertus, nutraukus renginį, tikėtina, kad tai sutrikdys žmonių darbą (pavyzdžiui, renginio organizatorių) arba laisvalaikį (pavyzdžiui, renginio

¹⁷⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. gruodžio mėn. 2 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–520–303/2015.

¹⁷¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. balandžio mėn. 29 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–180/2008.

¹⁷² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. spalio mėn. 1 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–406/2014.

žiūrovų). Šiuo atveju, būtų galima konstatuoti, kad buvo sutrikdyta visuomenės rimtis ir tvarka.

Sprendžiant, ar buvo padarytas viešosios tvarkos pažeidimas be būdo, veikos ir padarinių, svarbu nustatyti pastarųjų dviejų požymių priežastinį ryšį. Tai yra toks santykis, kuriam esant veika sukelia ir nulemia nusikalstamos veikos padarinius¹⁷³. Priežastinio ryšio tarp nusikalstamos veikos ir padarinių nustatymas rodo, kad visuomenės rimtis ar tvarka buvo pažeista dėl kaltininko (o ne dėl trečiųjų asmenų veiksmų) elgesio¹⁷⁴. Pabrėžtina, kad prieš tai darbe nurodytų padarinių sąrašas nėra galutinis, todėl sprendžiant, ar atsirado padariniai, veiką kvalifikuojantis subjektas privalo įvertinti ir tokius kriterijus kaip: kokia buvo aplinkinių reakcija, koks nukentėjusiųjų skaičius, kiek truko neteisėti veiksmai, konflikto priežastis ir smurto motyvus, ar buvo pašalinių asmenų, o jei buvo koks pašalinių asmenų skaičius ir panašiai¹⁷⁵. Šių kriterijų vertinimas, leidžiantis spręsti dėl viešosios tvarkos pažeidimo didesnio pavojingumo, priklauso nuo faktinių bylos aplinkybių. Atsižvelgiant, kad teismų praktikoje vertinimo kriterijai padeda nuspręsti, ar taikyti baudžiamąją ar administracinę atsakomybę, šie kriterijai yra apibendrinami kitoje darbo dalyje.

2.4. Vieta

Konstatuodamas padarinių atsiradimą, teismas vertina viešosios vietos specifiką: „*dėl susiklosčiusių tradicijų visuomenės rimties ir tvarkos laikymosi reikalavimai būna griežtesni oficialių iškilmių, ceremonijų, kulto apeigų ir panašiose vietose*¹⁷⁶“. BK 284 straipsnio dispozicijoje nurodoma: „*Tas, kas viešoje vietoje*“. Konkrečioje sudėtyje nurodyti požymiai tos veikos atžvilgiu yra būtini. Nenustačius bent vieno požymio negalima teigti, kad buvo padaryta nusikalstama veika.

Bendriausia prasme, viešoji vieta yra viešoji erdvė: „*į kurią turi teisę patekti kiti asmenys be kaltininko leidimo ir kurioje būnant asmenims yra keliami tam tikri elgesio reikalavimai. Tai gali būti tokie reikalavimai kaip gerbti ir nepažeisti kitų žmonių teisių,*

¹⁷³ ABRAMAVIČIUS, A., et. al. *Baudžiamoji teisė (antrasis papildytas leidimas)*. Vilnius: Eugrimas, 1998, p. 181.

¹⁷⁴ ABRAMAVIČIUS, A., et. al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas)*. Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 444.

¹⁷⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2017 m. sausio mėn. 19 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-54-222/2017.

¹⁷⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. spalio mėn. 13 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-310-942/2016.

*rimties, netrukdyti jiems poilsiauti, leisti laisvalaikį, dirbti ar mokytis*¹⁷⁷“. Nusikalstama veika laikoma padaryta viešoje vietoje nepriklausomai nuo to, ar jos darymo metu toje vietoje kas nors buvo, ar ne. Svarbiausiai yra tai, kad dėl laisvo priėjimo prie tokios viešos vietos, joje bet kuriuo momentu gali atsirasti pašaliniai asmenys, kurie dėl kaltininko elgesio patirs nepatogumų¹⁷⁸.

Viešas vietas galime pripažinti erdves, kuriuose įprastai lankosi žmonės (gatvės, keliai, parkai, stadionai, aikštės, skverai, paplūdimiai, įmonių ar įstaigų patalpos, daugiabučių namų laiptinės, kiemai, viešasis transportas ir kitos viešos vietos¹⁷⁹). Sprendžiant, ar patalpos yra viešoji vieta: „*neturi reikšmės, ar jos buvo išsinuomos, ar valdomos kitokiais teisėtais pagrindais, ir nesvarbu, kam jos nuosavybės teisėmis priklausė. Taip pat esminės reikšmės neturi, ar įmonėje tuo metu buvo darbo, ar pietų pertraukos laikas. Šiuo atveju svarbu tai, kad ir pats nuteistasis, ir kiti asmenys įvykio metu turėjo galimybę netrukdomi patekti į įmonės buveinę, joje tuo metu buvo ir šios įmonės darbuotojai*¹⁸⁰“. Taip pat tai gali būti vietos, kuriose paprastai žmonės nesilanko, tačiau turi teisę lankytis arba bet kurią akimirką gali ten atsirasti (miškelis, atokesnė vieta prie ežero ir panašiai¹⁸¹).

Teismų praktikoje privačios erdvės pripažįstamos viešomis vietomis, jeigu pavojingas kaltininko elgesys pasireiškė toje vietoje, kurioje nors ir nėra pašalinių asmenų, bet aplinkinių esančių už šios vietos ribų, rimtis yra sutrikdoma: „*pagal teismų praktiką viešąją tvarką galima pažeisti net ir veikiant privačioje aplinkoje, jeigu joje padaryti veiksmai sudaro nepatogumų, sutrikdo asmenis, esančius kitoje vietoje, arba suardo jų normalią, įprastą gyvenimą, taigi pažeidžia jų teisę į normalią ir ramią aplinką*¹⁸²“. Taip pat vieta, į kurią dėl vienokių ar kitokių priežasčių savininko sutikimu gali laisvai ateiti ir bendrauti kiti žmonės, pagal teismų praktiką, pripažįstama atitinti viešos vietos požymį, pavyzdžiui: „*nusikaltimas padarytas viešoje vietoje, t. y. kaimo turizmo sodybos „Ž“ aplinkoje, argumentuodamas tuo, kad nusikaltimo metu sodyboje buvo ne tik UAB „A“*

¹⁷⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. lapkričio mėn. 8 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-352-696/2016.

¹⁷⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. sausio mėn. 7 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-120/2014.

¹⁷⁹ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis* (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas). Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 443.

¹⁸⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. gegužės mėn. 12 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-278-511/2015.

¹⁸¹ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis* (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas). Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 443;

¹⁸² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. birželio mėn. 3 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-296/2014.

darbuotojai, bet ir jų šeimų nariai, o į nusikalstamos veikos padarymo vietą, turėjo teisę patekti kiti asmenys be kaltininkų leidimo. Teismas konstatuoja, kad kaimo turizmo sodyba ir jos teritorija, nepaisant to, kad joje vyko įmonės šventė, tačiau atsižvelgus į tai, kad į konflikto vietą be kaltininkų leidimo galėjo patekti sodybos darbuotojai, vakaro dalyviai (taip pat ir tiesiogiai nestebėję konflikto nuo jo pradžios)¹⁸³“.

Atsižvelgiant į šiuos kriterijus kas yra laikoma vieša vieta, pastebėtina, kad šiam požymiui priskirtinos ir privačios erdvės. Kaip minėta, sprendžiant, kad buvo padarytas viešosios tvarkos pažeidimas būtina nustatyti visus nusikalstamos veikos požymius, tai yra ir viešą vietą. Todėl suprantama, kodėl teismų praktikoje kyla problemų taikant atsakomybę už viešosios tvarkos ar rimties sutrikdymą, kai nusikalstama veika padaroma privačiose butuose ar namuose. Autorės nuomone, privačių namų ar butų pripažinimas viešomis vietomis prieštarauja pačios viešos vietos sąvokos esmei. Viešos vietos, tai erdvės į kurias laisvai gali patekti pašaliniai asmenys ir kuriuose turi būti laikomasi tam tikrų bendravimo taisyklių. Manytina, kad viešosios vietos požymis BK 284 straipsnio prasme yra perteklinis, nes kaip prieš tai išdėstyta, visuomenės rimtis ar tvarka gali būti sutrikdoma ir neviešose vietose.

2.5. Subjektas

Viešosios tvarkos pažeidimo subjektas – fizinis asmuo, sulaukęs baudžiamajame įstatyme numatyto amžiaus ir pakaltinamas asmuo¹⁸⁴. Viešosios tvarkos pažeidimo sudėties subjekto požymiai yra įtvirtinti BK bendroje dalyje. BK 13 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad pagal šį kodeksą atsako asmuo, kuriam iki nusikaltimo padarymo buvo suėję šešiolika metų¹⁸⁵. Tai amžiaus riba, kurios sulaukus pripažįstama, kad asmuo gali suvokti savo elgesio pavojingumą ir būti atsakingu už savo veiksmus¹⁸⁶. Kitas nusikalstamos veikos subjekto požymis yra pakaltinamumas. Nepakaltinamas asmuo pagal BK 17 straipsnį: „*tai asmuo, kuris darydamas uždraustą veiką dėl psichikos sutrikimo negalėjo suvokti jos pavojingumo arba valdyti savo veiksmų*“¹⁸⁷. Pakaltinamas

¹⁸³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. lapkričio mėn. 10 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-467-976/2015.

¹⁸⁴ ABRAMAVIČIUS, A., et. al. *Baudžiamoji teisė (antrasis papildytas leidimas)*. Vilnius: Eugrimas, 1998, p. 185.

¹⁸⁵ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000-10-25, Nr. 89-2741 (galiojanti suvestinė redakcija 2017-01-01).

¹⁸⁶ ABRAMAVIČIUS, A., et. al. *Baudžiamoji teisė (antrasis papildytas leidimas)*. Vilnius: Eugrimas, 1998, p. 185.

¹⁸⁷ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000-10-25, Nr. 89-2741 (galiojanti suvestinė redakcija 2017-01-01).

asmuo yra tas, kuris gali suvokti savo elgesio pavojingumą ir geba valdyti savo veiksmus. Pastebėtina, kad BK 284 straipsnyje nėra numatyta, kad viešosios tvarkos pažeidimą gali padaryti juridinis asmuo.

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad viešosios tvarkos pažeidimo sudėties subjektas turi turėti šiuos požymius:

- 1) Fizinis asmuo, sulaukęs šešiolikos metų;
- 2) Asmuo suvokia, kad demonstruoja nepagarba aplinkiniams ar aplinkai ir geba valgyti savo veiksmus.

Šie subjekto požymiai, kitų viešosios tvarkos pažeidimo požymių atžvilgiu, yra lengviausiai nustatomi bei mažiausiai sukeltis problemų kvalifikuojant veiką. Dažniausiai viešosios tvarkos pažeidimai būna padaromi esant konfliktinei, stresinei situacijai, kai kaltininkas dėl susijaudinimo naudoja smurtą. Kita vertus, nustačius, kad kaltinamasis nors ir susijaudino, bet nebuvo fiziologinio ar pataloginio afekto būsenos, nėra pagrindo pripažinti, kad asmuo veikos padarymo metu buvo ribotai pakaltinamas: „po nukentėjusiojo padaryto eismo įvykio A. R. P., buvo emociškai sutrikdytas ir stresinės būsenos, tačiau suduodamas smūgius nebuvo fiziologinio ar pataloginio afekto būsenos. Teismai įvertino tai, kad A. R. P. suvokė situaciją, nes po eismo įvykio atliko valingus ir racionalius, adekvačius situacijai veiksmus iškviesdamas kelių policiją¹⁸⁸“.

Pastebėtina, kad dažnai teismų praktikoje pasitaiko atvejų, kai kaltinamieji sutrikdo viešąją tvarką ar rimtį būdami apsvaigę nuo alkoholio. Ši aplinkybė nuo baudžiamosios atsakomybės neatleidžia, o priešingai, pripažįstama kaip atsakomybę sunkinanti aplinkybė¹⁸⁹. Atkreiptinas dėmesys į LAT nutartį 2K–310–942/2016, kurioje viešosios tvarkos subjektas apibūdinamas kaip asmuo, kuris lengvai įsivelia į konfliktus, yra inertiškas, nepakenčiantis prieštaraujančio elgesio žmogus¹⁹⁰. Pastebėtina, kad toks apibūdinimas tinka didžiajai daliai viešosios tvarkos pažeidėjų, kurie dažniausiai konfliktui spręsti pasitelkia visuomenėje nepriimtinius būdus.

¹⁸⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. gruodžio mėn. 2 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–7–404/2014.

¹⁸⁹ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. Valstybės žinios, 2000–10–25, Nr. 89–2741 (galiojanti suvestinė redakcija 2017–01–01).

¹⁹⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. spalio mėn. 13 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–310–942/2016.

2.6. Kaltė

Vidinę nusikaltimo pasireiškimo pusės požymius sudaro: kaltė, nusikaltimo padarymo motyvas ir tikslas. „Šie požymiai parodo asmens sąmonės ir valios ryšį su pavojinga veika ir padariniais, atspindi asmens viduje vykstančius psichinius procesus darant nusikalstamą veiką¹⁹¹“. Apie motyvą, tikslą ir kaltę negalime spręsti vien tik iš aplinkybių, kurias atskleidė kaltininkas. Pirmiausiai, veiką kvalifikuojantis subjektas įvertina objektyviuosius nusikalstamos veikos požymius: kaltininko atliktus veiksmus, jų pobūdį, pastangas juos darant, trukmę, aplinkybes, lėmusias tokių veiksmų padarymą, kaltininko siekiamą rezultatą ir kitas objektyviosios pusės aplinkybes¹⁹². Šios aplinkybės gali padėti nustatyti vidinę nusikalstamos veikos pasireiškimo pusę.

BK 2 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad: „asmuo atsako pagal baudžiamąjį įstatymą tik tuo atveju, jeigu jis yra kaltas padaręs nusikalstamą veiką ir tik jeigu veikos padarymo metu iš jo galima buvo reikalauti įstatymus atitinkančio elgesio¹⁹³“. Pagal baudžiamąjį įstatymą asmuo atsako tik tada, jeigu jo padarytoje nusikalstamoje veikoje nustatomas kaltės požymis. Teisės doktrinoje kaltės sąvoka apibrėžiama kaip – asmens psichinis santykis su daroma pavojinga veika ir padariniais¹⁹⁴. Baudžiamajame įstatyme nurodytos dvi kaltės formos. Asmuo pripažįstamas kaltu, jeigu nusikalstamą veiką padarė tyčia ar dėl neatsargumo. Taip pat BK nurodoma, kad asmuo atsako dėl neatsargumo padarytos nusikalstamos veikos tik baudžiamojo įstatymo specialioje dalyje nurodytais atvejais¹⁹⁵.

Analizuojant BK 284 straipsnio dispoziciją, galima teigti, kad viešosios tvarkos pažeidimas gali būti padaromas tyčia. Pastebėtina, kad tiek teisės doktrina, tiek teismų praktika nurodo, jog viešosios tvarkos pažeidimas padaromas tik tiesiogine tyčia – kaltininkas supranta, kad įžūliu elgesiu, grasinimais, piktybiškai tyčiodamasis arba vandališkais veiksmais demonstruoja nepagarbą aplinkiniams ar aplinkai, numato, kad dėl to bus sutrikdyta visuomenės rimtis ar tvarka, ir šių padarinių nori¹⁹⁶: „viešoje vietoje naudodamas fizinį smurtą asmuo neabejotinai supranta, kad pažeidžia viešąją tvarką, kad

¹⁹¹ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Baudžiamoji teisė (antrasis papildytas leidimas)*. Vilnius: Eugrimas, 1998, p. 197.

¹⁹² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. gruodžio mėn. 2 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-404/2014.

¹⁹³ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000-10-25, Nr. 89-2741 (galiojanti suvestinė redakcija 2017-01-01).

¹⁹⁴ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Baudžiamoji teisė (antrasis papildytas leidimas)*. Vilnius: Eugrimas, 1998, p. 198.

¹⁹⁵ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000-10-25, Nr. 89-2741 (galiojanti suvestinė redakcija 2017-01-01).

¹⁹⁶ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas)*. Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 445.

dėl to bus sutrikdyta visuomenės rimtis, ir to nori, todėl nuosprendyje teisingai konstatuota, jog nuteistasis D. Č. Šią veiką padarė veikdamas tiesiogine tyčia¹⁹⁷“. Kita vertus, yra teismų praktikos, kurioje teismas pripažįsta, kad viešosios tvarkos pažeidimą galima padaryti ir veikiant netiesiogine tyčia¹⁹⁸.

Pabrėžtina, kad padarinių atžvilgiu kaltininko tyčia gali būti tiek apibrėžta, tiek neapibrėžta. Apibrėžta tyčia nustatoma, kai kaltininkas tiksliai numato galimus neigiamus padarinius, kurie gali atsirasti aplinkai ar aplinkiniams ir nori konkrečių padarinių¹⁹⁹. Teismų praktikoje dažniau pasitaiko, kai nustatoma tyčios rūšis – neapibrėžta tyčia: „esant neapibrėžtai tyčiai, viešosios tvarkos pažeidėjas gali veikti nesukonkretindamas, kokį poveikį visuomenei turės jo atliekami veiksmai, bet bendrais bruožais numatyti, kad visuomenės rimtis ar tvarka bus sutrikdyta ar, atsižvelgiant į nustatytas aplinkybes, privalo numatyti, kad visuomenės rimtis ar tvarka bus sutrikdyta, tačiau sąmoningai nepradedą elgtis taip, kad tokie padariniai nekiltų, baudžiamoji atsakomybė kyla už nusikalstamais veiksmais realiai sukeltus padarinius – visuomenės rimties ar tvarkos sutrikdymą²⁰⁰“. Konstatuojant, kad asmuo suvokė savo veiksmus pirmiausia kaip nepagarbos aplinkiniams ar aplinkai demonstravimą, kad tai pagrindinis, o ne šalutinis jo veikos aspektas yra svarbu nustatyti kitus subjektyviosios pusės požymius – nusikalstamos veikos tikslą ir elgesio motyvus²⁰¹.

Nusikalstamos veikos padarymo motyvas – tai suvoktos vidinės paskatos, kurios nulemia asmens pasiryžimą daryti nusikaltimas²⁰². Motyvas ir tikslas nėra būtinieji BK 284 straipsnyje numatytos veikos sudėties požymiai, šis nusikaltimas gali būti padaromas dėl įvairių paskatų. Viešosios tvarkos pažeidimo motyvai gali būti:

- 1) chuliganiški;
- 2) asmeniniai (kerštas, pyktis, pavydas²⁰³);
- 3) kitos paskatos (savanaudiškos).

¹⁹⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. gegužės mėn. 12 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-278-511/2015.

¹⁹⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. kovo mėn. 17 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-164-976/2015.

¹⁹⁹ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas)*. Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 446.

²⁰⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. lapkričio mėn. 11 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-426/2008.

²⁰¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2017 m. sausio mėn. 19 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-54-222/2017.

²⁰² ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Baudžiamoji teisė (antrasis papildytas leidimas)*. Vilnius: Eugrimas, 1998, p. 201–211.

²⁰³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. kovo mėn. 4 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-136/2008.

Chuliganiški motyvai teismų praktikoje apibūdinamos kaip: „*asmens vidinės paskatos, kai nusikalstama veika daroma dėl elementarių moralės bei elgesio normų niekinimo, kai kaltininko elgesys yra atviras iššūkis visuomeninei tvarkai, siekiant pademonstruoti niekinantį požiūrį į aplinkinius, arba visai be dingsties, arba panaudojant kaip pretekstą savo veiksams mažareikšmę dingstį*²⁰⁴“. Chuliganišką, o ne privatų konflikto pobūdį gali patvirtinti tokios faktinės aplinkybės, kaip pavyzdžiui, iki įvykio nukentėjusysis su nuteistuoju nebuvo pažįstami. Taip pat, kai smurtas viešoje vietoje panaudojamas prieš nukentėjusįjį dėl mažareikšmių dingsčių: nukentėjusiojo prisiartinimo ir žiūrėjimo²⁰⁵, atsisakymo vežti taksi²⁰⁶, įsitraukimas į konfliktą dėl to, kad išgirdo kaimynų kieme kilusį didelį triukšmą²⁰⁷, beprasmiškas ir nemotyvuotas užlipimas ir šokinėjimas ant svetimo automobilio, euforijos būsenoje²⁰⁸ ir kitos mažareikšmės dingstys. Chuliganiški veikos motyvai gali būti vienas iš argumentų sprendžiant, ar kaltininko elgesys buvo pavojingas ir, ar sutrikdė visuomenės rimtį ar tvarką. Nustatymas, kad asmuo padarė nusikalstamą veiką be dingsties ar panaudojus mažareikšmę dingstį, atskleidžia kaltininko paniekinamą požiūrį į pagarbą, tolerantišką, kultūringą bendravimą, taip pat rodo didesnį asmens padarytos veikos pavojingumą ir skatina daryti išvadą, jog asmens veika pirmiausia nukreipta viešajai tvarkai pažeisti²⁰⁹.

Viešosios tvarkos pažeidimas gali būti padaromas ir dėl asmeninio pobūdžio motyvų. Asmeninio pobūdžio motyvai buvimas nepaneigia veikos priešingumo viešajai tvarkai, jei kaltininkas savo asmeniniams santykiams spręsti pasirenka viešą vietą ir būdą, kuriuo demonstruoja nepagarbą aplinkiniams ar aplinkai ir sutrikdo visuomenės rimtį ar tvarką²¹⁰. Nors šis motyvas savo esme yra priešingas chuliganiškiems motyvams, vis dėlto nustačius asmeninių paskatų buvimą nėra pagrindo teigti, kad nepadarytas viešosios tvarkos pažeidimas.

²⁰⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. kovo mėn. 18 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-144/2008.

²⁰⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2017 m. sausio mėn. 19 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-54-222/2017.

²⁰⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. balandžio mėn. 29 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-180/2008.

²⁰⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. balandžio mėn. 5 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-117-303/2016.

²⁰⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2012 m. vasario mėn. 28 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-52/2012.

²⁰⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2009 m. gegužės mėn. 12 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-159/2009.

²¹⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. balandžio mėn. 5 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-117-303/2016.

Pagal teismų praktiką: „*tarpasmeniniai konfliktai yra aktualiausi kasdieniniame gyvenime. Pagrindinė to priežastis – nesugebėjimas į šią situaciją pažvelgti lanksčiai, be išankstinių nuostatų. Esant tokiam konfliktui, galimybė lengvai susitaikyti yra itin menka. Konfliktuodami asmenys turi tikslą atkurti pažeistą savąją vertę, todėl nusileisti priešininkui yra sunku. Dažniausiai manoma, jog nusileisdami tokie asmenys liks pažeminti, todėl už savigarbą kovoja ir ne visuomet etiškomis priemonėmis*²¹¹“. Pastebėtina, kad asmeniniai konfliktai gali kilti dėl provokuojančios nukentėjusiojo elgesio (pavyzdžiui, priekaištavimas dėl automobilio plovimo ir vandens čiaupo užsikimimas, ankstesni buitiniai konfliktai²¹², kaltinamojo laukimas, stebėjimas ir fotografavimas²¹³), bet tai nėra pagrindas asmens netraukti baudžiamojon atsakomybėn, jei šis nesugeba asmeninių konfliktų spręsti pasirinkdamas nesmurtines priemones.

Viena iš įstatyme numatytų baudžiamąją atsakomybę šalinančių aplinkybių yra būtinoji gintis. Asmuo, viešoje vietoje sužalojęs kitą asmenį, netraukiamas baudžiamojon atsakomybėn pagal BK 284 straipsnį tik tuo atveju, jeigu jis panaudojo smurtą gindamasis nuo jam tiesiogiai gresiančio pavojingo kėsینimosi, jeigu nebuvo peržengtos būtinosios ginties ribos²¹⁴. Taigi motyvas šiuo atveju ne tik, kad atskleidžia asmens tyčios turinį, bet gali būti ta aplinkybė, kuri pašalina baudžiamąją atsakomybę.

Apibendrinant galima teigti, nors motyvas nėra būtinuoju viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymiu, motyvo nustatymas yra svarbus sprendžiant ar asmuo suvokė, kad savo elgesiu jis pažeidžia viešąją tvarką, ar numatė padarinius ir jų norėjo. Pabrėžtina, kad padarinių atžvilgiu kaltininko tyčia gali būti tiek apibrėžta, tiek neapibrėžta. Dažniausiai teismų praktikoje konstatuojamas viešosios tvarkos pažeidimas, tada, kai kaltininkas pažeidžia viešąją tvarką dėl mažareikšmių dingsčių. Vis dėlto daugiausiai problemų, kvalifikuojant veiką, kyla tada, kai asmuo aiškindamasis asmeninius santykius sutrikdo visuomenės rimtį ir tvarką. Tiesa, asmeninio pobūdžio motyvų nustatymas nėra pagrindas pateisinti tokį asmens elgesį, kuriuo yra sutrikdoma viešoji tvarka.

²¹¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. spalio mėn. 13 d. nutartis, priimta baudžiamojame bylose Nr. 2K–310–942/2016.

²¹² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2009 m. lapkričio mėn. 10 d. nutartis, priimta baudžiamojame bylose Nr. 2K–333/2009.

²¹³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. lapkričio mėn. 5 d. nutartis, priimta baudžiamojame bylose Nr. 2K–445/2013.

²¹⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. lapkričio mėn. 8 d. nutartis, priimta baudžiamojame bylose Nr. 2K–352–696/2016.

3. Viešosios tvarkos pažeidimo atiriojimas pagal nusikalstamos veikos sudėties požymius

3.1. Viešosios tvarkos pažeidimo atiriojimas nuo kitų nusikalstamų veikų

Nusikalstamos veikos sudėties požymiai padeda atirioti vienas veikas nuo kitų nusikalstamų veikų²¹⁵. Analizuojant viešosios tvarkos pažeidimo požymius, pastebėtina, kad vieni viešosios tvarkos pažeidimo požymiai yra panašūs savo turiniu į požymius, kurie yra įtvirtinti kitų BK specialiosios dalies straipsnių dispozicijose. Kita vertus, nėra BK įtvirtintos tokios nusikalstamos veikos sudėties, kuri savo požymiais atitiktų visus viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymius. Todėl taikant atsakomybę už viešosios tvarkos pažeidimą yra svarbu tinkamai atirioti nusikalstamas veikas pagal sudėčių požymius. Pagal V. Pavilonį nusikalstamų veikų atiriojimas – „*tai procesas, kai gilinantis į teisės normos turinį ir faktines bylos aplinkybes, nustatoma tik šiai nusikalstamai veikai būdingų požymių visuma, atmetant atsitiktinius požymius, kaip nereikšmingus*“²¹⁶.

Kvalifikuojant nusikalstamą veiką gali pasitaikyti situacijų, kai padarytos nusikalstamos veikos požymiai atitinka ne tik viešosios tvarkos pažeidimo sudėtį, bet ir kitas BK įtvirtintas nusikaltimų sudėtis. Tokia situacija apibūdinama kaip normų konkurencija. Teisės doktrinoje suformuota tokia konkurencijos taisyklė, taikant atsakomybę už viešosios tvarkos pažeidimą – „*jeigu veika turi nusikaltimo, baudžiamo griežčiau nei viešosios tvarkos pažeidimas, požymių, šis nusikaltimas inkriminuotinas kartu su viešosios tvarkos pažeidimu*“²¹⁷. Atiriojus viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymius nuo kitų nusikalstamų veikų sudėčių požymių, taip pat darbe svarbu aptarti ir kaip ši konkuravimo taisyklė yra taikoma kvalifikuojant nusikalstamas veikas.

Kaip minėta jau darbe, objektas yra būtinas nusikalstamos veikos sudėties požymis. Viešoji tvarka yra požymis, kuris skiria viešosios tvarkos pažeidimą nuo kitų nusikalstamų veikų. Pažeidus viešąją tvarką, dažniausiai būna pažeidžiami ir kiti teisiniai gėriai – sveikata, nuosavybė, laisvė, dorovė, orumas. Atsakomybė už šių teisinių gėrių pažeidimą yra numatyta kituose BK skyriuose. Tiesa, šie objektai nesudaro viešosios

²¹⁵ ABRAMAVIČIUS, A., et. al. *Baudžiamoji teisė (antrasis papildytas leidimas)*. Vilnius: Eugrimas, 1998, p. 148.

²¹⁶ APANAVIČIUS, M., PAVILONIS V., *Nusikaltimų kvalifikavimo procesas ir jų atiriojimas*. Vilnius: LTSR aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerija, 1983, p. 64.

²¹⁷ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas)*. Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 444.

tvarkos pažeidimo esmės²¹⁸ ir yra laikomi fakultatyviaisiais šios sudėties požymiais²¹⁹. Todėl atiribojant viešosios tvarkos pažeidimą nuo kitų nusikalstamų veikų, būtina nustatyti pagrindinį objektą, į kurį buvo kėsinama nusikalstama veika. Sprendžiant, ar pažeista viešoji tvarka, svarbu nustatyti, ar žala padaryta tik pavieniam asmeniui, ar visuomenės daliai. Jeigu asmuo sutrikdė kito asmens sveikatą, bet jokio poveikio visuomenei nepadarė (pavyzdžiui, smurto nematė pašaliniai asmenys), konstatuoti viešosios tvarkos pažeidimo, matyt, nebūtų galima.

Rūšinis BK XL skyriaus objektas yra viešoji tvarka. Taip pat šiame BK skyriuje, be atsakomybės už viešosios tvarkos pažeidimą, yra numatyta atsakomybė už riaušes. BK 283 straipsnyje (Riaušės) įtvirtinta atsakomybė už šiurkštų viešosios tvarkos pažeidimą. Vertinant formuluotę „šiurkštus viešosios tvarkos pažeidimas“ būtų galima teigti, kad priklausomai nuo pažeidimo šiurkštumo, veiką būtų galima kvalifikuoti pagal BK 283 straipsnį arba pagal BK 284 straipsnį. Kitokios pozicijos yra laikomasi teismų praktikoje. Taikant atsakomybę už viešosios tvarkos pažeidimą, vienas iš argumentų yra, kad buvo šiurkščiai pažeista visuomenės rimtis ar tvarka: „*E. D. fizinio smurto naudojimas be rimtesnės priežasties viešoje vietoje prieš nukentėjusiuosius, kitų asmenų akivaizdoje juos pažeminat, yra įžūlūs veiksmai, kuriais demonstruojant nepagarbą aplinkiniams šiurkščiai pažeidžiamos visuomenėje nusistovėjusios ir įstatymais įtvirtintos jos narių bendro gyvenimo taisyklės*“²²⁰. Atsižvelgiant į teismų praktiką, autorės nuomone, šiurkštus viešosios tvarkos pažeidimas nėra tas požymis, kuris gali padėti atriboti viešosios tvarkos pažeidimą nuo riaušių sudėties. Manytina, kad šiurkščiai viešoji tvarka gali būti pažeidžiama tiek BK 283, tiek BK 284 straipsnių atžvilgiais. Nuomonei, kad šiurkštus viešosios tvarkos sutrikdymas yra pavojingesnė padarinių forma už viešosios tvarkos sutrikdymą, nepritaria ir P. Veršekys²²¹.

Objekto nustatymas kvalifikuojant veiką yra vienas iš atribojimo etapų. Kita vertus, apie objektą galima spręsti tik iš kitų nusikalstamos veikos sudėties požymių²²². Viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymiai savo turiniu yra panašūs į kitų nusikalstamų veikų

²¹⁸ APANAČIUS, M., PAVILONIS V., *Nusikaltimų kvalifikavimo procesas ir jų atribojimas*. Vilnius: LTSR aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerija, 1983, p. 77.

²¹⁹ ABRAMAČIUS, A., et. al. *Baudžiamoji teisė (antrasis papildytas leidimas)*. Vilnius: Eugrimas, 1998, p. p. 166.

²²⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2017 m. sausio mėn. 10 d. nutartis, priimta baudžiamojame byloje Nr. 2K–32–511/2017.

²²¹ VERŠEKYS, P. Vertinamieji nusikalstamos veikos sudėties požymiai. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius, 2013, p. 269.

²²² APANAČIUS, M., PAVILONIS V., *Nusikaltimų kvalifikavimo procesas ir jų atribojimas*. Vilnius: LTSR aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerija, 1983, p. 69.

sudėčių požymius. Alternatyvusis būdo požymis – įžūlus elgesys, teismų praktikoje apibūdinamas kaip – fizinis smurtas prieš žmogų demonstruojant nepagarbą aplinkiniams ar aplinkai²²³. Baudžiamoji atsakomybė už nusikaltimus sveikatai yra numatyta ir BK XVIII skyriuje.

Viešosios tvarkos pažeidimo būdo požymis – įžūlus elgesys apima tik fizinio skausmo sukėlimą ar nežymų sveikatos sutrikdymą. Atsiradus šiems padariniams, pagal visumos ir dalies konkurencijos taisyklę, padaryta veika papildomai pagal BK 140 straipsnį nekvalifikuojama²²⁴. Jeigu sutrikdant visuomenės rimtį ar tvarką nukentėjusiajam padaromas nesunkus ar sunkus sveikatos sutrikdymas, veika kvalifikuojama kaip idealioji dviejų nusikalstamų veikų sutaptis, t. y. pagal BK 284 straipsnį ir BK 135 straipsnio ar BK 138 straipsnio atitinkamą dalį²²⁵.

Pažymėtina, kad, taikant atsakomybę už viešosios tvarkos pažeidimą, yra svarbu atsižvelgti ne tik į atsiradusius sveikatos sutrikdymo padarinius, bet ir į visas veikos aplinkybes. P. Veršekys pabrėžia viešos vietos reikšmę vertinant ar fizinio smurto požymis atitinka įžūlų elgesį: „*įžūlaus elgesio turinys yra susietas su viešos vietos samprata. Ne viešojoje vietoje padaryti įžūlus veiksmai paprastai inkriminuojami ne pagal BK 284 straipsnį, o kitus baudžiamojo įstatymo straipsnius, pavyzdžiui, BK 140 straipsnį („Fizinio skausmo sukėlimas ar nežymus sveikatos sutrikdymas“)*²²⁶“. Atsižvelgiant į tai, teigtina, kad fizinio smurto panaudojimo faktas turi būti vertinamas su kitais sudėties požymiais. Taip pat, svarbu nustatyti kokius padarinius sukėlė visuomenėje, ar konfliktą matė pašaliniai asmenys, ar veika padaryta viešojoje vietoje. Tik nustatčius visą kontekstą, būtų pagrindas teigti, kad fizinio smurto panaudojimo aplinkybė atitinka įžūlaus elgesio požymį. Kita vertus, nenustačius visų objektyviųjų ir subjektyviųjų viešosios tvarkos pažeidimo (BK 284 straipsnio) sudėties požymių, veika turėtų būti kvalifikuojama pagal BK 140 straipsnio 1 dalį²²⁷.

²²³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2017 m. sausio mėn. 10 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–32–511/2017.

²²⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. liepos mėn. 5 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–269–697/2016.

²²⁵ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas)*. Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 444.

²²⁶ VERŠEKYS, P. Vertinamieji nusikalstamos veikos sudėties požymiai. Doktoro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius, 2013, p. 254–255.

²²⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. gruodžio mėn. 2 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–7–404/2014.

Kaip jau minėta darbe, teismų praktikoje prieš asmenį panaudotas fizinis smurtas yra pripažįstamas viešosios tvarkos pažeidimo padariniu²²⁸. Vis dėlto autorė su tokia teismų praktika nenori sutikti. Pritartina teismo nuomonei, kad: „*sveikatos sutrikdymų padarymas savaime nereiškia visuomenės rimties ar tvarkos sutrikdymo. Pagrindinė BK 284 straipsnyje saugoma vertybė yra viešoji tvarka, o visuomenės rimties ar tvarkos sutrikdymo padariniai turi būti konkrečiai įvardyti teismų sprendimuose. Nagrinėjamoje byloje pirmosios instancijos teismas, aptardamas veikos padarinius, nurodė tai, kad gulintį sumuštą nukentėjusįjį (bet ne pačius smurtinius veiksmus prieš jį) matė liudytojas O. Š. Teisėjų kolegijos vertinimu, ši aplinkybė nėra pakankama konstatuoti minėtoje situacijoje buvus realiai sutrikdytą visuomenės rimtį ar tvarką, nes nėra teismų išvadų apie tai, kad įvykį, t. y. įžūlius nuteistojo veiksmus, be jo sutuoktinės ir nukentėjusiojo, būtų matę daugiau pašalinių asmenų, kad kiltų sumaištis, kad nuteistojo veiksmais būtų sutrikdytas kitų žmonių darbas, kad automobilių stovėjimo aikštelėje būtų sutrikdytas eismas ar panašiai*”²²⁹. Šioje teismo nutartyje pabrėžiama, kad BK 284 straipsnio dispozicijoje įtvirtintos sudėties objektas yra viešoji tvarka. Nustačius fizinio smurto panaudojimo faktą, taip pat svarbu įvertinti ne tik kokią žalą atsirado nukentėjusiajam, bet ir konstatuoti kokius realius padarinius tai sukėlė visuomenei ar visuomenės daliai.

Kaip jau minėta darbe, įžūlus elgesys taip pat gali pasireikšti ir neteisėtu žmogaus laisvės ribojimu. Už neteisėtą laisvės atėmimą atsakomybė numatyta BK 146 straipsnyje²³⁰. Žmogaus laisvės ribojimas teisės doktrinoje apibūdinamas kaip: „*neteisėtas laisvės pasirinkti savo buvimo vietą suvaržymas jį pagrobiant, sulaikant, uždarant, arba laikant apibrėžtoje vietoje prieš jo valią*”²³¹. Galima situacija, kad asmuo demonstruodamas nepagarbą aplinkai ar aplinkiniams, neteisėtai riboja nukentėjusiojo laisvę, pavyzdžiui, uždarydamas jį mašinoje. Nustačius, kad dėl tokių veiksmų buvo sutrikdyta visuomenės rimtis ar tvarka, veika turėtų būti kvalifikuojama kaip viešosios tvarkos pažeidimo ir neteisėto laisvės atėmimo sutaptis. Kaip ir fizinio smurto panaudojimo atveju, nustačius neteisėtą žmogaus laisvės ribojimą faktą, yra svarbu nustatyti kitus viešosios tvarkos pažeidimo požymius, pavyzdžiui, kad asmuo buvo

²²⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. balandžio mėn. 5 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–117–303/2016.

²²⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2017 m. sausio mėn. 19 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–54–222/2017.

²³⁰ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000–10–25, Nr. 89–2741 (galiojanti suvestinė redakcija 2017–01–01).

²³¹ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas)*. Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 156.

surištas ir uždarytas automobilio bagažinėje viešoje vietoje, matant pašaliniams asmenims.

Ižūliu elgesiu pripažįstamas ne tik fizinis smurtas ar neteisėtas laisvės atėmimas, bet ir gyvūno kankinimas kitų žmonių akivaizdoje. Taip pat BK 310 straipsnyje numatyta atsakomybė už žiaurų elgesį su gyvūnais²³². Viešosios tvarkos pažeidimo ir žiauraus elgesio su gyvūnais sudėtys skiriasi pagal padarinius. Taikant atsakomybę už viešosios tvarkos pažeidimą nėra svarbu, kad gyvūnas būtų suluošintas ar mirtų, svarbu nustatyti, kad ižūliu elgesiu asmuo sutrikdė viešąją tvarką. Be to, BK 310 straipsnio 1 dalies dispozicijoje numatytos dvi alternatyvios veikos – žiaurus elgesys su gyvūnu ir gyvūno kankinimas. Nors ižūlus elgesys teismų praktikoje apibūdinamas kaip gyvūnų kankinimas, manytina, kad ižūlus elgesys gali pasireikšti tiek kankinimu, tiek žiauriu elgesiu su gyvūnu. Atsižvelgiant į doktrinoje suformuotą konkuravimo taisyklę, konstatuotina, kad žiaurus elgesys su gyvūnu ar gyvūno kankinimas viešoje vietoje, demonstruojant nepagarbą aplinkai ar aplinkiniams, kuris realiai sutrikdė visuomenės rimtį ar tvarką, turėtų būti kvalifikuojamas pagal BK 284 straipsnį.

Pažymėtina, kad ižūlaus elgesio turinys yra platus ir apima kitų baudžiamojo įstatymo uždraustų nusikalstamų veikų – fizinio smurto, neteisėto žmogaus laisvės atėmimo, gyvūnų kankinimo, požymius. Šio nusikalstamos veikos gali būti apibūdinamos kaip agresyvios, moralės požiūriu nepriimtinos, aplinkinius šokiruojančios veikos. Kita vertus, ižūliu elgesiu gali būti pripažįstamas ne bet koks elgesys, o tik toks, kuris trikdo visuomenės rimtį ar tvarką. Dėl šios priežasties, vertinant ar asmuo ižūliu elgesiu padarė viešosios tvarkos pažeidimą ar kitą nusikalstamą veiką, svarbu yra įvertinti nusikalstamos veikos požymių visumą.

BK 145 straipsnyje numatyta atsakomybė už grasinimus nužudyti ar sunkiai sutrikdyti žmogaus sveikatą arba žmogaus terorizavimą²³³. Viešosios tvarkos pažeidimo būdo požymis yra grasinimai. Kaip jau minėta, grasinimais gali būti pažeidžiama viešoji tvarka nepriklausomai nuo to koks grasinimo turinys. Asmuo gali grąsinti padaryti nesunkų sveikatos sutrikdymą, panaudoti seksualinį smurtą, grasinimai gali būti nenukreipti į konkretų žmogų ir panašiai. Tai reiškia, kad nuo grasinimo turinio nepriklauso ar asmeniui kils baudžiamoji atsakomybė už viešosios tvarkos pažeidimą. Atsižvelgiant į suformuotą atribojimo taisyklę, teigtina, kad pažeidus viešąją tvarką ir

²³² Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000–10–25, Nr. 89–2741 (galiojanti suvestinė redakcija 2017–01–01).

²³³ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000–10–25, Nr. 89–2741 (galiojanti suvestinė redakcija 2017–01–01).

grasinius nužudyti ar sunkiai sutrikdyti sveikatą, atsakomybė pagal BK 145 straipsnio 1 dalį neatsiras.

Taikant atsakomybę pagal BK 145 straipsnio 1 dalį, yra svarbu nustatyti grasinimų turinį, nes baudžiamoji atsakomybė gali kilti tik už grasinimus nužudyti ar sunkiai sutrikdyti žmogaus sveikatą. Taip pat svarbu nustatyti, kad buvo pakankamas pagrindas manyti, kad grasinimai gali būti įvykdyti. Taikant atsakomybę už viešosios tvarkos pažeidimą nėra būtina nustatyti šių požymių. Teismai sprendami ar kaltininkas pažeidė viešąją tvarką, įvertina ir viešos vietos specifiką. Todėl pritartina P. Veršekio nuomonei, kad grasinimų: „*turinio specifika itin smarkiai priklauso nuo konteksto ir sąveikos su kitais sudėties požymiais. Dėl tos priežasties analizuojamame kontekste privalu remtis grasinimų samprata, išvesta viešosios tvarkos pažeidimų byloje*²³⁴“. Tiesa, kad kiltų baudžiamoji atsakomybė pagal BK 145 straipsnio 1 dalį, nėra keliamas reikalavimas, kad grasinimus girdėtų ne tik nukentėjusysis, bet ir pašaliniai asmenys. Pažymėtina, taikant atsakomybę už viešosios tvarkos pažeidimą, be aplinkybės, kad asmuo pagrasino sunkiai sutrikdyti sveikatą arba nužudyti, be to turi būti nustatyti realūs visuomenės rimties ar tvarkos sutrikdymo padariniai. Tai galėtų būti tokia nustatyta aplinkybė, kaip pavyzdžiui, pašaliniai asmenys išsigando, manydami, kad grasinimai vėliau gali būti nukreipti ir į juos.

BK straipsnis, kuriame buvo numatyta baudžiamoji atsakomybė už įžeidimą yra panaikintas²³⁵. Požymis piktybiškai tyčiodamasis atitinka įžeidimo sudėties požymius. Nors įžeidimas yra dekriminalizuotas, viešai užgauliai pažeminus žmogų ir nustačius kitus viešosios tvarkos pažeidimo požymius, manytina, kad atsakomybė gali kilti pagal BK 284 straipsnį. Svarbu nustatyti ne tik, kad žodžiai ar veiksmai žemino nukentėjusįjį, bet ir kaip patyčios paveikė aplinkinius. Kaip ir grasinimų atveju, patyčias turi girdėti ne tik nukentėjusysis, bet ir pašaliniai asmenys.

Už svetimo turto sunaikinimą ar sugadinimą numatyta atsakomybė ne tik BK 187 straipsnyje, bet ir BK 284 straipsnyje. Vandališki veiksmai – vienas iš viešosios tvarkos pažeidimo būdo požymių. Šis požymis apibūdinamas kaip turto naikinimas ar gadinimas trikdantis visuomenės rimtį ar tvarką. Tiesa, BK 187 straipsnio 1 dalyje įtvirtinti svetimo turto sunaikinimo ar sugadinimo požymiai yra veikos, o ne būdo požymis. Atsižvelgiant į atribojimo taisyklės, galima teigti, kad sunaikinus ar sugadinus svetimą turtą, veika turėtų

²³⁴ VERŠEKYS, P. *Vertinamieji nusikalstamos veikos sudėties požymiai*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius, 2013, p. 255.

²³⁵ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 155 ir 290 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymas. *Teisės aktų registras*, 2015–07–09, Nr. 11179.

būti kvalifikuojama pagal BK 284 straipsnį. Kita vertus nustačius kvalifikuojančias BK 187 straipsnio 2 dalies aplinkybes, veika turėtų būti kvalifikuojama kaip viešosios tvarkos pažeidimo ir svetimo turto sunaikinimo ar sugadinimo kvalifikuojančiomis aplinkybėmis idealioji sutaptis²³⁶.

Atsakomybė pagal BK 187 straipsnio 1 dalį kyla tik tada, kai yra sunaikinamas ar sugadinamas svetimas turtas. Vandališki veiksmai, taip pat apibrėžiami, kaip svetimo turto naikinimas arba gadinimas²³⁷. Kita vertus, galimos tokios situacijos, kai asmuo gadindamas ar naikindamas savo turtą gali padaryti viešosios tvarkos pažeidimą. Pavyzdžiui, turtą priklausančią bendrosios jungtinės nuosavybės teise (automobilį, kuriuo važinėja žmona). Kaip ir minėta, viešosios tvarkos pažeidimo objektas yra viešoji tvarka, o nuosavybės teise yra tik fakultatyvusis objektas. Be to, pašaliniai asmenys, kurie matytų vandališkus veiksmus, gali pasijusti šokiruoti, net nežinodami kam nuosavybės teise priklauso turtas. Manytina, kad nors ir nepadarius turtinės žalos kitiems asmenims, asmuo naikindamas ar gadindamas sau priklausančią turtą, taip pat gali sutrikdyti visuomenės rimtį ar tvarką. Vertinant, ar turto naikinimo ar gadinimo požymis atitinka vandališkų veiksmų požymį reikia atsižvelgti ne tik į kaltininko veiksmus, bet ir į motyvus, turto buvimo vietą, paskirtį, reikšmę bei į kitus viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymius.

Svarbu yra aptarti LAT nutartį 2K–513/2010, atsižvelgiant į tai, kad ši nutartis yra dažnai cituojama teismų praktikoje: „*Teismas, A. D. atsitrenkimą į UAB „Domus Prosperus“ priklausančios tvoros vartus, jų sulaužimą nevertino kaip vandalizmą*“²³⁸. Šioje nutartyje LAT nepripažino, kad vartų sulaužymas atitinka vandališkų veiksmų požymį, argumentuodamas tuo, kad juos asmuo apgadino neatsargiai vairuodamas, taip pat, kad nebuvo sutrikdyta visuomenės rimtis ir tvarka. Remiantis šia nutartimi teigtina, kad nenustačius kaltės, turto sunaikinimą ar sugadinimą nebūtų galima pripažinti vandališkais veiksmais. Kita vertus, nors ir nenustačius visų viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymių, asmeniui atsakomybė galėtų kilti už turto sunaikinimą ar sugadinimą (BK 187 straipsnis)²³⁹.

²³⁶ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas)*. Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 444.

²³⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2012 m. vasario mėn. 28 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–52/2012.

²³⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2010 m. lapkričio mėn. 2K–513/2010d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–513/2010.

²³⁹ Past. – LAT baudžiamojoje byloje Nr. 2K–218/2013 virtuvės buto langų daužymą nepripažino vandališkais veiksmais argumentuodamas, kad šiuo atveju neatsirado padarinių.

Teismų praktikoje padaryta žymi arba didelė materialinė žala pripažįstama viešosios tvarkos sutrikdymo padariniu²⁴⁰. Autorės nuomone, nustačius vien padarytą materialinę žalą, bet nenustačius, kad kaltininko veiksmai paveikė aplinką ar aplinkinius, nėra pagrindo konstatuoti, kad padarytas viešosios tvarkos pažeidimas. Kaltininkas gali padaryti didelę materialinę žalą nukentėjusiajam, pavyzdžiui, turto sugadinimo ar sunaikinimo atveju. Tokiu atveju didelė materialinė žala būtų vertinama kaip kvalifikuojanti aplinkybė BK 187 straipsnis 2 dalis atžvilgiu. Kita vertus, siūlytina didelę (žymią) materialinę žalą, laikyti vienu iš kriterijų vertinant ar buvo sutrikdyta visuomenės rimtis ar tvarka.

Svarbu paminėti, kad asmenys nuo 14 iki 16 metų, viešoje vietoje įžūliu elgesiu, grasinimais, piktybiškais patyčiomis ar vandališkais veiksmais demonstravę nepagarbą aplinkai ar aplinkiniams ir taip sutrikdę visuomenės rimtį ar tvarką, netraukiami baudžiamojon atsakomybėn pagal BK 284 straipsnį. Vis dėlto nustačius kitų nusikalstamų veikų, numatytų BK 13 straipsnio 2 dalyje, požymius asmeniui gali kilti atsakomybė pagal šiuos BK straipsnius²⁴¹.

Teismų praktikoje teigiama, kad BK 284 straipsnio 1 dalies dispozicijoje nei veikos padarymo motyvas, nei tikslas nenurodyti, o tai reiškia, kad joje aprašytos veikos konstatavimui šie subjektyvieji požymiai reikšmės neturi²⁴². Kita vertus, teismas atsižvelgdamas į pavojingus nukentėjusiojo veiksmus, gali spręsti, jog nebuvo peržengta konflikto riba, todėl negalima konstatuoti viešosios tvarkos pažeidimo: „*apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, kad įvykusios grumtynės tarp I. P. ir S. V. neperžengė privataus konflikto ribų. Teismas iš esmės pripažino, kad tarp dviejų asmenų įvyko tarpusavio muštynės, kur abi pusės buvo agresyvios, todėl abi pusės pripažįstamos puolančiomis. S. V. veiksmai buvo nukreipti tik į su juo besigrumiantį asmenį, kitų iššaukiančių, šokiruojančių, aplinkinius žeminančių veiksmų, kurie liudytų jo nepagarbą aplinkiniams ir aplinkai, teismai nenustatė*²⁴³“. Sprendžiant, ar buvo peržengtos privataus konflikto ribos yra svarbu nustatyti ar kaltininko veika buvo nukreipta ne tik į asmeninių

²⁴⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. lapkričio mėn. 10 d. nutartis, priimta baudžiamojame bylose Nr. 2K-467-976/2015.

²⁴¹ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas)*. Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009, p. 446.

²⁴² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. sausio mėn. 13 d. nutartis, priimta baudžiamojame bylose Nr. 2K-141/2015.

²⁴³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. lapkričio mėn. 3 d. nutartis, priimta baudžiamojame bylose Nr. 2K-448-648/2015.

santykių aiškinimąsi, bet ir į viešosios tvarkos sutrikdymą²⁴⁴. Jeigu nustačius asmenines paskatas, taip pat nustatoma, kad asmuo nesiekė aplinkiniams demonstruoti nepagarbos, o savo elgesiu nesutrikdė visuomenės rimties ar tvarkos, taip pat asmens elgesys nebuvo iš tiesų intensyvus, agresyvus, tokį asmens elgesį nėra pagrindo pripažinti viešosios tvarkos pažeidimu²⁴⁵. Vis dėlto nustačius, kad kaltininkas konfliktuodamas siekė sutrikdyti kito asmens sveikatą, asmeniui gali kilti baudžiamoji atsakomybė pagal kitus BK straipsnius.

Apibendrinant galima teigti, kad įžūlaus elgesio, grasinimų ir vandališkų veiksmų požymių turinį sudaro kitų baudžiamojo įstatymų uždraustų veikų požymiai – fizinio smurto, neteisėto laisvės atėmimo, gyvūnų kankinimo, grasinimų, turto sunaikinimo ar sugadinimo ir kitų nusikalstamų veikų požymiai. Teismų praktikoje visuomenės rimties ir tvarkos sutrikdymo padariniais yra laikomi fizinio smurto arba didelės (žymios) materialinės žalos požymiais. Autorės nuomonė, vien faktas, kad panaudotas fizinis ar psichinis smurtas, padaryta didelė (žymi) materialinė žala, negali būti vertinami kaip viešosios tvarkos pažeidimo padariniai. Taikant atsakomybę už viešosios tvarkos pažeidimą turi būti nustatoma, kokią realiai žalą veika padarė visuomenei ar jos daliai – buvo šiurkščiai pažeistos visuomenėje nusistovėjusios ir įstatymais įtvirtintos jos narių bendro gyvenimo taisyklės²⁴⁶. Jei tokia žala nenustatoma, atsakomybė už fizinio smurto panaudojimą ar turto sugadinimą ar sunaikinimą galėtų kilti pagal kitus BK straipsnius. Galime daryti išvadą, kad viešosios tvarkos pažeidimo būdo požymių specifika priklauso nuo sąveikos su kitais tiek objektyviaisiais, tiek subjektyviaisiais sudėties požymiais.

3.2. Viešosios tvarkos pažeidimo atribojimas nuo administracinių nusižengimų

Viešosios tvarkos pažeidimas yra pavojinga veika. Nusikalstamos veikos pavojingumas teisinėje doktrinoje apibūdinamas dviem kriterijais: pavojingumo pobūdžiu ir pavojingumo laipsniu. Pavojingumo pobūdis yra kokybinė veikos charakteristika, kuri atskleidžia koks yra pavojingumas²⁴⁷. Nusikaltimo pavojingumo pobūdį apibūdina: baudžiamojo įstatymo saugomos vertybės, žalingi padariniai ir kaltės forma²⁴⁸. Iki padarytų įstatymų pakeitimų, teismų praktikoje akcentuota, kad tiek BK 284 straipsnio 1

²⁴⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. spalio mėn. 25 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–316–222/2016.

²⁴⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. spalio mėn. 23 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–310–942/2016.

²⁴⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2017 m. sausio mėn. 10 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–32–511/2017.

²⁴⁷ ABRAMAVIČIUS, A., et. al. *Baudžiamoji teisė (antrasis papildytas leidimas)*. Vilnius: Eugrimas, 1998, p. 120.

²⁴⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. kovo mėn. 17 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–164–976/2015.

dalies („Viešosios tvarkos pažeidimas“), tiek ATPK 178 straipsnio („Nedidelis chuliganizmas“) dispozicijose įtvirtintos veikos yra panašios savo pavojingumo pobūdžiu, tačiau skiriasi pavojingumo laipsniu²⁴⁹. Pavojingumo laipsnis išreiškia kiekybinę veikos charakteristiką, tai yra, kokio dydžio pavojingumas²⁵⁰. Nusikaltimo pavojingumo laipsnį atskleidžia: kėsinimosi dalyko vertingumas, nusikaltimo padarymo būdas, vieta ir laikas, panaudoti įrankiai ar priemonės, padarytos žalos dydis, nusikaltimo tikslai bei motyvai²⁵¹.

Įstatymų leidėjas, aprašydamas viešosios tvarkos pažeidimo ir nedidelio viešosios tvarkos pažeidimo sudėčių požymius, griežtai neišskyrė apibrėžtų kiekybinių ar kokybinių kriterijų, leidžiančių atriboti šias dvi veikų rūšis bei įvertinti kiekvienos iš jų pavojingumą²⁵². Šiuo atveju reikėtų vadovautis ANK 5 straipsnio 2 dalimi, kurioje nurodoma, kad: „*Asmuo už padarytą teisės pažeidimą, atitinkantį šiame kodekse numatyto administracinio nusižengimo požymius, atsako administracine tvarka pagal šį kodeksą, jeigu padarytas teisės pažeidimas neužtraukia baudžiamosios atsakomybės*“²⁵³. Teismų praktikoje teigiama, kad vien formalus BK taikymas, neįvertinus veikos pavojingumo, neatitiktų šio straipsnio prasmės. Akcentuotina, kad kiekvienu atveju teismas turi nuspręsti – taikyti baudžiamąją ar administracinę atsakomybę. Pagal V. Piesliaką: „*Kartu aiškių kriterijų nebuvimas ir oficialių išaiškinimų nebuvimas reiškia, kad veikos nustatyti pavojingumo laipsnį paliekama teismo nuožiūrai. Teismas pats įvertina padaryto teisės pažeidimo pavojingumą ir vadovaudamasis savo teisine sąmone sprendžia, ar teisės pažeidimas turi nusikaltimo požymių*“²⁵⁴. Taigi atribuojant administracinę ir baudžiamąją atsakomybę už viešosios tvarkos pažeidimą reikia vadovautis protingumo, proporcingumo, teisingumo ir kitais bendraisiais teisės principais²⁵⁵. Be to, reikėtų atsižvelgti į teismų praktikoje suformuotus baudžiamosios ir administracinės atsakomybių atribojimo kriterijus. Šioje darbo dalyje apibendrinami teismų praktikoje suformuoti vertinimo kriterijai, atsižvelgiant į jų ryšį su viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymiais.

²⁴⁹ Ibidem.

²⁵⁰ ABRAMAVIČIUS, A., et. al. *Baudžiamoji teisė (antrasis papildytas leidimas)*. Vilnius: Eugrimas, 1998, p. 120.

²⁵¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. kovo mėn. 17 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–164–976/2015.

²⁵² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. kovo mėn. 19 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–160/2013.

²⁵³ Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas. *Teisės aktų registras*, 2015–07–10, Nr. 11216.

²⁵⁴ PIESLIAKAS, V. *Dvigubos atsakomybės problema Lietuvos teisėje*. Jurisprudencija, 2001, t. 23(15); p. 116.

²⁵⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. lapkričio mėn. 18 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–484/2014.

Viešosios tvarkos pažeidimu yra laikoma veika, kuria sutrikdoma visuomenės rimtis ar tvarka. Viešoji tvarka yra saugoma ne tik baudžiamosios, bet ir administracinės teisės priemonėmis. ANK XXIV skyriaus (Administraciniai nusižengimai, susiję su viešąją tvarka) 481 straipsnio ir 488 straipsnio²⁵⁶ saugomas objektas taip pat yra viešoji tvarka ir visuomenės rimtis. Kaip jau minėta, nusikalstamos veikos sudėties objektas yra teisiniai gėriai į kuriuos kėsiamasi veika ir kuriems padaroma žala, ar sukeliama žalos grėsmė. Viešosios tvarkos pažeidimas konstatuojamas tik tada, kai yra sutrikdoma visuomenės rimtis ar tvarka. Galime daryti išvadą, kad viešajai tvarkai turi būti padaryta reali žala. Priešingai, jei kaltininko veika tik sukelia grėsmę žalos atsiradimui, asmens veika gali būti pripažinta administraciniu nusižengimu. Tai reiškia, kad veikos pavojingumo pobūdis nesiekia pavojingumo reikalingo baudžiamajai atsakomybei kilti. Manytina, kad sprendžiant dėl baudžiamosios ar administracinės atsakomybės taikymo, vienas iš argumentų motyvuojant vienos iš atsakomybės pasirinkimą yra konstatavimas, kad buvo padaryta žala objektui arba, kad tik buvo sukelta tokios žalos grėsmė.

Baudžiamosios teisės doktrinoje greta objekto yra išskiriamas ir nusikaltimo dalykas. Nusikaltimo dalyku yra konkretūs materialaus pasaulio daiktai, kuriuos veikiant daroma žala teisiniams gėriams ar keliama tokios žalos grėsmė²⁵⁷. Dalyko požymis nėra įtvirtintas, nei BK 284 straipsnio, nei ANK 481 straipsnio 1 dalies dispozicijose. Kita vertus, negalima teigti, kad viešosios tvarkos pažeidimas nepadaro jokios žalos materialaus pasaulio daiktams. Pažeidus kitus fakultatyviusius viešosios tvarkos pažeidimo objektus, gali būti padaroma žala kitam asmeniui ar turtui.

Teismų praktikoje nukentėjusiųjų skaičius yra vienas iš pagrindinių kriterijų, kuriuo remiantis yra sprendžiama ar buvo sutrikdyta visuomenės rimtis ir tvarka: „*smurtiniai veiksmai atlikti prieš 7 nukentėjusiuosius*“²⁵⁸. Teismo vienas iš argumentų konstatuoti viešosios tvarkos pažeidimą, šiuo atveju buvo didelis nukentėjusiųjų asmenų skaičius.

Atsižvelgiant, kad didelis nukentėjusiųjų skaičius yra vertinimo kriterijus, teigtina, kad kartu su nukentėjusiųjų skaičiumi svarbu įvertinti ir individualias nukentėjusiųjų savybes. Taigi, galima teigti, kad individualios nukentėjusiųjų savybės, gali būti, taip pat vienas iš kriterijų, galinčių padėti atriboti viešosios tvarkos pažeidimą nuo nedidelio viešosios tvarkos pažeidimo. Pavyzdžiui, kai nukentėjusieji yra mažamečiai, neščios

²⁵⁶ Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas. *Teisės aktų registras*, 2015–07–10, Nr. 11216.

²⁵⁷ I ABRAMAVIČIUS, A., et. al. *Baudžiamoji teisė (antrasis papildytas leidimas)*. Vilnius: Eugrimas, 1998, p. p. 166.

²⁵⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. birželio mėn. 9 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–360–677/2015.

moterys, neįgalūs asmenys, ligoniai ar senyvo amžiaus asmenys. Šios asmenų grupės, dėl jautresnio reagavimo į kaltininko elgesį gali patirti didesnių išgyvenimų. Tai gali būti pagrindas pripažinti visuomenės tvarkos ar rimties sutrikdymą.

Galime daryti išvadą, kad dalykas, nors nėra viešosios tvarkos pažeidimo būtinuoju požymiu, bet gali padėti atskleisti viešosios tvarkos pažeidimo pavojingumo laipsnį. Taip pat dalyko nustatymas gali turėti reikšmės baudmės individualizavimui²⁵⁹, pavyzdžiui, pažeidus viešąją tvarką, žala gali būti padaroma mažamečiui ar akivaizdžiai nėsčiai moteriai²⁶⁰. Nustačius šias aplinkybes, asmens baudžiamoji atsakomybė gali pasunkėti.

ANK 481 straipsnio dispozicijoje nurodoma, kad nedidelis viešosios tvarkos pažeidimas: „*tai necenzūriniai žodžiai ar gestai viešosiose vietose, įžeidžiamas kibimas prie žmonių, kiti tyčiniai veiksmai*“²⁶¹. BK 284 straipsnio dispozicijoje numatyta: „*Tas, kas viešoje vietoje įžūliu elgesiu, grasinimais, piktybiškai tyčiodamasis arba vandališkais veiksmais demonstravo nepagarbą aplinkiniams ar aplinkai*“²⁶². Tiek ANK, tiek BK įtvirtintos viešosios tvarkos pažeidimo sudėtys skiriasi veikos padarymo būdais. Administracinė atsakomybė turėtų kilti už necenzūrinių žodžių vartojimą, necenzūrinių gestų demonstravimą, įžeidžiamą kibimą prie žmonių ir kitus tyčinius veiksmus. Baudžiamoji – už įžūlų elgesį, grasinimus, piktybiškas patyčias, vandališkus veiksmus kuriais yra demonstruojama nepagarba aplinkai ir aplinkiniams. Teismai dažniausiai sprendami, kokios rūšies atsakomybę taikyti vertina ar atsirado padariniai, o padarinių atsiradimas vertinamas pagal teismų suformuotus kriterijus. Kriterijai, kuriais gali būti vertinamas veikos pavojingumo laipsnis yra: veikos trukmė, veiksmų agresyvumas ir intensyvumas.

Taigi, veikos trukmės vertinimas gali padėti konstatuoti padarinių atsiradimo faktą: „*A. M. elgesys truko neilgai (tik keletą minučių)*“²⁶³ arba: „*teismas pagrįstai konstatavo, kad pakankamai ilgą laiką trukęs kelių asmenų fizinio smurto naudojimas, sutrikdė visuomeninę rimtį ir viešąją tvarką*“²⁶⁴. Kita vertus, teismas gali pripažinti ir trumpą laiką tarpą trukusį elgesį viešosios tvarkos pažeidimu, atsižvelgęs į kitas veikos pavojingumą

²⁵⁹ Ibidem, p. 151.

²⁶⁰ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000–10–25, Nr. 89–2741 (galiojanti suvestinė redakcija 2017–01–01).

²⁶¹ Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas. *Teisės aktų registras*, 2015–07–10, Nr. 11216.

²⁶² Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000–10–25, Nr. 89–2741 (galiojanti suvestinė redakcija 2017–01–01).

²⁶³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. spalio mėn. 6 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–397–895/2015.

²⁶⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. lapkričio mėn. 10 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–467–976/2015.

didinančias aplinkybes: „privataus konflikto faktą paneigia įvykio vieta ir tai, kad šį konfliktą stebėjo ne vienas pašalinis asmuo, dėl jo buvo atkreiptas svetimų žmonių dėmesys, jie dėl įvykio jautėsi sutrikę, nepaisant to, kad konflikto trukmė nebuvo itin ilga²⁶⁵“.

Kaip jau minėta, veiksmų intensyvumo ir agresyvumo įvertinimas taip pat gali būti vienu iš kriterijų sprendžiant kokios rūšies atsakomybę taikyti: „J. K. inkriminuoti veiksmai, nors ir pasireiškė netinkamu ir nepateisinamu elgesiu, tačiau nepasižymėjo ypatingu agresyvumu ir intensyvumu, truko neilgai ir nebuvo padaryta žala²⁶⁶“ arba: „Pažymėtina, kad nuteistojo veiksmai buvo panaudoti prieš nepilnametį P. S. ir mažametį P. G., jie buvo agresyvūs ir intensyvūs²⁶⁷“. Šie kriterijai, atskleidžiantys veikos pavojingumo laipsnį, nurodyti ir LAT senato konsultacinėje išvadoje, kurioje siūloma teismams taikant baudžiamąją atsakomybę įvertinti kaltininko veiksmų ypatybes, intensyvumą bei trukmę²⁶⁸. Vertinimas, kad veiksmai buvo pakankamai intensyvūs, agresyvūs ir ilgai truko, turi būti kompleksiškas. Konstatuojant viešosios tvarkos pažeidimą kartu su veikos trukme, veiksmų intensyvumu ir agresyvumu svarbu įvertinti ir kitus sudėties požymius, pavyzdžiui, padarinius.

Sprendžiant, ar kaltininko veika atitinka viešosios tvarkos pažeidimą ar nedidelį viešosios tvarkos pažeidimą, padarinių konstatavimas yra svarbus tuo, kad BK 284 straipsnio sudėtis yra materialinė, o ANK 481 straipsnio sudėtis yra formali. Teismų praktikoje teismai atsižvelgdamos į padarinius sprendžia ar kyla baudžiamoji, ar administracinė atsakomybė. Aplinkybė, kad konfliktą matė pašaliniai asmenys, gali būti vienas iš kriterijų pripažįstant, kad buvo pažeista viešoji tvarka. Taip pat svarbu nustatyti, kiek pašalinių asmenų matė nusikalstamą veiką: „byloje buvo nustatyta kad, nors smurtas ir buvo vartojamas viešojoje vietoje, pašaliniai asmenys įvykio nematė, visuomenės rimtis ir tvarka nebuvo sutrikdyta²⁶⁹“. Vis dėlto teismai pripažįsta, kad buvo sutrikdyta visuomenės rimtis ar tvarka ir tada, kai įvykį matė tik vienas pašalinis asmuo: „kaltininko veiksmus kvalifikuojant pagal BK 284 straipsnio 1 dalį nėra būtina, kad viešoji tvarka būtų pažeista, matant žmonių miniai. Veika gali būti kvalifikuojama pagal BK 284

²⁶⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. spalio mėn. 21 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-425-697/2015.

²⁶⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. spalio mėn. 13 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-310-942/2016.

²⁶⁷ Vilniaus apygardos teismo 2015 m. spalio mėn. 2 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 1A-454-626/2015.

²⁶⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2004 m. vasario 5 d. nutarimas Nr. B3-305.

²⁶⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. lapkričio mėn. 11 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-426/2008.

*straipsnio 1 dalį ir tada, kai kaltininkas, pažeisdamas viešąją tvarką, smūgį nukentėjusiajam į veidą suduoda bent vieno pašalinio asmens akivaizdoje*²⁷⁰“. Atsižvelgiant į tai, pritartina P. Veršekio nuomonei, kad: „vien kiekybinis aplinkinių skaičiaus kriterijus nėra pakankamas. Kartu su juo kiekvienu atveju derėtų įvertinti ne tik įvykį mačiusiųjų asmenų skaičių, bet ir jų individualias savybes (vaikai, senyvi žmonės ir pan.)“²⁷¹“.

Manytina, kad viešosios tvarkos pažeidimo atveju, pašaliniais asmenimis nebūtų galima įvardyti kaltininką, taip pat jo draugus, šeimos narius, kurie buvo kartu veikos padarymo metu ir kurie toleravo kaltininko veiksmus. Taip pat pašaliniais asmenimis nėra laikomi nukentėjusieji. Vis dėlto šis kriterijus yra tik papildomas. Visuomenės tvarkos sutrikdymo negali nulemti vien ta aplinkybė – matė ar nematė konfliktą pašaliniai asmenys²⁷². Visuomenės rimtis ar tvarka gali būti sutrikdoma ir nematant pašaliniams asmenims, bet girdint – necenzūrinius žodžius, patyčias. Kaip jau prieš tai minėta, šie veiksmai, taip pat gali sukelti neigiamas pasekmes visuomenei. Pagal formuojamą teismų praktiką visuomenės tvarką ar rimtį galima pažeisti ir veikiant privačioje aplinkoje (pavyzdžiui, daugiabučio namo bute), kurioje nėra pašalinių asmenų. Viešoji tvarka gali būti sutrikdyta, jeigu veiksmai, padaryti nors ir privačioje aplinkoje, sudaro nepatogumų, sutrikdo aplinkinius, esančius kitoje vietoje, taip pat sutrikdo jų normalią, įprastą gyvenimą. Taip gali būti pažeidžiama asmenų teisė į normalią ir ramią aplinką²⁷³. Kita vertus, nustaciau, kad veika jokios žalos pašaliniams asmenims nepadarė, negalima daryti išvados, kad kaltininko veika siekia pavojingumo pobūdį būtiną baudžiamajai atsakomybei atsirasti.

Kvalifikuojant viešosios tvarkos pažeidimą be kitų objektyviosios pusės požymių, taip pat svarbu nustatyti, kad veika buvo padaryta viešoje vietoje. Vieša vieta, tai požymis, kuris numatytas tiek BK 284, tiek ANK 481 straipsnių dispozicijose. Pavyzdžiui, apeliacinės instancijos teismas, sprendamas dėl nedidelio viešosios tvarkos pažeidimo vertino ar konfliktas vyko viešoje vietoje: „Lietuvos Respublikos ATPK 174 straipsnio prasme, akcentuotina, kad pagrindinis šio straipsnio objektyvusis požymis –

²⁷⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. gegužės mėn. 12 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–278–511/2015.

²⁷¹ VERŠEKYS, P. *Vertinamieji nusikalstamos veikos sudėties požymiai*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius, 2013, p. 263.

²⁷² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. gruodžio mėn. 15 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–572–139/2015.

²⁷³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. gruodžio mėn. 2 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–520–303/2015.

*necenzūriniai žodžiai kitų asmenų atžvilgiu turi būti vartojami viešojoje vietoje*²⁷⁴. Atsižvelgiant į šią nutartį, galima teigti, kad vieša vieta turi būti konstatuojama tiek viešosios tvarkos pažeidimo, tiek nedidelio viešosios tvarkos pažeidimo atveju. Vis dėlto teismų praktikoje sprendžiant, kurios rūšies baudžiamąją atsakomybę taikyti, yra vertinama viešosios vietos specifika. Pagal teismų praktiką, aplinkybė, kad kaltininkas vartojo necenzūrinius žodžius vietose, kur elgesio normos nėra tokios griežtos (pavyzdžiui, sporto renginiuose, buitinio bendravimo vietose, neformaliuose susibūrimuose ir panašiuose vietose²⁷⁵), gali turėti reikšmės kvalifikuojant veiką kaip nedidelį viešosios tvarkos pažeidimą.

Kiti objektyviosios pusės požymiais: laikas ir įrankiai, nėra viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymiai. Kita vertus, šių aplinkybių nustatymas yra svarbus sprendžiant kokios rūšies atsakomybę teismas turi taikyti. Veikos padarymo laikas yra vienas iš kriterijų atribojant baudžiamąją ir administracinę atsakomybę²⁷⁶. Viešosios tvarkos pažeidimas padarytas įstaigų nedarbo metu gali būti pripažintas nedideliu viešosios tvarkos pažeidimu: „*antstolių kontoroje buvo ne priėmimo valandos*²⁷⁷“. Manytinas, kad tuo metu mažesnė tikimybė, jog asmuo savo veika sutrikdys viešąją rimtį ar tvarką. Priešingai, konstatavus, kad dalis veiksmų buvo atlikti nakties metu²⁷⁸ ar šventės metu, tikėtina, kad tai teismai gali vertinti kaip aplinkybę atskleidžiančią didesnį veikos pavojingumo laipsnį.

Pavojingas veikos padarymo būdas ir naudoti įrankiai, taip pat gali būti vienu iš kriterijų vertinant veikos pavojingumo laipsnį. Nustačius, kad asmuo naudojo smurtą, grasino, gadino ar naikino turtą visuotinai pavojingu būdu – šaudant, sprogdinant, padegant, būtų pagrindas pripažinti, kad veika viršijo administracinės atsakomybės pavojingumo laipsnį.

Teismų praktikoje išskiriamas ir padarytos žalos dydžio kriterijus²⁷⁹. Nedidelio chuliganizmo sudėtyje nėra numatytas vandališkų veiksmų požymis. Kita vertus,

²⁷⁴ Vilniaus apygardos teismo 2017 m. liepos mėn. 12 d. nutartis, priimta administracinių teisės pažeidimų byloje Nr. ATP-725-628/2013.

²⁷⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. kovo mėn. 19 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-160/2013.

²⁷⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. birželio mėn. 4 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-221/2013.

²⁷⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. spalio mėn. 6 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-397-895/2015.

²⁷⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. birželio mėn. 4 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-221/2013.

²⁷⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. kovo mėn. 17 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K-164-976/2015.

kaltininkas gali nepadaryti didelės materialinės žalos nukentėjusiajam, pavyzdžiui, sulaužius nedidelės vertės akinius. Šiuo atveju būtų pagrindas konstatuoti, kad nedidelės vertės turto sunaikinimas atitinka ne vandališkų veiksmų, bet kitų tyčinių veiksmų požymį.

Kaip jau minėta, panaikinus nedidelio chuliganizmo sudėtį, jį pakeitė nedidelis viešosios tvarkos pažeidimas. Šios sudėty skiriasi tuo, kad nedidelio viešosios tvarkos pažeidimo sudėtyje yra įtvirtintas tikslas – siekis pažeisti visuomenės rimtį ir tvarką. Nusikaltimo padarymo tikslas – tai asmens įsivaizduojami objektyviosios tikrovės pasikeitimai, kurie turi atsirasti dėl nusikaltimo padarymo²⁸⁰. Veikos padarymo tikslas yra nedidelio viešosios tvarkos sutrikdymo būtinas sudėties požymis, kurį privalo nustatyti teismas kvalifikuodamas veiką. Tai yra požymis, kuris skiria nedidelį administracinį nusižengimo sudėtį nuo viešosios tvarkos pažeidimo sudėties.

Iki padarytų įstatymų pakeitimų, teismų praktikoje, tikslo nustatymas buvo svarbus vertinant ar veika atitinka viešosios tvarkos pažeidimo, ar nedidelio chuliganizmo sudėtį: *„Kita vertus, motyvai ir tikslai, jų analizė yra svarbūs teisingam kaltininko tyčios apibrėžimui, sprendimui, kad asmuo suvokė savo veiksmus pirmiausia kaip nepagarbos aplinkiniams ar aplinkai demonstravimą, kad tai pagrindinis, o ne šalutinis jo veikos aspektas. Kartu tai yra svarbu vertinant, ar nedidelis chuliganizmas pagal pavojingumą yra laikytinas nusikalstama veika ar dar nepasiekė nusikalstamai veikai būdingo pavojingumo²⁸¹“*. Atsižvelgiant į teismų praktiką, bei padarytus įstatymų pakeitimus galime teigti, kad tikslo kaip požymio reikšmė, taikant atsakomybę už viešosios tvarkos pažeidimą yra dvejopa. Pirma, tikslas nėra būtinas viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymis, kita vertus, tikslo vertinimas yra svarbus nustatant ar kaltininkas suvokė, kad savo veiksmais gali pažeisti viešąją tvarką. Antra, tikslas yra naujas nedidelio viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymis, kurį būtina nustatyti kvalifikuojant veiką kaip nedidelį viešosios tvarkos pažeidimą.

Nustačius, kad asmuo necenzūriniais žodžiais, gestais viešosiose vietose, įžeidžiamai kibdamas prie žmonių, atlikdamas kitus tyčinius veiksmus siekė pažeisti viešąją tvarką, veika turėtų būti kvalifikuojama kaip nedidelis viešosios tvarkos pažeidimas. Kita vertus, įvertinus, visas aplinkybes, kurios atspindį didesnę veikos pavojingumo pobūdį ir laipsnį bei nustačius realius visuomenės tvarkos ar rimties sutrikdymo padarinius, galime daryti

²⁸⁰ ABRAMAVIČIUS, A., et. al. *Baudžiamoji teisė (antrasis papildytas leidimas)*. Vilnius: Eugrimas, 1998, p. 201–211.

²⁸¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. lapkričio mėn. 18 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–484/2014.

išvadą, kad veika viršijo administracinei atsakomybei būdingą pavojingumo laipsnį, todėl yra pagrindas ją kvalifikuoti kaip viešosios tvarkos pažeidimą (BK 284 straipsnis).

Apibendrinant šia darbo dalį, galime teigti, kad viešosios tvarkos pažeidimas yra pavojingesnė veika už nedidelį viešosios tvarkos pažeidimą. Vis dėlto nuspręsti kurios rūšies, baudžiamąją ar administracinę atsakomybę taikyti, praktikoje nėra taip paprasta. Apibendrinus teismų praktiką, galime išskirti šiuos atribojimo kriterijus:

1. Nukentėjusiųjų skaičius, jų individualios savybės²⁸²;
2. Veikos trukmė, veiksmų intensyvumas ir agresyvumas²⁸³;
3. Pašalinių asmenų mačiusių konfliktą skaičius²⁸⁴;
4. Viešos vietos specifika²⁸⁵;
5. Veikos padarymo laikas, įrankiai²⁸⁶;
6. Padarytos žalos dydis²⁸⁷.

Autorė, taip pat išskirtų ir pavojingo veikos padarymo būdo kriterijų. Viešoji tvarka gali būti pažeidžiama, pavyzdžiui, sprogdinant. Manytina, kad nustčius tokią aplinkybę, asmeniui turėtų kilti ne administracinė, bet baudžiamoji atsakomybė. Tiesa, iki padarytų įstatymų pakeitimų, teismų praktikoje sprendžiant, kurios rūšies atsakomybę taikyti, teismas, taip pat vertindavo veikos tikslus. Autorės nuomone, naujo nedidelio viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymio – tikslo įtvirtinimas, šiuo atžvilgiu, turėtų lemti ir teismų praktikos suformuotų atribojimų kriterijų pasikeitimus.

²⁸² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. birželio mėn. 9 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–360–677/2015.

²⁸³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. kovo mėn. 19 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–160/2013.

²⁸⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. lapkričio mėn. 11 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–426/2008

²⁸⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. kovo mėn. 19 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–160/2013.

²⁸⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. birželio mėn. 4 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–221/2013.

²⁸⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. kovo mėn. 17 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–164–976/2015.

Išvados

1. Nors chuliganizmas buvo kritikuojamas teisės doktrinoje, vis dėlto kaip tam tikras reliktas išliko iki kol ATPK 2016 m. gruodžio 31 d. neteko galios. Priėmus ANK, nedidelio viešosios tvarkos pažeidimo sudėtis pakeitė nedidelio chuliganizmo sudėtį, kurioje buvo įtvirtintas naujas sudėties požymis – siekis pažeisti žmonių rimtį ir viešąją tvarką. Atsižvelgiant į tai, kad asmuo gali siekti skirtingų padarinių, siūlytina tikslo požymį apibrėžti alternatyviai – siekis pažeisti žmonių rimtį arba viešąją tvarką.
2. Pasirinkta įstatymo leidėjo poziciją saugoti viešąją tvarką tiek administracinės, tiek baudžiamosios teisės priemonėmis, lėmė būtinybė užtikrinti ne tik pavienių asmenų saugumą, bet ir visuomenės dvasinį komfortą viešajame gyvenime bei moralės, pagarbos, tolerancijos principų, kultūrinių tradicijų apsaugą. Nors viešosios tvarkos pažeidimo objektas išliko toks pats, koks ir buvo numatytas chuliganizmo sudėtyje, pačios viešosios tvarkos samprata pasikeitė. Ankščiau viešoji tvarka buvo apibrėžiama kaip visuomeniniai santykiai, dabar – kaip bendros išorinio elgesio taisyklės.
3. Panaikinus viešosios tvarkos pažeidimo kaip baudžiamojo nusižengimo (BK 284 straipsnio 2 dalis) sudėtį, kurioje buvo įtvirtinti nepadoraus elgesio ir necenzūrinių žodžių požymiai, nėra aišku kaip teismai vertins elgesį, kuris atitinka nepadoraus elgesio požymį. Dar iki padarytų įstatymų pakeitimų taikant atsakomybę už viešosios tvarkos pažeidimą, teismų praktikoje nebuvo išskirti aiškūs nepadoraus ir įžūlaus elgesio požymių atribojimo kriterijai. Įžūliu elgesiu pripažįstamas agresyvus, moralės požiūriu nepriimtinas, aplinkinius šokiruojantis elgesys, pavyzdžiui, fizinis smurtas. Tuo tarpu, nepadorus elgesys apibrėžiamas kaip netoleruojamas, aplinkinius žeidžiantis elgesys, pavyzdžiui, lytinių organų demonstravimas.
4. Teismų praktikoje taip pat kyla problemų atribojant įžūlaus elgesio požymį nuo grasinimų, piktybiškų patyčių bei vandališkų veiksmų požymių. Kad šie požymiai yra skirtingi, turinio atžvilgiu, yra akivaizdu iš jų apibrėžimo. Grasinimų požymis apibrėžiamas kaip žmonių bauginimas žodžiais ar veiksmais. Patyčios – tai demonstratyvus ciniškas žmogaus žeminimas žodžiais ar veiksmais, o vandališki veiksmai apibūdinami kaip betikslis, beprasmiškas turto naikinimas ar gadinimas. Kadangi viešosios tvarkos pažeidimo būdo požymiai yra alternatyvūs, teismas

sprendamas dėl asmens patraukimo baudžiamajon atsakomybėn turi nurodyti kokie konkretūs veiksmai atitinka kokį konkretų būdo požymį.

5. Viešosios tvarkos pažeidimo sudėtyje įtvirtinti vertinamieji visuomenės rimties ir tvarkos sutrikdymo padariniai. Tiek teisės doktrinoje, tiek teismų praktikoje, padaryta didelė (žymi) materialinė žala, sutrikdyta normali įmonių, įstaigų veikla, nutrauktas žmonių poilsis ar darbas yra laikomi visuomenės tvarkos sutrikdymo padariniais. Pagal teisės doktriną fizinio smurto panaudojimas pripažįstamas visuomenės tvarkos sutrikdymo padariniu, priešingai, pagal teismų praktiką, tai yra laikoma visuomenės rimties sutrikdymo padariniu. Pagal teisės doktriną sumaištis, išgąščio sukėlimas vertinamas kaip visuomenės rimties sutrikdymas, pagal teismų praktiką laikoma viešosios tvarkos sutrikdymu. Atsižvelgiant į šiuos prieštaravimus, siūlytina nutrauktą darbą, poilsį ar laisvalaikį – laikyti visuomenės rimties sutrikdymo padariniais. Įmonės, įstaigos veiklos sutrikdymą, renginio nutraukimą, sumaištis kilimą, eismo sutrikdymą, siūlytina vertinti kaip visuomenės tvarkos sutrikdymo padarinius. Atsižvelgiant į kitas faktines aplinkybes, neigiamas aplinkinių emocijas – išgąstį, pažeminimą ar šokiravimą, būtų galima pripažinti tiek visuomenės tvarkos, tiek visuomenės rimties sutrikdymo padariniais.
6. Viešosios tvarkos pažeidimas padaromas tiesiogine tyčia – kaltininkas supranta, kad savo elgesiu demonstruoja nepagarbą aplinkiniams ar aplinkai, numato padarinius ir šių padarinių nori. Padarinių atžvilgiu, kaltininko tyčia gali būti tiek apibrėžta, tiek neapibrėžta. Nustatant kaltės formą yra svarbu išanalizuoti veikos motyvus. Asmeninio pobūdžio motyvų nustatymas nepaneigia veikos priešingumo viešajai tvarkai.
7. Atribojant viešosios tvarkos pažeidimo sudėtį nuo kitų nusikalstamų veikų sudėčių, yra svarbu atsižvelgti ne tik į būdo požymių turinio skirtumus, bet taip pat ir į kitus viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymius. Nustačius fizinio smurto, neteisėto laisvės atėmimo, gyvūnų kankinimo, grasinimų arba turto naikinimo ar gadinimo požymius, bet nenustačius kitų viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymių, pavyzdžiui padarinių ar kaltės, nusikalstama veika turėtų būti kvalifikuojama pagal kitus BK straipsnius.
8. Teismų praktikoje atribojant viešosios tvarkos pažeidimą nuo nedidelio viešosios tvarkos pažeidimo yra vertinami šie kriterijai: nukentėjusiųjų skaičius, jų individualios savybės, veikos trukmė, veiksmų intensyvumas ir agresyvumas,

pašalinių asmenų skaičius, padarytos žalos dydis, viešosios vietos specifika, veikos padarymo laikas, įrankiai ir kt. Taip pat siūlytina išskirti ir pavojingos veikos padarymo būdo vertinimo kriterijų. Vis dėlto šie kriterijai yra vertinamojo pobūdžio, todėl sprendimas, ar teisės pažeidimas atitinka viešosios tvarkos pažeidimo sudėties požymius, priklauso nuo teisės taikytojo nuožiūros.

Literatūra

Teisės norminiai aktai

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*, 1992, Nr. 33–1014.
2. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, *Valstybės žinios*, Nr. 74–2262.
3. Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksas. *Teisės aktų registras*, 2015–07–10, Nr. 11216.
4. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas. *Vyriausybės žinios*, 1985–01–01, Nr. 1–1. Suvestinė redakcija (2016–12–01 –2016–12–31) (negaliojantis).
5. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000–10–25, Nr. 89–2741 (galiojanti suvestinė redakcija 2017–01–01).
6. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 47, 176, 220, 221, 272, 273, 281, 284 straipsnių pakeitimo įstatymas. *Teisės aktų registras*, 2015–07–10, Nr. 11240.
7. Švedijos karalystės baudžiamasis kodeksas. Prieiga per internetą:
<http://www.government.se/contentassets/5315d27076c942019828d6c36521696e/swedish-penal-code.pdf>.
8. Rusijos Federacijos baudžiamasis kodeksas. Prieiga per internetą:
<http://legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/7>.
9. Vokietijos Respublikos baudžiamasis kodeksas. Prieiga per internetą:
https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html.

Specialioji literatūra

1. ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (vyr. moksl. red. Gintaras Švedas)*. Vilnius: VĮ Registrų centas, 2009.
2. ABRAMAVIČIUS, A., et. al. *Baudžiamoji teisė (antrasis papildytas leidimas)*. Vilnius: Eugrimas, 1998.
3. ABRAMAVIČIUS, A., *Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis*. Vilnius: Eugrimas, 2001.
4. APANA VIČIUS, M., PAVILONIS V., *Nusikaltimų kvalifikavimo teoriniai pagrindai*. Vilnius: LTSR aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerija, 1980, p. 15.

5. BIELIŪNAS, E. *Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras*. 1989.
6. CARLAN, P.E., NORED, L.S., DOWNEY, R.A. *An introduction to criminal law*. Jones and Bartlett Publishers. 2010.
7. FEDOSIUK, O. *Baudžiamoji atsakomybė kaip kraštutinė priemonė (ultima ratio): teorija ir realybė*. *Jurisprudencija* 2012, 19(2), p. 715–738.
8. GRUODYTĖ, E., *Takoskyra tarp administracinio teisės pažeidimo ir nusikalstamos veikos viešosios tvarkos sektoriuje*. *Jurisprudencija Mokslo darbai* 2007 8(98).
9. HANK, F. E. *Crime types and criminals*. SAGE Publications. 2009.
10. LACEY, N., WELLS, C., QUICK, O. *Reconstructing criminal law (third edition)*. Cambridge university press. 2003.
11. LAPIERRE, B. *Hooligans in Khrushchev's Russia – Defining, Policing, and Producing Deviance during the Thaw*. The university of Winsconsin press. 2012.
12. PIESLIAKAS, V., *Mokymas apie nusikaltimą ir nusikaltimo sudėtį*. Vilnius: Atviros Lietuvos fondas, 1996.
13. PIESLIAKAS, V., *Lietuvos baudžiamoji teisė (pirmoji knyga. Baudžiamasis įstatymas ir baudžiamosios atsakomybės pagrindai)*. Vilnius: Justitia, 2006.
14. PIESLIAKAS, V. *Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas ir naujos baudžiamosios politikos teisiniai pagrindai*. *Jurisprudencija*, 2003, t. 45(37); p. 8-16.
15. PIESLIAKAS, V. *Dvigubos atsakomybės problema Lietuvos teisėje*. *Jurisprudencija*, 2001, t. 23(15); p. 106-121.
16. Розин Л. М. *Общественный порядок как объект правового регулирования* // Сборник научных трудов. КВШ МВД. – Киев, 1982 [KALESNYKAS, R. Administracinių teisės pažeidimų, kuriais kėsiamasi į viešąją tvarką, sudėčių teisinės analizės aspektai. *Jurisprudencija*, 1999, t. 13(5); p. 6].
17. Сериогин А. В. *Общественный порядок и образ жизни в условиях развитого социализма* // Советское государство и право. 1978. Но 4 [KALESNYKAS, R. Administracinių teisės pažeidimų, kuriais kėsiamasi į viešąją tvarką, sudėčių teisinės analizės aspektai. *Jurisprudencija*, 1999, t. 13(5); p. 7].

18. VERŠEKYS, P. *Vertinamieji nusikalstamos veikos sudėties požymiai*. Daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius, 2013, p. 63–263.

Teismų praktika

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2017 m. sausio mėn. 10 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–32–511/2017.
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2017 m. sausio mėn. 19 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–54–222/2017.
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. kovo mėn. 8 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–89–139/2016.
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. kovo mėn. 14 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–146–511/2016
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. balandžio mėn. 5 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–117–303/2016.
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. birželio mėn. 16 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–250–942/2016.
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. birželio mėn. 14 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–219–693/2016.
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. liepos mėn. 5 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–269–697/2016.
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. spalio mėn. 6 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–349–699/2016.
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. spalio mėn. 13 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–310–942/2016.
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. spalio mėn. 18 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–327–696/2016.
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. spalio mėn. 23 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–310–942/2016.
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. spalio mėn. 25 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–316–222/2016.
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. lapkričio mėn. 8 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–352–696/2016.
15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. lapkričio mėn. 22 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–349–699/2016.

16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. sausio mėn. 13 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–141/2015.
17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. kovo mėn. 17 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–164–976/2015.
18. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. kovo mėn. 31 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–206–697/2015.
19. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. gegužės mėn. 12 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–278–511/2015.
20. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. birželio mėn. 9 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–360–677/2015.
21. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. spalio mėn. 6 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–397–895/2015.
22. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. spalio mėn. 21 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–520–303/2015.
23. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. spalio mėn. 21 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–425–697/2015.
24. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. lapkričio mėn. 3 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–448–648/2015.
25. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. lapkričio mėn. 10 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–467–976/2015.
26. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2015 lapkričio mėn. 20 d. nutartis, priimta civilinėje byloje 3K–3–546–915/2015.
27. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. gruodžio mėn. 1 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–538–788/2015.
28. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. gruodžio mėn. 2 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–520–303/2015.
29. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. gruodžio mėn. 15 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–572–139/2015.
30. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. sausio mėn. 7 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–120/2014.
31. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. sausio mėn. 14 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–134/2014.
32. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. vasario mėn. 25 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–76/2014.

33. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. balandžio mėn. 8 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–156/2014.
34. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. gegužės mėn. 6 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–229/2014.
35. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. birželio mėn. 3 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–257/2014.
36. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. liepos mėn. 1 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–335/2014.
37. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. spalio mėn. 1 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–406/2014.
38. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. lapkričio mėn. 18 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–484/2014.
39. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. gruodžio mėn. 2 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–7–404/2014.
40. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. gruodžio mėn. 30 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–557/2014.
41. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. sausio mėn. 8 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–25/2013.
42. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. kovo mėn. 5 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–136/2013.
43. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. kovo mėn. 19 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–160/2013.
44. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. gegužės 14 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–218/2013.
45. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. birželio mėn. 4 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–221/2013.
46. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. spalio mėn. 15 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–405/2013.
47. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2016 m. lapkričio mėn. 5 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–445/2013.
48. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. lapkričio mėn. 26 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–472/2013.
49. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. gruodžio mėn. 4 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–221/2013.

50. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2012 m. sausio mėn. 30 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–60/2012.
51. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2012 m. vasario mėn. 28 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–52/2012.
52. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2012 m. birželio mėn. 19 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–369/2012.
53. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2012 m. rugsėjo mėn. 25 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–429/2012.
54. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2010 m. vasario mėn. 2 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–72/2010.
55. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2010 m. kovo mėn. 8 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–115/2010.
56. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2010 m. balandžio mėn. 13 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–142/2010.
57. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2010 m. balandžio mėn. 20 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–131/2010.
58. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2010 m. lapkričio mėn. 16 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–513/2010.
59. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2009 m. gegužės mėn. 12 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–159/2009.
60. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2009 m. liepos mėn. 16 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–205/2009.
61. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2009 m. lapkričio mėn. 10 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–333/2009.
62. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2009 m. lapkričio mėn. 24 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–452/2009.
63. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. vasario mėn. 12 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–34/2008.
64. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. kovo mėn. 4 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–136/2008.
65. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. kovo mėn. 18 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–144/2008.
66. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. balandžio mėn. 29 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–180/2008.

67. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2008 m. lapkričio 11 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–426/2008.
68. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2007 m. vasario mėn. 13 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–65/2007.
69. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2006 m. vasario mėn. 21 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2K–107/2006.
70. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2006 m. gegužės mėn. 22 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2A–42/2006.
71. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. liepos mėn. 1 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 2A–42/2006.
72. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų senato 2004 m. vasario 5 d. nutarimas Nr. B3–305.
73. Lietuvos apeliacinio teismo baudžiamųjų bylų skyriaus 2011 m. kovo mėn. 4 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 1A–116/2011.
74. Vilniaus apygardos teismo 2015 m. spalio mėn. 2 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 1A–454–626/2015.
75. Kauno apygardos teismo 2015 m. gruodžio mėn. 16 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 1A–506–478/2015.
76. Vilniaus apygardos teismo 2014 m. rugpjūčio 6 d. nutarimas, priimtas administracinių teisės pažeidimų byloje Nr. ATP–880–256/2014.
77. Vilniaus apygardos teismo 2017 m. liepos mėn. 12 d. nutartis, priimta administracinių teisės pažeidimų byloje Nr. ATP–725–628/2013.
78. Kauno apygardos teismo 2012 m. birželio mėn. 22 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 1A–483–245–2012.
79. Klaipėdos apygardos administracinio teismo 2011 m. vasario mėn. 10 d. nutarimas, priimta administracinių teisės pažeidimų byloje Nr. II–78–583/2011.
80. Klaipėdos apygardos teismo 2010 m. birželio mėn. 14 d. nutartis, priimta baudžiamojoje byloje Nr. 1A–174–557–2010.
81. Klaipėdos miesto apylinkės teismo 2014 m. kovo 14 d. nutarimas, priimtas administracinių teisės pažeidimų byloje Nr. A2.9.–594–889/2014.

Kiti šaltiniai

1. Nacionalinės teismų administracijos pateikta „Baudžiamųjų bylų nagrinėjimo ataskaita. Bylų procesas (I instancijos teismuose)“, 2016, forma Nr. 0201. Prieiga per internetą: <http://www.teismai.lt/lt/visuomenei-ir-ziniasklaidai/statistika/106/>.
2. Lietuvių kalbos žodynas [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.lkzd.lki.lt/Zodynas/Visas.asp>.

Viešosios tvarkos pažeidimo sudėties analizė

Santrauka

Pirmoje magistro darbo dalyje aptariamos viešosios tvarkos ir viešosios tvarkos pažeidimo sampratos, kurios yra suformuotos teismų praktikoje ir teisės doktrinoje. Viešosios tvarkos pažeidimo reglamentavimas įtvirtintas BK, lyginamas su Švedijos, Vokietijos ir Rusijos baudžiamuosiuose įstatymuose įtvirtintu reglamentavimu. Taip pat aptariami aktualiausi viešosios tvarkos pažeidimo ir nedidelio viešosios tvarkos pažeidimo sudėčių pakeitimai, – bei pakeitimų probleminiai aspektai. Antroje dalyje analizuojami viešosios tvarkos pažeidimo (BK 284 straipsnio) sudėties objektyvieji ir subjektyvieji požymiai, apibendrinama teismų praktika, kurioje suformuoti požymių atribojimo kriterijai, aptariama požymių taikymo problematika, su kuria susiduriama kvalifikuojant nusikalstamas veikas. Trečioje dalyje, apibendrinus teismų praktiką, išskiriami kriterijai, kuriais remiantis viešosios tvarkos pažeidimą galima atriboti nuo kitų nusikalstamų veikų ir nuo administracinių nusižengimų.

The analysis of elements of violation of public order

Summary

First of all, Masters work defines conception of the public order and the violation of public order. Author compares legal provisions regulating violation of public order in the Republic of Lithuania and selected foreign states (Sweden Kingdom, Republic of Germany and Russian Federation). Futhermore, sum changes of artical 284 of Lithuanian Criminal Code and article 481 of Lithuanian Administrative Law offences Code, are analysed. In the second part of the work analyses artical 284 (“Violation of public order”) of Lithuanian Criminal Code, compares the objective and subjective elements of violation of public order, analysis the most problematical features under the responsibility of the violation of public order. In the third part of the work violation of public order with other rules of Lithuanian Criminal Code of and from artical 481 (“Small violation of public order“) of Lithuanian Administrative law offences Code is compared.